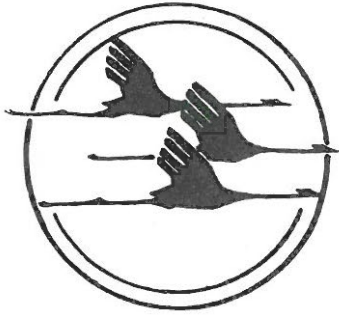

DELAWARE 350

 350 YEARS®
OF FINNISH
AMERICAN
FRIENDSHIP
1638-1988

ISBN 951-9266-34-8

Typopress Oy, Turku, Finland, 1988

DELAWARE 350

Amerikansiirtolaisuuden alku
Näyttelyjulkaisu

Amerikaemigrationens början
Utställningskatalog

The Beginning of Finnish Migration to the New World
Exhibition catalogue

Olavi Koivukangas

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

Institute of Migration

Turku, Finland, 1988

ESIPUHE

Näyttelyn tekeminen on aina uhkayritys. Näin on varsinkin silloin, kun kohteena ovat 350 vuotta vanhat tapahtumat. Ruotsalaisten ja suomalaisten muutosta v. 1638 perustettuun *Uusi Ruotsi* -siirtokuntaan Delawarejoen varrelle on kyllä kirjoitettu paljon mm. 300-vuotisjuhlien yhteydessä v. 1938, mutta todella luotettavaa tietoa on vähän. Samoin näyttelyn tekoon kuuluva asioiden havainnollistaminen on vaikeata. Näyttelyaineistoa onkin kerätty sekä Yhdysvalloista että Ruotsista ja Suomesta. Haluaisinkin kiittää näissä maissa olevia arkistoja, kirjastoja, museoita ja erilaisia kokoelmia saadusta avusta.

Monista yksityishenkilöistä, jotka ovat avustaneet aineiston hankinnassa, haluaisin mainita Yhdysvalloista tohtori Richard H. Hulanin, jonka sukujuuret johtavat *Uusi Ruotsi* -siirtokuntaan. Tohtori Kari Tarkiainen Ruotsin Valtionarkistosta Tukholmasta sekä professori Martti Kerkkoselle Helsingistä esitän kiitokset avusta materiaalin hankinnassa sekä kommentteista.

Näyttelyn tekemiseen osallistumisesta kiitän tunnollista ja ahkerää näyttelysihteeriä Taimi Sainiota sekä instituutin muuta henkilökuntaa. FM Brita Löflundia kiitän tekstien kääntämisestä ruotsiksi sekä taiteilija Börje Rajalinia näyttelyn taiteellisesta suunnittelusta. Näyttelylle annettua taloudellisesta tuesta esitän Suomen opetusministeriölle parhaat kiitokset.

Olen varustanut näyttelyjulkaisun lähdeviiteillä osoittaakseni, mistä tietoni ovat peräisin. Perusteoksina ovat olleet Amandus Johnsonin v. 1911 ruotsiksi ja v. 1927 suppeampana englanniksi julkaisemat *Uuden Ruotsin* tarinat Käydessäni läpi laajaa tutkimuskirjallisuutta tärkeä havainto oli, että monet tutkijat totesivat suomalaisten muodostaneen Delawareen muuttajien enemmistön. Vuonna 1938, 300-vuotisjuhlien yhteydessä, oli yleensä vain todettu suomalaisten muodostaneen huomattavan osan siirtokunnan

FÖRORD

Att sätta up en utställning är alltid ett vanskligt företag, särskilt när utställningen gäller händelser 350 år bakåt i tiden. Mycket har visserligen skrivits om svenskarnas och finnarnas utflyttning till den år 1638 grundade kolonin *Nya Sverige* vid Delaware-floden, bl.a. i samband med 300-årsjubileet år 1938, men verkligt tillförlitliga uppgifter är det knappt om. Likaledes är det svårt att på tillbörligt sätt åskådliggöra händelserna. Utställningsmaterial har insamlats såväl i Förenta Staterna som i Sverige och Finland, och jag vill tacka de olika arkiven, biblioteken, museerna och samlingarna i dessa länder för värdefullt bistånd.

Av de talrika privatpersoner som bidragit med material vill jag för Förenta Staternas del nämna dr Richard H. Hulan, som leder sina anor från kolonin *Nya Sverige*. Till dr Kari Tarkiainen vid Riksarkivet i Stockholm och prof. Martti Kerkkonen i Helsingfors framför jag mitt tack för bistånd vid materialanskaffningen och för kommentarer.

Jag tackar den samvetsgranna och flitiga utställningssekreteraren Taimi Sainio och övrig institutspersonal, som deltagit i utställningsarbetet. Ett tack också till FM Brita Löflund, som översatt utställningstexterna till svenska. Till konstnär Börje Rajalin framför jag mitt tack för den konstnärliga planeringen av utställningen. För ekonomiskt stöd för utställningen riktar jag ett varmt tack till undervisningsministeriet i Finland.

Utställningsbroschyren har jag försett med källhänvisningar för att läsaren skall få veta varifrån uppgifterna härrör. De viktigaste källorna har varit de historiker över *Nya Sverige* som Amandus Johnson år 1911 utgav på svenska och år 1927 i mera kortfattad form på engelska. Då jag studerade den omfattande litteraturen i ämnet, gjorde jag den viktiga iakttagelsen, att

FOREWORD

The mounting of an exhibition always involves taking a risk; and all the more so, when the events being commemorated occurred three and a half centuries ago. Since the establishment of the New Sweden colony in 1638 on the banks of the Delaware river and especially in the Tercentenary of the colony in 1938, much has been written about the Sweds and Finns who came and settled there; but genuinely reliable information is very hard to come by. The materials for this Exhibition have been collected in the United States, in Sweden, and in Finland; and I would like to express my gratitude to the archives, libraries, museums, and other collections in these countries for all the assistance which they have provided.

Among the many private individuals who have helped in the collection of material for this Exhibition, I would particularly like to thank Dr Richard H. Hulan, in the United States, whose own roots reach back to the *New Sweden* colony. Similarly, I would like to express my warm thanks to Dr Kari Tarkiainen, of the National Archives in Stockholm, and Professor Martti Kerkkonen, of Helsinki, for their assistance.

My sincere thanks for their contributions to the creation of this Exhibition are also due to the Exhibition Secretary, Ms Taimi Sainio, and to the rest of the staff at the Institute of Migration in Turku, for their painstaking and devoted work; to Ms Brita Löflund, who provided the Swedish translations of the texts; and to Börje Rajalin for the artistic design of the Exhibition. The project has received financial support from the Finnish Ministry of Education.

The Exhibition Catalogue carries a full apparatus of references, in order to indicate the sources of the information given. The major sources used were Amandus Johnson's histories of *New Sweden*, which appeared in Swedish in 1911

asukkaista. Toinen havaintoni on ollut se, että suomalaiset veivät mukanaan rikkaan kulttuuriperintönsä, joka oli kulkeutunut ehkä ensin Savosta Keski-Ruotsin metsäseuduille ja sieltä yli Atlantin. Tähän elämänmuotoon sisältyi rauhallinen rinnakkaiselo naapurien — USA:ssa myös intiaanien — kanssa sekä halu pitää kiinni omista oikeuksista ja vapaudenrakkaus. Tämän perinteen suurin saavutus oli suomalaista syntyperää olleen John Mortonin ratkaiseva ääni itenäisyyden puolesta v. 1776.

Presidentti Ronald Reagan on nimennyt vuoden 1988 Yhdysvaltain ja Suomen ystävyysvuodeksi, mille toimenpiteelle on olemassa vahva historiallinen tausta. Delawaren suomalaiset, jotka pienillä purjelaivoilla uskalsivat lähteä vieraisiin oloihin toiselle mantereelle, ovat olleet esikuvana myöhemmille siirtolaispolville. Heidän muistonsa velvoittaa ja rohkaisee myös tämän ajan ihmistä rakentamaan nykyistä parempaa maailmaa itselleen ja lapsilleen.

Turussa, marraskuun 30. päivänä 1987

Olavi Koivukangas, Ph.D., FT.
Siirtolaisuusinstituutin johtaja

många forskare ansåg att finnarna utgjorde majoriteten av dem som utvandrade till Delaware. År 1938, i samband med 300-årsjubileet, konstaterade man bara generellt, att en avsevärd del av kolonins invånare var finnar. En annan iakttagelse var, att finnarna till Delaware förde med sig sitt rika kulturarv, som först kanske vandrat från Savolax till skogsbygderna i Mellansverige och därifrån sedan över Atlanten. Till finnarnas livsform hörde en fredlig samvaro med grannarna — i USA också med indianerna —, en strävan att hålla fast vid sina rättigheter och frihetskärlek. Denna tradition firade sin största triumf då finskättade John Morton år 1776 avgav den avgörande rösten till förmån för självständigheten.

President Ronald Reagan har utnämnt år 1988 till Förenta Staternas och Finlands vänskapsår, vilket har en stark historisk bakgrund. Finnarna i Delaware, som varit modiga nog att med små segelfartyg ge sig av till främmande förhållanden på en främmande kontinent, har varit en förebild för senare invandragenerationer. Deras minne förpliktigar och uppmuntrar också dagens människor att bygga upp en bättre värld för sig och sina efterkommande.

Åbo den 30 november 1987

Olavi Koivukangas, Ph.D., FT.
Chef för Migrationsinstitutet

and in a shortened English edition in 1927. In going through the wide range of research literature, one important point I noticed was that many authors state that Finns made up a majority of the settlers in the colony, whereas in the Tercentenary publications in 1938 most commentators simply suggested that Finns comprised a significant proportion of the colony's settlers. A second observation which I made was the fact that the Finns took with them their rich cultural tradition, having possibly first transplanted this with them from the province of Savo in Finland to the forests of Central Sweden, and thence over the Atlantic. Central to this way of life was, the principle of peaceful coexistence with one's neighbors (including, in the United States, the Indians), but also the determination to uphold their rights, and the love of liberty. The greatest achievement of this tradition was the decisive vote cast in 1776 by one of the Finnish settlers' descendants, John Morton, in support of Independence.

President Reagan has designated 1988 as a Year of Friendship between the United States and Finland, and this act rests on strong historical foundations. Those Delaware Finns, daring to set out in their tiny sailing ships for unknown lands overseas, have provided a vital model for subsequent generations of migrants to follow. Their memory simultaneously challenges us and encourages us, in our later generation, to build a better world for ourselves and for our children.

Turku, Finland, November 30th, 1987

Olavi Koivukangas, Ph.D., FT.
Director, Institute of Migration

AMERIKANSIIRTOLAISUUDEN ALKU

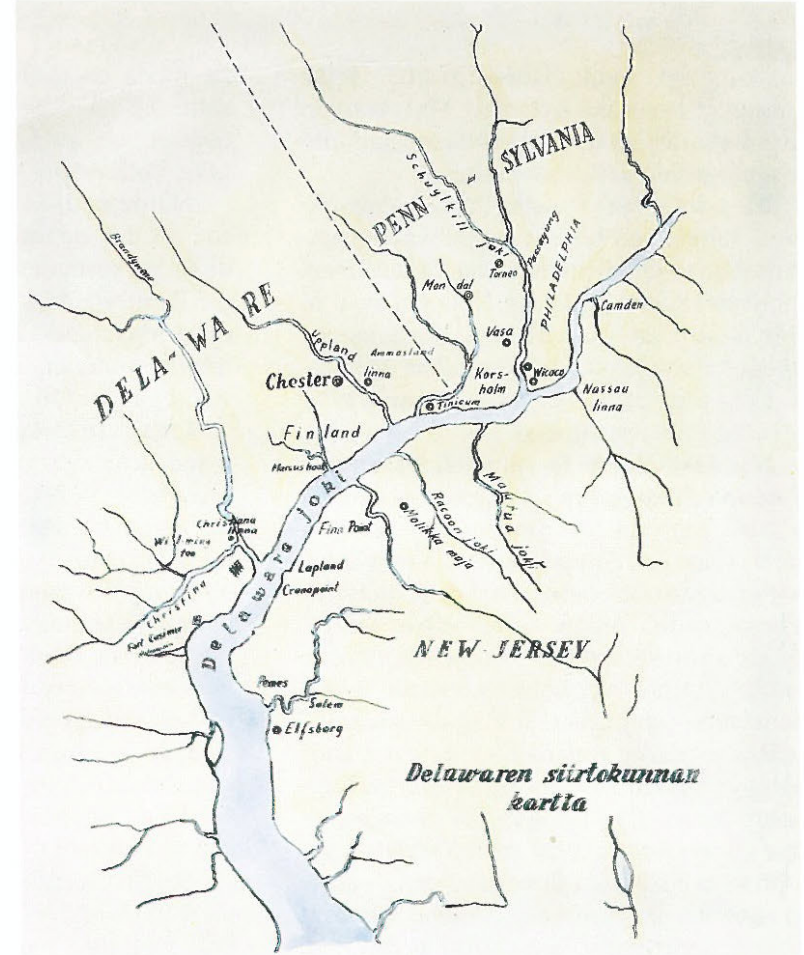
Kalmar Nyckel matkalla Uuteen Maailmaan. (Peuran museo, Rautalampi).

Kalmar Nyckel på väg till Nya Världen. (Peura museum, Rautalampi, Finland).

The Kalmar Nyckel on its way to the New World. (Peura Museum, Rautalampi, Finland).

AMERIKAEMIGRATIONENS BÖRJAN

BEGINNING OF FINNISH MIGRATION TO THE NEW WORLD

Delaware-siirtokunnan kartta (Peuran museo).

En karta över kolonien i Delaware (Peura museum).

The map of the colony in Delaware (Peura Museum).

I JOHDANTO

Ensimmäiset neljä kansallisuutta, jotka asettuivat pysyvästi nykyisen Yhdysvaltain itärannikolle, olivat englantilaiset, hollantilaiset, ruotsalaiset ja suomalaiset.

Skandinavian maista Pohjois-Amerikkaan tulleet siirtolaiset perustivat ensimmäiset pysyvät siirtokuntansa Delawareen, Pennsylvaniaan, läntiseen New Jerseyyn ja Marylandin itäosaan. Heidän asuttamansa alueet kattoivat suuren osan niistä kolmestatoista siirtokunnasta, jotka vuonna 1776 julistautuivat itsenäiseksi.

Maaliskuussa 1638, vain kahdeksantoista vuotta Plymouthista lähteneiden ensimmäisten siirtolaisten saapumisen jälkeen, kaksi siihen asti Amerikan vesillä tuntemattoman lipun alla kulkevaa laivaa purjehti Delawarejokea pitkin. Laivat olivat lähtöisin kaukaisesta Ruotsin kuningaskunnasta. Suomi kuului olennaisena osana tähän mahtavaan pohjoiseen kuningaskuntaan.

Ensimmäiset Amerikassa käyneet suomalaiset olivat kuitenkin Hollannin tai Englannin lipun alla purjehtineita merimiehiä. Jopa ennen vuotta 1638 merimiehiä — samoin kuin ehkä joku siirtolainenkin — asetui oletettavasti asumaan Uuteen Amsterdamiin (sittemmin New York) ja muihin varhaisiin hollantilaisiin tai englantilaisiin siirtokuntiin.

1600-luvulla noin puolet — monien tutkijoiden mukaan jopa enemmän — *Uusi Ruotsi* -siirtokunnan asukkaista oli suomalaisia. Tästä alkaa Amerikan suomalaisten dokumentoitu historia.

I INLEDNING

De första invandrarna som permanent bosatte sig på nuvarande Förenta Staternas östkust var av fyra nationaliteter: engelsmän, holländare, svenskar och finnar.

Nordamerikas kolonisationshistoria visar, att det var skandinaver som grundade de första permanenta boplatserna i Delaware, Pennsylvania, västra New Jersey och östra Maryland - ett stort område inom de tretton kolonier, som förklarade sig självständiga år 1776.

I mars 1638, bara aderton år efter att de första invandrarna kommit från Plymouth, seglade två fartyg, som förde en i amerikanska farvatten dittills okänd flagga, upp längs Delaware-floden. De kom från det fjärran kungariket Sverige. Finland var då en viktig del av detta mäktiga nordiska kungadöme.

De första finnarna som besökte Amerika var emellertid troligen sjömän, som seglade på holländska eller engelska skepp. En del av dem - och kanske också några nybyggare - kan ha bosatt sig i Nya Amsterdam (senare New York) och andra holländska eller engelska kolonier till och med före år 1638.

Det finska inslaget i kolonin *Nya Sverige* på 1600-talet var stort: av invånarna var hälften finnar - enligt flera forskare t.o.m. mera än så. Här börjar amerikafinnarnas dokumenterade historia.

I INTRODUCTION

The first four nationalities to settle permanently on the eastern coast of the present United States were the English, the Dutch the Swedes and the Finns.

In the colonial history of North America Scandinavian people had the first permanent settlements in Delaware, Pennsylvania, western New Jersey and north-eastern part of Maryland — a major area of the thirteen colonies that declared their independence in 1776.

In March 1638, only eighteen years after the arrival of the Pilgrim Fathers of Plymouth, two ships carrying a flag unfamiliar in American waters sailed up the Delaware River. The ships hailed from the far-away kingdom of Sweden. Finland was an integral part of this powerful northern kingdom.

However, the first Finns to visit America were probably seamen sailing under the Dutch and English flags. Some of them — as well as perhaps a few colonists — may have settled in New Amsterdam (later New York) and in other early Dutch or English settlements even before 1638.

The Finnish element represented a half — and according to many scholars even more — of the settlers of the *New Sweden* colony in the 17th century. Here began the documented history of the Finnish presence in America.

II RUOTSISTA TULEE SUURVALTA

Delawaren asuttamisen aikoihin Ruotsista tuli suurvalta Euroopassa kolmikymmenvuotisessa sodassa 1618—48.

Silloin vallalla olevia merkantilismin periaatteita noudattaen myös Ruotsi halusi käydä kauppaa ja tuoda raaka-aineita tuntemattomilta merentakaisilta alueilta.

Vuonna 1626 perustettiin *Etelä*-yhtiö hollantilaisen Willem Usselinxin, *Hollannin Länsi-Intian Kauppakomppanian* perustajan, aloitteesta ja kuningas Kustaa II Aadolfin vahvistuksella. Tämän seurauksena muutamia ruotsalaisia ja suomalaisia mahdollisesti saapui Uuteen Amsterdamiin.¹

Kun Ruotsin kuningas oli saanut surmansa Lützenin taistelussa vuonna 1632, valtakunnankansleri Axel Oxenstjerna yritti toteuttaa edesmenneen kuninkaan toiveet. Mutta sota Saksassa jatkui vieden suurimman osan valtakunnan voimavaroista. Tuohon aikaan Ruotsi-Suomen väkiluku oli alle miljoonan ja yhtä neliökilometriä kohti maassa oli vain 1-2 asukasta.

Vuonna 1637 Peter Minuit, hollantilaisen palveluksessa oleva preussilainen ja Amerikassa sijaitsevan *Uuden Hollannin* entinen kuvernööri, ehdotti Ruotsin lipun alla tapahtuvaa kauppaseman perustamista Delawarejoelle. Hollantilais-ruotsalainen yhteisyritys, *Uusi Ruotsi*-yhtiö, perustettiin vuonna 1637. Amiraali Klaus Fleming, suomalainen aatelismies, nimitettiin yhtiön johtajaksi. Hänestä tuli tärkein hanketta tukeva henkilö.

II SVERIGE BLIR EN STORMAKT

Vid tiden för koloniseringen av Delaware höll Sverige på att skapa sig en stormaktsställning i Europa genom trettioåriga kriget 1618—48.

I enlighet med den då rådande merkantilismens principer strävade också Sverige efter att idka handel med och importera råvaror från föga kända länder bortom världshaven.

År 1626 grundades bolaget *Syd* av holländaren Willem Usselinx, initiativtagaren till *Holländska Västindiska Kompaniet*, och Sveriges deltagande i bolaget bekräftades med kung Gustav II Adolfs signatur. Som en följd härav kom eventuellt några svenskar och finnar till Nya Amsterdam.¹

Efter att den svenske kungen dödats i slaget vid Lützen år 1632 försökte rikskanslern Axel Oxenstjerna förverkliga den avlidne regentens intentioner. Men kriget i Tyskland fortsatte och krävde största delen av rikets mankraft och andra resurser. Vid denna tid hade riket Sverige-Finland inte mer än en miljon invånare, vilket gör 1—2 invånare per kvadratkilometer.

År 1637 tog Peter Minuit initiativet till en svensk handelsplats vid Delaware-floden; Minuit var född i Preussen, arbetade i holländsk tjänst och var tidigare guvernör i *Nya Netherland* i Amerika. Ett holländskt-svenskt samföretag, bolaget *Nya Sverige*, grundades 1637. Amiral Klas Fleming, en finsk adelsman, utnämndes till bolagets ledare. Han blev också den viktigaste förkämpen för företaget.

II SWEDEN BECOMES A MAJOR POWER

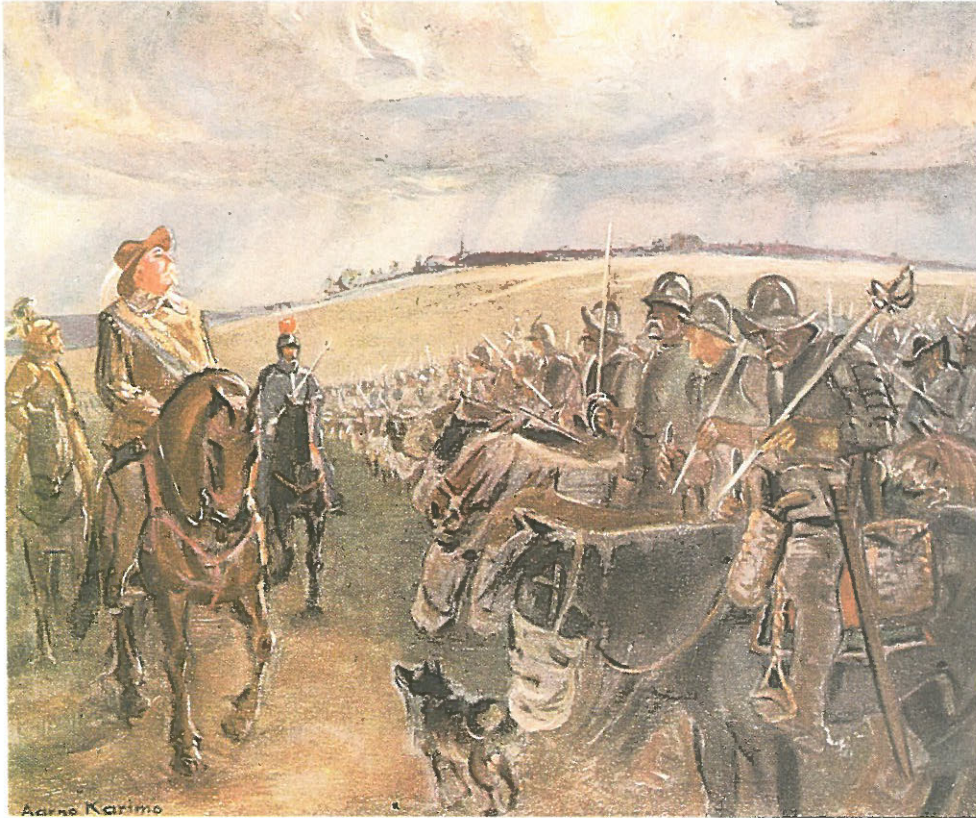
In the period of the Delaware colonization Sweden was emerging as a major power in European politics in the Thirty Years' War 1618-48.

Following the then prevalent principles of mercantilism also Sweden was anxious to have trade and raw materials from little known regions beyond the oceans.

In 1626 the *South Company* was established by the initiative of a Dutchman, Willem Usselinx, the founder of the *Dutch West India Company* and confirmed by the signature of the King Gustavus Adolphus II. As a result perhaps a few Swedes and Finns arrived in New Amsterdam.¹

After the Swedish king had been killed in the battle of Lützen in 1632, Axel Oxenstjerna, the Chancellor of the State, endeavoured to carry out the wishes of the late king. But the war in Germany was going on and took most of the manpower and resources of the nation. At that time the population of Sweden and Finland was no more than one million, making three inhabitants to every square mile.

Then in 1637 Peter Minuit, a Prussian in the Dutch service and a former Governor of the *New Netherland* in America, proposed a trading expedition to the Delaware River under the Swedish flag. A joint Dutch-Swedish enterprise, the *New Sweden Company*, was founded in 1637. Admiral Klaus Fleming, a Finnish nobleman, was appointed as the Director of the Company. He became the most important promoter of the enterprise.

Kuningas Kustaa II Aadolf (1594—1632) ja suomalaista ratsuväkeä, hakkapeliittoja, Aarno Karimon kuvaamana (Museovirasto, Helsinki).

Kung Gustav II Adolf (1594—1632) och hackapeliter ur det finska rytteriet. Aarno Karimo (Museiverket, Helsingfors).

King Gustavus Adolphus II (1594—1632) and the Finnish cavalry by Aarno Karimo (National Museum, Helsinki).

Suomalaissyntyinen amiraali Klaus Fleming (1592—1644), Uusi Ruotsi -yhtiön johtaja 1637—44.

Den finskfödde amiralen Klas Fleming (1592—1644) ledde bolaget Nya Sverige åren 1637—44.

Finnish-born Admiral Klaus Fleming (1592—1644), Director of the New Sweden Company 1637—44.

Hollantilainen Willem Usselinx (1567—1647) herätti ruotsalaisten mielenkiinnon siirtokuntia kohtaan.

Holländaren Willem Usselinx (1567—1647) väckte svenskarnas intresse för kolonierna.

The Dutchman Willem Usselinx (1567—1647) aroused Swedish interest in colonial enterprises.

Ruotsista tuli 1600-luvulla Pohjois-Euroopan mahtavin valtio. Frederik de Witin laatima kartta esittää Pohjois-Eurooppaa vuonna 1689 (Sota-arkisto, Tukholma).

Sverige blev på 1600-talet norra Europas mäktigaste rike. Denna karta över Nordeuropa år 1689 är utarbetad av Frederick de Wit (Krigsarkivet, Stockholm).

In the 17th century Sweden became the most powerful country in North Europe. A map showing northern Europe in 1689 by Frederick de Wit (War Archives, Stockholm).

III KAKSITOISTA RETKIKUNTAA 1637–56

1. ENSIMMÄINEN RETKIKUNTA

Vuonna 1637 Klaus Fleming ja Peter Minuit alkoivat valmistella retkikunnan lähettämistä Delawarejoelle. Tarkoitukseen varatut laivat, *Kalmar Nyckel* ja *Fågel Grip*, lähtivät Göteborgista Minuit'n johtamina marraskuussa 1637 kohti kaukaista määränpäättään. Retkikunnan tavoitteena oli kauppaseaman perustaminen. Monet mukana olleista sotilaista ja merimiehistä olivat hollantilaisia — uudisasukkaat tulivat vasta myöhemmin.

Alukset saapuivat Delawarejoen suulle maaliskuussa 1638. Kerrotaan, että paikan kauneuden ja hedelmällisyyden nähtyään retkikuntalaiset antoivat ensimmäiselle maihinnousupaikalleen nimen Paratiisiniemi.² Tulokkaat nousivat maihin Delawarejoen sivuhaaralla, jolle he antoivat nimen *Kristiinajoki* Ruotsin silloisen kuningattaren mukaan. Tänäpäin tuolla paikalla on Wilmingtonin kaupunki.

Maaliskuun 29. päivänä 1638 ostettiin maata viideltä intiaanipäälliköltä. Ensimmäinen tehtävä oli linnakkeen, joka myös sai nimen *Kristiina*, rakentaminen maihinnousupaikan suojelemiseksi. Luutnantti Måns Kling jäi 23 sotilaan kanssa varuskunnaksi. Klingin on uskottu olleen syntyperältään suomalainen, koskapa hänet myöhemmin lähetettiin Ruotsin suomalaisten siirtolaisten pariin houkuttelemaan uu-

III TOLV EXPEDITIONER 1637–56

1. DEN FÖRSTA EXPEDITIONEN

År 1637 förberedde Klas Fleming och Peter Minuit en expedition till Delaware-floden. Fartygen *Kalmar Nyckel* och *Fogel Grip* avseglade under Minuits befäl från Göteborg i november 1637. Det viktigaste ändamålet var att grunda en handelsplats. Många av de medföljande soldaterna och sjömännen var holländare - nybyggarna kom senare.

Fartygen anlände till Delaware-flodens mynning i mars 1638. Traditionen berättar, att de gav den plats där de först steg i land namnet *Paradisplatsen*, emedan trakten var så vacker och bördig.² Nykomlingarna landsteg sedan vid stranden av en biflod, som de kallade *Kristina* efter Sveriges regerande drottning. På den platsen ligger i dag staden Wilmington.

Den 29 mars 1638 köpte nybyggarna land av fem indianhövdingar. Deras första åtgärd var att bygga ett fort, *Christine skans*, till skydd för sin boplats. En garnison bestående av löjtnant Måns Kling och 23 soldater stannade kvar. Man har antagit, att Kling var av finsk härkomst, emedan han senare sändes till de finska kolonierna i Sverige för att värva nybyggare till Delaware,³ och för att kunna värva finnar måste han troligtvis ha talat finska.

De två fartygen återvände till Sverige med pälsverk och andra handelsvaror, som köpts av indianerna. Efter expeditionens

III TWELVE EXPEDITIONS 1637–56

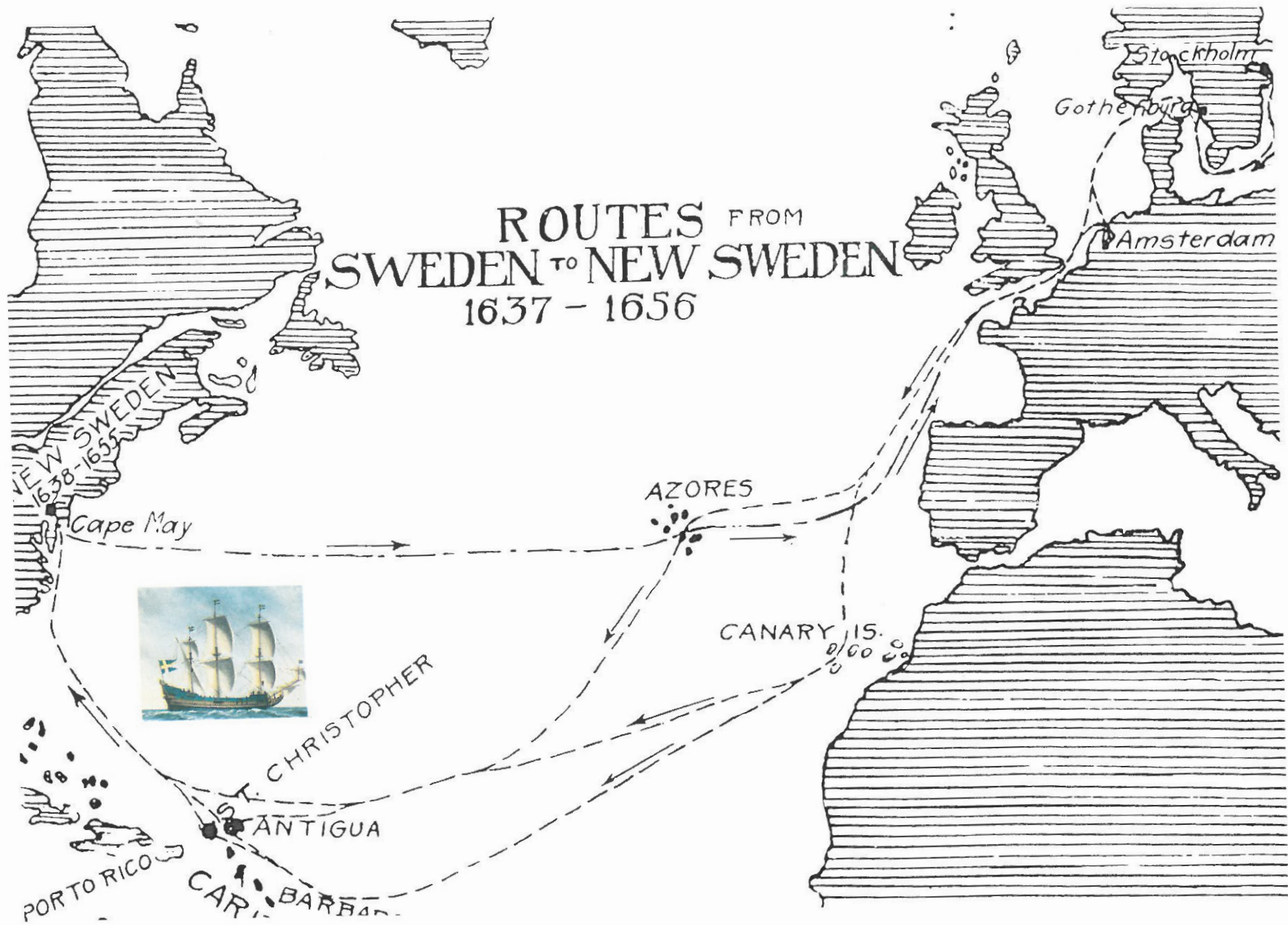
1. FIRST EXPEDITION

In 1637 preparations were made by Klaus Fleming and Peter Minuit for an expedition to the Delaware River. The two ships, the *Kalmar Nyckel* and the *Fogel Grip*, left Gothenburg under the command of Minuit in November 1637 for the overseas destination. The major aim was to establish a trading post. Many of the soldiers and seamen were Dutch - the settlers were to come later.

The ships arrived in the mouth of the Delaware River in March 1638. Tradition has that because of the beauty and fertility of the place they named the spot on which they first set foot Paradise Point.² The newcomers landed on the shores of a tributary which they named *Christina River*, in honor of their reigning queen. This is the site of present-day Wilmington.

On March 29, 1638, land was purchased from five Indian chiefs. The first effort was to build a garrison, *Fort Christina*, for the protection of their landing site. Lieutenant Måns Kling and 23 soldiers were left behind as a garrison. Kling has been thought to have been of Finnish origin as he was later sent to the Finnish settlement in Sweden to recruit emigrants to Delaware.³ To be able to recruit Finns he probably had to know the Finnish language.

The two ships returned to Sweden with furs and other merchandise bought from

sia lähtijöitä Delawareen.³ Onnistuakseen tehtävässään hänen oli todennäköisesti osattava suomea.

Alukset palasivat Ruotsiin lastinaan turkiksia ja muita intiaaneilta ostettuja tavaroita. Retkikunnan palattua hankkeen puuhamiehet totesivat yrityksen tuottaneen suuria tappioita.

2. SEURAAVAT RETKIKUNNAT

Fleming valmisti kuitenkin jo uuden retkikunnan lähettämistä Delawareen. Sodan vuoksi lähti viivästyä yli kahdella vuodella ja *Kalmar Nyckel* saapui Delawareen toisen kerran huhtikuussa 1640. Ei tiedetä tarkkaan toisen retkikunnan jäsenten kansallisuuksia. Laivalla oli joukko suomalaisia, mm. Lars Anderson, ahvenanmaalainen merimies, sekä sotilaat Maunu Anderson ja Peter Rambo, josta myöhemmin tuli suuren perheen pää ja huomattava asukas siirtokuntaan. Peter Rambon, alkuperäiseltä nimeltään (luultavasti) Ramberg, kerrotaan olleen kotoisin Länsigöötanmalta.⁴ NORBERG (1893) ja suomalaisten Ruotsiin suuntautuneen siirtolaisuuden asiantuntija R. GOTHE (1938) väittävät sekä hänen että hänen vaimonsa Brita Mattsonin olleen kotoisin Vaasasta.⁵ On mahdollista, että Peter Rambo oli ennen syksyllä 1639 tapahtunutta Amerikkaan lähtöään asunut jonkin aikaa Ruotsissa.

Ensimmäisen retkikunnan palattua vuonna 1639 hollantilaiset päättivät erota *Uusi Ruotsi* -yhtiöstä. Marraskuussa 1640 joukko hollantilaisia siirtolaisia saapui *Friedenburg*-laivalla siirtokuntaan. Monet heistä muuttivat kuitenkin myöhemmin

återkomst konstaterades, att bolaget lidit en svår förlust.

2. DE DÄRPÅFÖLJANDE EXPEDITIONERNA

Trots allt förberedde Fleming en ny resa till Delaware. På grund av kriget fördröjdes den emellertid med mer än två år. *Kalmar Nyckel* återkom till Delaware i april 1640. Expeditionens etniska sammansättning är inte känd. Ombord fanns dock ett antal finnar, tex. den åländska sjömannen Lars Andersson och soldaterna Måns Andersson och Peter Rambo, som sedermera fick en stor familj och blev en prominent person i kolonin. Peter Rambo, tidigare (troligen) Ramberg, sägs ha kommit från Västergötland.⁴ En del forskare, bl.a. O. NORBERG i sin avhandling (1893) och experten på tidig finsk utflyttning till Sverige R. GOTHE (1938), hävdar, att såväl Rambo som hans hustru Brita Mattson kom från Vasa.⁵ Eventuellt hade Peter Rambo bott i Sverige någon tid före sin avfärd till Amerika hösten 1639.

Efter att den första expeditionen återvänt år 1639 beslöt holländarna att dra sig ur bolaget *Nya Sverige*. I november 1640 anlände en grupp holländska emigranter till kolonin med fartyget *Friedenburg*. Många av dem flyttade emellertid senare till de holländska kolonierna längre norrut. Slutligen, i januari 1641, löstes bolagets holländska delägare ut, och Klas Fleming fortsatte att leda bolaget som förut.

Indians. After the expedition the promoters of the enterprise had suffered a heavy loss.

2. THE NEXT EXPEDITIONS

However, Fleming was making preparations for a new expedition to Delaware. Because of the war, the expedition was delayed more than two years. The *Kalmar Nyckel* arrived in Delaware again in April 1640. The ethnic composition of the second expedition is not known. There were a number of Finns on board, e.g. Lars Anderson, a seaman from Åland and soldiers Maunu Anderson, the Finn and Peter Rambo, who became a founder of a large family and a prominent citizen in the colony. Peter Rambo, (probably) former Ramberg, is said to have come from Västergötland.⁴ Some scholars like O. NORBERG (1893) in his dissertation and an expert on the early Finnish migration to Sweden, R. GOTHE (1938), claim that he, as well as his wife Brita Mattson, came from Vaasa.⁵ It is possible that Peter Rambo had lived in Sweden for a while before the departure for America in the autumn 1639.

After the return of the first expedition in 1639 the Dutch decided to withdraw from the *New Sweden Company*. In November 1640 a group of Dutch emigrants arrived in the colony in the *Friedenburg*. But many of them moved later to the Dutch settlements farther north. Finally, in January 1641, the Dutch members were bought out. Klaus Fleming continued to manage the company as before.

*Tämä Göte Göranssonin maalaus esittää retkikunta-
laisten ensimmäistä kohtaamista Amerikan alkuasuk-
kaiden kanssa Delaware-joen varrella v. 1638 (Siirto-
laisrekisteri, Karlstad, Ruotsi, Kuva Assar Mårtensson).*

*Denna målning av Göte Göransson skildrar den första
kontakten med de amerikanska infödingarna vid De-
laware-floden år 1638 (Emigrantregistret, Karlstad, Fo-
to: Assar Mårtensson).*

*This painting by Göte Göransson shows the first con-
tact with the Native Americans on the banks of the
Delaware River in 1638 (Emigrantregistret, Karlstad,
Sweden, Photo: Assar Mårtensson).*

pohjoisemmaksi hollantilaisiin siirtokuntiin. Tammikuussa 1641 ruotsalaiset ostivat hollantilaisten osuuden yhtiöstä ja Klaus Fleming jatkoi yhtiön johtamista entiseen tapaan.

3. RUOTSIN SUOMALAISMETSÄT – SIIRTOLAISTEN LÄHTÖALUE

Ei ollut helppoa löytää varsinaisia siirtolaisia kaukaiseen ja tuntemattomaan *Uuden Ruotsin* siirtokuntaan. Kesällä 1640 luutnantti Måns Kling, joka oli palannut *Uudesta Ruotsista*, värväsi Västmanlandin ja Vermlannin maakunnissa asuvia suomalaisia uudisasukkaiksi. Vuosina 1580–1630 noin 12 000 suomalaista oli lähtenyt siirtolaisiksi etenkin Keski-Ruotsin länsiosiin, missä he jatkoivat ikivanhaa kaskeamisen perinnettään. Näille alueille kehittyi pian vaurasta kaivosteollisuutta, koska jatkuviin sotiin tarvittiin paljon metalleja ja kaivoksissa taas tarvittiin puuta.

1630-luvun loppuun mennessä suomalaisia kiellettiin käyttämästä perinteistä kaskeamisen menetelmänsä. Ruotsin hallitus antoi julistuksia kaskisuomalaisia vastaan. Vuoden 1641 alussa hallitus käski maaherra Lejonhuvudia vangitsemaan kaikki metsää tuhoavat suomalaiset karkotettaviksi *Uuden Ruotsin* siirtokuntaan. Mutta useimmiten suomalaiset perheet olivat vapaaehtoisia lähtijöitä Delawareen. Senaikaiset lähteet eivät tue käsitystä, että suuria määriä suomalaisia olisi vainottu ja karkotettu Amerikkaan.⁶

Myöhään vuoden 1641 syksyllä *Kalmar Nyckel* sekä *Charitas* toivat joukon siirtolaisia Amerikkaan. Jotkut suomalaisperheet asettuivat asumaan *Kristiina*-linnoituksen

3. FINNSKOGARNA I SVERIGE – ETT UTVANDRINGSCENTRUM

Det var inte lätt att värva nybyggare till den avlägsna och okända kolonin *Nya Sverige*. Sommaren 1640 värvade löjtnant Måns Kling, som återvänt från kolonin, finnar som bodde i Västmanland och Värmland. Åren 1580–1630 hade i runt tal 12 000 finnar utflyttat till västra och mellersta Sverige, där de fortsatte med sitt traditionella, urgamla svedjebbruk. I dessa trakter uppstod snart en lönande gruvdrift, då det behövdes mängder av metall för de ständiga krigen. För gruvorna åter behövdes trä.

I slutet av 1630-talet förbjöds finnarna att använda sin traditionella teknik att fälla träd och bränna sved. Den svenska regeringen utgav edikt emot ”svedjefinnarna”. I början av år 1641 gav regeringen landshövding Lejonhuvud order att tillfångata alla skogsskövlande finnar och förvisa dem till kolonin *Nya Sverige*. I allmänhet för finnarna med sina familjer emellertid frivilligt till Delaware. De samtida källorna ger inte belegg för att större mängder av ”svedjefinnar” skulle ha förföljts och tvångsdeporterats till Amerika.⁶

På senhösten 1641 kom *Kalmar Nyckel* och ett fartyg vid namn *Charitas* med ett antal nybyggare till Delaware. Några finska familjer slog sig ned norr om *Christine skans* på en plats som de benämnde *Finland*. Detta var den första permanenta vita bosättningen i vad som senare skulle bli staten Pennsylvania.

3. FINNWOODS OF SWEDEN – THE POOL OF EMIGRANTS

It was not easy to obtain *bona fide* colonists for the remote and unknown colony of *Nova Suecia*. In the summer 1640 Lieutenant Måns Kling, who had returned from *New Sweden*, recruited Finns living in the provinces of Västmanland and Värmland. Between 1580-1630 some 12 000 Finns had emigrated especially to West-Central Sweden, where they continued their ancient agricultural forest burning. These regions soon developed a prosperous mining industry as a lot of metal was needed in continuous wars and wood was needed for mines.

By the end of 1630's the Finns were forbidden to utilize their traditional slash and burn technique. The Swedish government began issuing edicts against the ”burnbeater Finns”. Early in 1641 the government ordered Governor Lejonhuvud to capture all the forest destroying Finns for transportation to the *New Sweden* colony. But generally the Finns with their families volunteered to go to Delaware. That the burnbeater Finns were persecuted and transported to America by force in large numbers, cannot be documented by contemporary sources.⁶

In the late fall of 1641 the faithful *Kalmar Nyckel* and the *Charitas* brought a number of colonists. Some Finnish families settled North of *Fort Christina* in a place called *Finland*. This was the first permanent white settlement within the future State of Pennsylvania.

pohjoispuolelle paikkaan nimeltä *Finland*. Tämä oli ensimmäinen pysyvä valkoihoisten asutus tulevan Pennsylvanian osavaltion alueella.

4. KUVERNÖÖRI JOHAN PRINTZ VÄRVÄSI SIIRTOLAISIA SUOMESTA

Kun *Uusi Ruotsi* -yhtiö oli tammikuussa 1641 tullut kokonaan ruotsalaisten omistukseen, Klaus Fleming halusi malttamattomasti lähettää suuren retkikunnan Delawareen. Everstiluutnantti Johan Printz, joka tuohon aikaan asui Korsholman kartanossa Vaasan lähistöllä, sai määräyksen värvätä käsityöläisiä ja nuoria lähtijöiksi Amerikkaan. Printz oli oppinut puhumaan myös suomea.

Johan Printz, jota pidetään ensimmäisenä Pennsylvanian kuvernöörinä, oli yli kaksi metriä pitkä ja 180 kilon painoinen älykäs mies. Intiaanit kutsuivat häntä "Isoksi Vatsaksi". Delawaren siirtolaisuuden kolmesataavuotisjuhlissa vuonna 1938 presidentti Franklin D. Roosevelt lausui:

"Ei yksikään kuvernööri Delawaren Ennen tai jälkeen ajan sen Ole ollut sellainen Johan Printzin painoinen."⁷

Kuvernööri Printzin mukana saapui myös kolmikymmenvuotiseen sotaan osallistunut luutnantti Sven Skute Kruunupyystä Pohjanmaalta. Myöhemmin hän toimi jonkin aikaa siirtokunnan väliaikaisena kuvernöörinä.⁸

Ensimmäisten Vaasasta Delawareen lähtijöiden joukossa oli Mårten Knutson, joka vuonna 1637 oli lähtenyt Korsholmas-

4. GUVERNÖR JOHAN PRINTZ VÄR- VADE NYBYGGARE FRÅN FINLAND

Då bolaget *Nya Sverige* i januari 1641 blev helt svenskägt var Klas Fleming ivrig att få till stånd en stor expedition till Delaware. Överstelöjtnant Johan Printz, som bodde på herrgården Korsholm nära Vasa, fick order att värva hantverkare och ungt folk till nybyggare. Printz talade också finska.

Johan Printz, som anses ha varit Pennsylvanias första guvernör, var en intelligent man. Han var också stor till det yttre: två meter och över 180 kg. Indianerna kallade honom "Storbuken". I samband med 300-årsjubileet år 1938 läste president Franklin D. Roosevelt upp följande:

"I Delaware har ingen guvernör varken under tiden efter eller för på den dag man minns vägt lika mycket som Johan Printz."⁷

Tillsammans med guvernör Printz kom också löjtnant Sven Skute från Kronoby i Österbotten. Han hade deltagit i trettioåriga kriget. Senare var han tillfälligt guvernör i kolonin.⁸

En av de första utvandrarerna från Vasa till Delaware var Mårten Knutsson, som år 1637 flyttat från Korsholm till Sverige och troligen hört löjtnant Kling berätta om Amerika. Han kom till Delaware som sjöman på *Charitas* i maj 1641 och slog sig ned i landet för gott tillsammans med sin familj.⁹

Förutom från Sverige och Vasa-trakten fick Delaware finska nybyggare också från andra håll i Finland. Hovrätten i Åbo meddelade år 1643 Klas Fleming, att en del per-

4. GOVERNOR JOHAN PRINTZ RE- CRUITED SETTLERS FROM FIN- LAND

When the *New Sweden Company* in January 1641 became completely Swedish, Klaus Fleming was eager to have a large expedition to Delaware. Colonel-Lieutenant Johan Printz, residing then at the mansion of Korsholm near Vaasa, received orders to recruit artisans and young people to America. Printz had even learned the Finnish language.

Johan Printz, regarded also as the first governor of Pennsylvania, was a clever man with a stature of seven feet and weighing more than 400 pounds (180 kg). The Indians used to call him "Big Belly". In the tercentenary celebration in 1938 President Franklin D. Roosevelt stated:

"No Governor of the Delaware Before or since Has ever weighed as much As Johan Printz."⁷

With Governor Printz arrived also Lieutenant Sven Skute from Kruunupy in Ostrobothnia. He had participated in the Thirty Years' War. Later he was for a while an acting governor of the colony.⁸

One of the first emigrants from Vaasa to Delaware was Mårten Knutson, who in 1637 had left Korsholm for Sweden and had learnt probably from Lieutenant Kling about America. He arrived in Delaware as seaman in the *Charitas* in May 1641 and became with his family a permanent settler.⁹

In addition to the Finnish emigrants to

Johan Printz, Uuden Ruotsin kuvernööri 1643—53. Tuntemattoman taiteilijan tekemä muotokuva (Kuva: Valtion taidemuseot, Tukholma).

Porträtt av Johan Printz guvernör i Nya Sverige, 1643—53, av okänd konstnär (Statens konstmuseet, Stockholm).

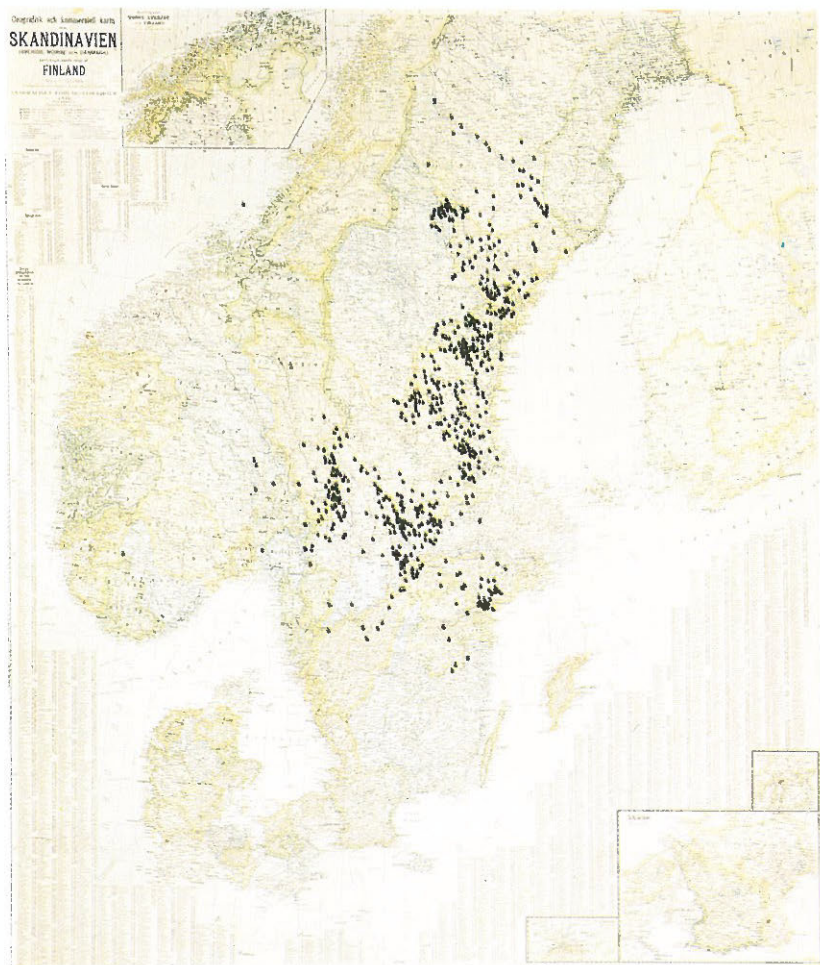
Johan Printz, Governor of New Sweden 1643—53, portrait by unknown artist (Photo: The National Swedish Art Museums, Stockholm).

ta Ruotsiin ja oli luultavasti luutnantti Klingiltä kuullut Amerikasta. Hän saapui Delawareen *Charitaksen* miehistön joukossa toukokuussa 1641 ja jäi perheineen pysyväksi uudisasukkaaksi Amerikkaan.⁹

Ruotsista ja Vaasan seudulta Delawareen lähteneiden suomalaisten lisäksi joitakin siirtolaisia tuli myös muista osista Suomea. Turun hovioikeus ilmoitti vuonna 1643 Klaus Flemingille, että joitakin asukkaita oli tuomittu karkotettaviksi. Fleming vastasi, että heidät voitiin sijoittaa laivoihin, jotka olivat piakkoin lähdössä Delawareen.¹⁰ A. JOHNSONin (1911) mukaan Fleming oli siirtokunnan uskollisin ja innokain tukija aina vuoden 1644 heinäkuuhun asti, jolloin hän sai surmansa tanskalaisen patterin ampumasta harhalaukauksesta.¹¹

soner dömts till deportering. Fleming svarade, att de kunde transporterats med de fartyg som snart skulle avsegla till Delaware.¹⁰ Fleming var — enligt A. JOHNSON (1911) — den pålitligaste och ivrigaste förkämpan för kolonin tills han i juli 1644 dödades av en förlupen kula från ett danskt batteri.¹¹

Delaware from Sweden and the Vaasa area some came from other parts of Finland. The Royal Court in Turku informed Klaus Fleming in 1643 that certain inhabitants were condemned to be transported. Fleming answered that such persons could be placed on ships soon to sail for Delaware.¹⁰ Fleming was - according to JOHNSON (1911) - the staunchest and the most interested supporter of the colony until he was killed in July 1644 by a stray bullet from a Danish battery.¹¹

Suomalaisasutus Ruotsissa Richard GOTHEn mukaan (Peuran museo, Rautalampi).

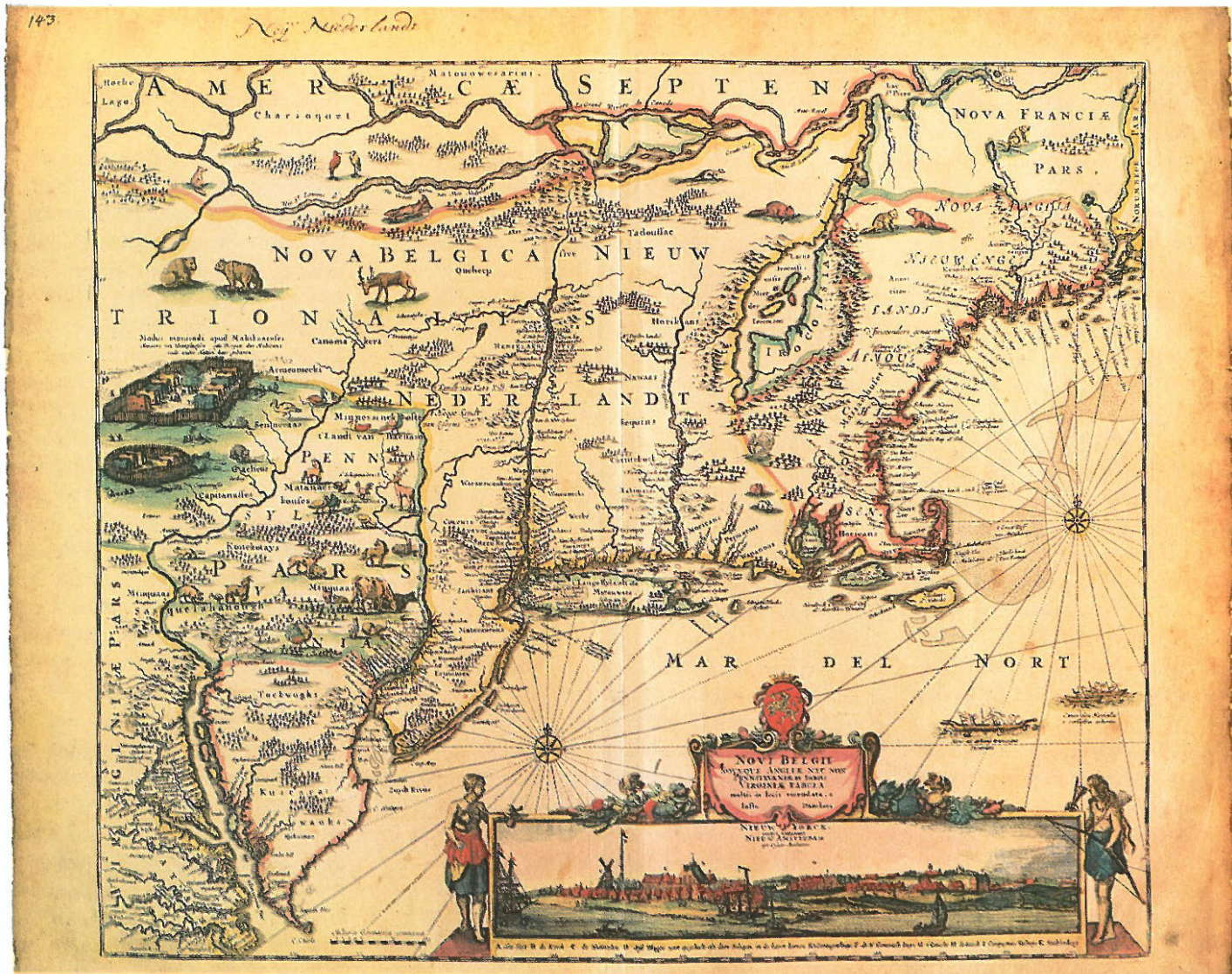
Den finska kolonin i Sverige enligt Richard GOTHE (Peura museum, Rautalampi).

Finnish settlements in Sweden according to Richard GOTHE (Peura Museum, Rautalampi, Finland).

Kuvassa suomalainen uudisasumus Vermlannissa, Ruotsissa (Pohjoismainen museo, Tukholma).

En finnes boplats i Värmland (Nordiska museet, Stockholm).

Pictured a Finnish settlement in Värmland, Sweden (Nordic Museum, Stockholm).

Hollantilainen kartta, jossa näkyy Pohjois-Amerikan itärannikko 1660-luvulla (Valtionarkisto, Tukholma).

En holländsk karta över Nordamerikas ostkust på 1660-talet (Riksarkivet, Stockholm).

A Dutch map showing the Eastern coast of North America in the 1660s (National Archives, Stockholm).

5. MYÖHEMMÄT RETKIKUNNAT

Uutta Ruotsia pidettiin epämiellyttävänä paikkana, varsinkin virkamiesten ja sotilaiden keskuudessa. 1640-luvulla Delawaren siirtokunta houkuttelikin lähinnä Ruotsissa asuvia suomalaisia. Kansan keskuudessa kulki kirjeitse ja suusta suuhun huhuja valtavista mahdollisuuksista, joita *Uusi Ruotsi* tarjosi uudisasukkaille. Vuoden 1648 jälkeen ilmaantui runsaasti halukkaita lähtiä. Delawareen. Valtionarkistossa Tukholmassa on vermlantilaisen Matts Erikssonin kuningattarelle jättämä anomus, jossa hän 200 suomalaisen puolesta ”pyytää Hänen Kuninkaallista Korkeuttaan lähettämään heidät *Uuteen Ruotsiin* maata viljelemään”. Valtioneuvoston istunnon pöytäkirjassa 12. kesäkuuta 1649 on maininta 300 suomalaisen esittämästä anomuksesta päästä lähtemään *Uuteen Ruotsiin*. Kristiina-kuningattaren mielestä Ruotsissa oli kuitenkin riittävästi maata.¹² Ei tiedetä, lähtivätkö nämä suomalaiset siitä huolimatta Delawareen — luultavasti kuitenkin suuri osa.

Kaikki retkikunnat eivät olleet onnistuneita. Heinäkuussa 1649 *Kattan* purjehti Göteborgista ja kärsi haaksirikon Puerto Ricon lähellä. Espanjalaisten kohdeltua kaltoin ja väkivaltaisesti haaksirikkoutuneita pari tusinaa eloonjäänyttä joutui sitten ranskalaisien vangeiksi. Heidät kuljetettiin Santa Cruzin saarelle, missä heitä jälleen kohdeltiin raa’asti. Tästä kovaonnisesta retkikunnasta noin 50 miestä, naista ja lasta — joista useimmat suomalaisia — menetti henkensä ja vain 19 onnistui jotenkin palata Eurooppaan.¹³

Vuonna 1650 kuvernööri Printz lähetti suomalaisen luutnantin, Sven Skuten, Ruot-

5. DE SENARE EXPEDITIONERNA

Nya Sverige ansågs som en mindre attraktiv plats, särskilt av tjänstemännen och soldaterna. På 1640-talet lockade kolonin i huvudsak finnar som bodde i Sverige. Rappporter om de underbara möjligheter som *Nya Sverige* kunde erbjuda nybyggarna cirkulerade bland befolkningen både skriftligen och muntligen. Efter 1648 var mängder av människor villiga att emigrera dit. I Riksbankens arkiv i Stockholm finns en anhållan, som Matts Eriksson från Värmland skrev till drottningen på 200 finnar vägnar: de bad majestätet sända dem till *Nya Sverige* för att odla jorden. I statsrådets protokoll av den 12 juni 1649 står, att 300 finnar inlämnat en anhållan om att få fara till *Nya Sverige*. Men drottning Kristina ansåg, att det fanns nog med odlingsjord i Sverige.¹² Det är okänt, huruvida dessa finnar trots det begav sig till Delaware — förmodligen en stor del.

Alla expeditioner var inte lyckosamma. I juli 1649 avseglade *Kattan* från Göteborg och led skeppsbrott utanför Puerto Rico. De skeppsbrutna misshandlades först av spanjorerna, och sedan tillfångatogs de tjugofyra överlevande av fransmännen och fördes till ön Santa Cruz, för att åter bli brutalt behandlade. På denna olyckliga expedition miste ungefär 50 män, kvinnor och barn livet — de flesta av dem var finnar —, och bara 19 personer lyckades på ett eller annat sätt ta sig tillbaka till Europa.¹³

År 1650 sände guvernör Printz den finske löjtnanten Sven Skute till Sverige för att värva flera soldater och nybyggare, särskilt finnar. Det dröjde emellertid ända till februari 1654 innan skeppet *Örn* var redo att segla från Göteborg med 350 personer om-

5. THE LATER EXPEDITIONS

New Sweden was looked upon as an undesirable place, especially for officers and soldiers. In the 1640’s the Delaware colony attracted mainly the Finns residing in Sweden. Reports of wonderful opportunities for settlers in *New Sweden* were circulated among the people through letters and oral communication. After 1648 emigrants in abundance were willing to embark for Delaware. In the National Archives in Stockholm there is a petition by Matts Eriksson from Värmland to the Queen on behalf of 200 Finns ”who requested Her Royal Majesty to send them to *New Sweden* for cultivation of the country.” In the minutes of the State Council of June 12, 1649 it is stated that a petition had been presented by 300 Finns to go to *New Sweden*. Queen Christina considered there to be enough land in Sweden.¹² It is not known whether these Finns went to Delaware - probably a large part did, anyhow.

All expeditions were not successful. In July 1649 the *Kattan* sailed from Gothenburg and was shipwrecked near Puerto Rico. First Spaniards mistreated the shipwrecked colonists. Two dozen survivors were then captured by the French and brought to the island of Santa Cruz, again to suffer brutality. Of this illfated expedition about 50 men, women and children — mostly Finns — lost their lives and only 19 managed somehow to return to Europe.¹³

In 1650 Governor Printz sent a Finnish lieutenant, Sven Skute, to Sweden to recruit more soldiers and colonists, especially Finns. But it was not until February 1654 that the *Örn* was able to sail from Gothen-

siin hankkimaan lisää sotilaita ja siirtolaisia, erityisesti suomalaisia. Mutta vasta helmikuussa 1654 *Örn* pääsi lähtemään Göteborgista mukanaan 350 ihmistä. Heidän joukossaan oli Johan Rising, josta tuli siirtokunnan seuraava kuvernööri Printzin lähdeyttä takaisin Ruotsiin vuoden 1653 syksyllä. Noin 100 matkustajaa kuoli matkan aikana erilaisiin sairauksiin. Mutta noin 200 siirtolaisenkin saapuminen oli huomattava lisäys siirtokunnan asukkaisiin. Suurin osa tulokkaista oli Ruotsissa asuvia suomalaisia, jotka oli värvännyt kapteeniksi ylennetty Sven Skute, joka myös oli palannut Delawareen.

Uuteen Ruotsiin lähteneistä ei ole säilynyt paljoa matkustajaluetteloita. Viimeisen ruotsalaisen retkikunnan lähtiessä Delawareen *Mercuriuksella* vuonna 1655 teki amiraali Anckarhjelm luettelon matkustajista. Miehistön lisäksi laivalla oli neljä ruotsalaista naista sekä 92 suomalaista siirtolaista, joista 32 oli lapsia.¹⁴ Myös tämä oli huomattava lisäys siirtokunnan aikaisempiin noin 300 asukkaaseen. Kun laiva vuonna 1656 saapui Delawarejoelle, hollantilaiset olivat vallanneet ruotsalaisen siirtokunnan. Hollantilaiset kohtelivat tulokkaita hyvin ja yrittivät myöhemmin jopa saada lisää ruotsalaisia ja suomalaisia siirtokuntaan. Yhdeksän vuoden kuluttua, vuonna 1664, englantilaiset valtasivat hollantilaiset siirtokunnat.

1660-luvulle tultaessa monilla perheillä oli jo sukulaisia ja ystäviä Amerikassa. Vuonna 1662 hollantilaiset lähettivät Israel Helmisen (Helm), huomattavan suomalaisen uudisasukkaan, Ruotsiin siirtolaisasiamieheksi. Helminen matkusti Medelpadiin asti ja hänen työnsä tuloksena noin 250 suomalaista muutti Amerikkaan. He myivät

bord, bland dem Johan Rising, som blev guvernör efter Printz, när denne lämnade kolonin. Ett hundratals passagerare avled under resan i olika sjukdomar. Men de ca 200 nya nybyggarnas ankomst innebar i varje fall ett avsevärt tillskott till kolonins befolkning. Största delen av dem var finnar och hade värvats av Sven Skute, som nu var kapten och också hade återvänt till Delaware.

Om Nya Sverige-fartygens passagerarlistor finns endast få uppgifter. När den sista svenska expeditionens fartyg *Mercurius* avseglade till Delaware år 1655, uppgjorde amiral Anckarhjelm en manskapslista, som också upptar fyra svenska kvinnor och 92 finska emigranter, varav 32 var barn.¹⁴ Dessa nykomlingar utgjorde också ett stort tillskott till kolonins ca 300 invånare. När fartyget kom fram till Delaware-floden år 1656, hade holländarna bemäktigat sig den svenska kolonin. De behandlade nykomlingarna väl och försökte senare till och med värva fler svenskar och finnar. Nio år senare, 1664, erövrade engelsmännen de holländska kolonierna.

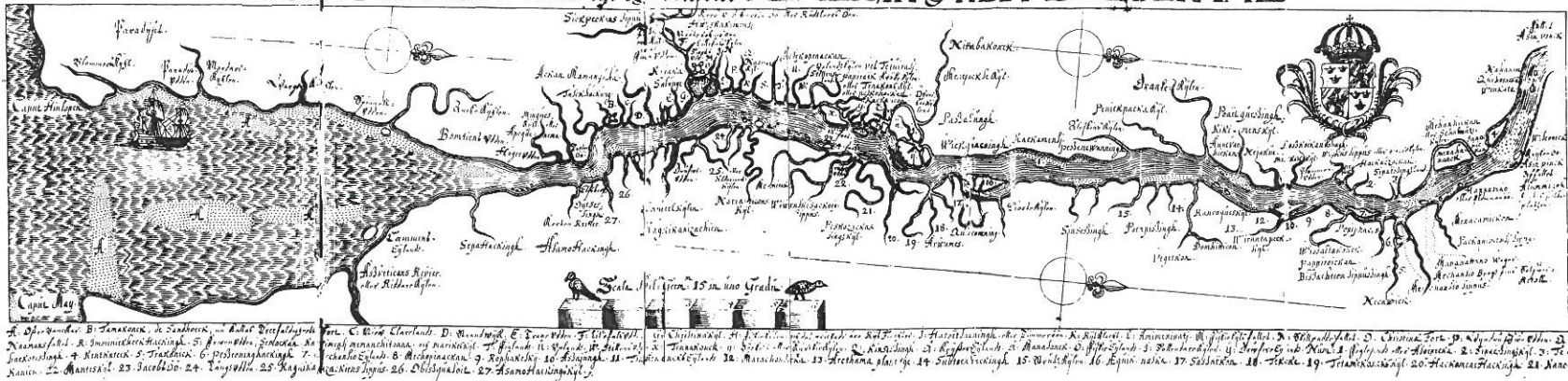
Vid ingången av 1660-talet hade många familjer redan släkt och vänner i Amerika. År 1662 sände holländarna den bemärkte finske nybyggaren Israel Helminen (Helm) till Sverige som emigrantvärvare. Helminen reste ända till Medelpad, och som ett resultat av hans arbete utvandrade ungefär 250 finnar till Amerika. De sålde sin egendom och tog sig över norska gränsen till Christiania (Oslo). En ung finsk bonde vid namn Erik Mullika ledde en grupp på 150 personer från Hälsingland och Medelpad till Christiania och därifrån med båt till Amsterdam. Våren 1663 kom Helminen till Delaware med den första gruppen. I augusti

burg with 350 people on board, including Johan Rising, who became the next Governor as Printz had left for Sweden in the autumn of 1653. About 100 passengers died during the voyage of diseases. But the arrival of some 200 settlers was a considerable contribution to the population of the colony. A major proportion of these were Finns from Sweden, recruited by (now) Captain Sven Skute, who also had returned to Delaware.

There is not much information about the passenger lists to *New Sweden*. When the last Swedish expedition, the *Mercurius*, left for Delaware in 1655, there was a roll list made by Admiral Anckarhjelm. In addition to the crew there were four Swedish women and 92 Finnish emigrants of whom 32 were children.¹⁴ This was also a notable addition to the earlier 300 inhabitants of the colony. When the ship reached the Delaware River in 1656, the Dutch had occupied the Swedish colony. The Dutch treated the arrivals well and later even tried to recruit more Swedes and Finns. After nine years, in 1664, the English conquered the Dutch colonies.

By the 1660's many families had already relatives and friends in America. In 1662 the Dutch sent Israel Helminen (Helm), a prominent Finnish colonist, to Sweden as an emigrant agent. Helminen travelled as far as Medelpad and as a result of his work some 250 Finns emigrated to America. They sold their belongings and crossed the Norwegian boarder to Christiania (Oslo). A young Finnish peasant, Erik Mullika, led a group of 150 people from Hälsingland and Medelpad to Christiania and by ship to Amsterdam. In the spring 1663 Helminen arrived with the first group to Delaware. In August 1664 the Mullika group reached Delaware.¹⁵ About

NOVA SVEDIA: Eller the SWEDISH REVIER IN INDIA OCCIDENTALI.

Linnoituksen rakentaja Pehr Lindeström piirsi Uuden Ruotsin kartan vuosina 1654–55. Karttakopio on Geographia Americae -teoksen alkuperäisestä käsikirjoituksesta vuodelta 1691 (Valtionarkisto, Tukholma). Huom. T =Finland, joka oli huomattava suomalainen siirtokunta aivan Chester Creekin yläpuolella.

Skansbyggaren Pehr Lindeström ritade denna karta över Nya Sverige åren 1654–55. En kopia efter originalmanuskriptet till Geographia Americae från år 1691 (Riksarkivet, Stockholm). Obs. T=Finland, den största finska kolonin, alldeles ovanför Chester Creek.

Fortification engineer, Pehr Lindeström, made this map of New Sweden in 1654–55. The map is from the original 1691 manuscript of Geographia Americae (National Archives, Stockholm). Note T=Finland, which was a major Finnish settlement, just above Chester Creek.

Johan Rambo
 Pedher Kock
 Hindrich Finne
 Class Hansson
 Larss Thomasson
 Måns Lomss Enkia
 Anders Finne

Luettelo Uuden Ruotsin asukkaista vuonna 1654 sisältää ainakin seuraavat suomalaiset:

1. Pedher Rambo
2. Pedher Kock
3. Hindrich Finne
4. Class Hansson
5. Larss Thomasson
6. Måns Lomss Enkia
7. Anders Finne

Valtionarkisto, Tukholma)

En förteckning över nybyggare i Nya Sverige år 1654. Ätminstone följande är finnar:

1. Pedher Rambo
2. Pedher Kock
3. Hindrich Finne
4. Class Hansson
5. Larss Thomasson
6. Måns Lomms Enkia
7. Anders Finne

(Riksarkivet, Stockholm)

A list of settlers in New Sweden in 1654 includes at least the following Finns:

1. Pedher Rambo
2. Pedher Kock
3. Hindrich Finne
4. Class Hansson
5. Larss Thomasson
6. Måns Lomss Enkia
7. Anders Finne

(National Archives, Stockholm).

omaisuutensa ja menivät Norjan rajan yli Christianiaan (Oslo). Nuori suomalainen talonpoika, Erik Mullika, johti 150 hengen ryhmän Hälsinglandista ja Medelpadista Christianiaan ja sieltä edelleen laivalla Amsterdamiin. Keväällä 1663 Helminen saapui ensimmäisen ryhmän kanssa Delawareen. Elokuussa 1664 Mullikan johtama ryhmä pääsi Delawareen asti.¹⁵ JOHNSON (1927) sanoo tästä suomalaisten ”exoduksesta” seuraavaa:

”Vuoden 1664 alussa joukko Ruotsissa asuvia suomalaisia perheitä ja luultavasti myös joitakin Suomessa asuvia suomalaisia saapui Hollantiin matkallaan *Uuteen Ruotsiin*. He olivat kulkeneet Norjan halki Christianiaan, mistä heidät kuljetettiin Hollantiin hollantilaisella aluksella... Amsterdamin kaupungin virkamiehet ruokkivat ja majoittivat heidät.”¹⁶

Ryhmässä oli 140 ihmistä, nuoria ja vanhoja. *Uudessa Ruotsissa* asuvat ystävät olivat kirjoittaneet heille ”maan ihannoista”. Muuan siirtolainen näytti veljeltään samaansa kirjettä.¹⁷

Ruotsin viranomaiset kiinnittivät huomiota tähän salaiseen maastamuuttoon ja hollantilaisiin asiamiehiin. Mutta siihen mennessä noin 1000 Ruotsista lähtenyt siirtolaista oli jo asettunut Delawarejoen laaksoon.¹⁸

6. KUINKA MONTA SUOMALAISTA LÄHTI DELAWAREEN?

Pääteoksessaan vuodelta 1911 JOHNSON ei erityisemmin kiinnitä huomiota suomalaisiin, vaikka todisteita ainakin heidän lukumääräisestä merkityksestään voidaan löytää hänen julkaisemistaan luetteloista.¹⁹

1664 anlände Mullikas grupp.¹⁵ Om denna finska utvandring säger JOHNSON (1927):

”I början av år 1664 landsteg i Holland ett antal finska familjer från Sverige och troligen några från Finland på sin resa till Nya Sverige. De hade tagit sig igenom Norge till Christiania, varifrån de färdades till Holland med ett holländskt fartyg... De fick mat och husrum av stadstjänstemän i Amsterdam.”¹⁶

De var 140 personer, unga och gamla. Vänner i Nya Sverige hade skrivit till dem om landets alla härligheter, och en av utvandranarna visade upp ett brev från sin bror.¹⁷

Den svenska regeringen uppmärksammade denna hemliga utvandring och de holländska värvarna. Men vid det laget hade ca 1 000 personer från Sverige redan slagit sig ned i Delaware-flodens dal.¹⁸

6. HUR MÅNGA FINNAR UTFLYTTADE TILL DELAWARE?

I sitt stora arbete år 1911 intresserar sig JOHNSON inte speciellt för finnarna, även om de listor han publicerade ger information åtminstone om finnarnas numerära betydelse.¹⁹

Enligt ILMONENS uppskattning år 1919 utgjordes åtminstone halva befolkningen i *Nya Sverige* av finnar.²⁰

Också WUORINEN ansåg år 1938, att hälften av invånarna i Delaware var finnar åren 1638—55.²¹

Experten på finska kolonier i Sverige R. GOTHE uppskattade år 1938 det finska inslaget i Delaware till 50—75 procent. Han betonade också, att finnarna var ”riktiga finnar”, från Savolax och Karelen, 60—70%

this ”exodus” of the Finns JOHNSON (1927) states:

”In the beginning of 1664 a number of Finnish families from Sweden and probably a few from Finland landed in Holland en route for New Sweden. They had made their way across Norway to Christiania, whence they were taken to Holland on a Dutch vessel... They were fed and housed by the city officials of Amsterdam.”¹⁶

There were 140 souls, old and young. Friends in *New Sweden* had written to them about the ”glories of the country”. An emigrant showed a letter from his brother.¹⁷

The Swedish authorities paid attention to this secret emigration and to the Dutch agents. But by that time 1000 colonists from Sweden had settled in the Delaware River Valley.¹⁸

6. HOW MANY FINNS TO DELAWARE?

In his *magnum opus* of 1911 JOHNSON was not especially interested in the Finns, although evidence at least of their numerical significance can be found in the lists he published.¹⁹

A Finnish-American scholar, ILMONEN estimated in 1919 that at least half of the population of *New Sweden* consisted of Finns.²⁰

Also WUORINEN considered in 1938 that between 1638—55 one half of the inhabitants of Delaware were Finns.²¹

An expert on Finnish settlements in Sweden, GOTHE, estimated in 1938 that the Finnish element was 50-75 per cent. He also emphasized that they were ”pure Finns” originated from Savolax and Karelia, about

Amerikansuomalainen ILMONEN arvioi vuonna 1919, että ainakin puolet *Uuden Ruotsin* asukkaista oli suomalaisia.²⁰

Myös WUORINEN oli vuonna 1938 sitä mieltä, että vuosina 1638-1655 puolet Delawaren asukkaista oli suomalaisia.²¹

Suomalaisten Ruotsiin perustamien siirtokuntien asiantuntija R. GOTHE arvioi vuonna 1938, että suomalaisten osuus oli 50-75 prosenttia. Hän korosti myös sitä, että he olivat ”puhtaita suomalaisia”, jotka olivat kotoisin Savosta ja Karjalasta, 60-70 prosenttia Rautalammin alueelta.²²

KERKKOSEN (1976) mukaan suomalaiset muodostivat 1600-luvulla ainakin puolet Delawaren jokilaakson ruotsalaisten ja suomalaisten asukkaiden ryhmästä.²³

KERO (1982) arvioi, että ainakin puolet *Uuden Ruotsin* uudisasukkaista oli Verm-lannista tulleita suomalaisia.²⁴

Ruotsalainen BILL (1983) väittää, että suurin osa *Uuden Ruotsin* siirtolaisista olisi ollut kaskisuomalaisia Vermlannista, Bergslagenista ja Etelä-Norrlandista. Vuonna 1664 Englannin vallan alkaessa siirtolaisten kokonaismäärä oli yli 1000.²⁵

BEIJBOM, Ruotsin Siirtolaisuusinstituutin johtaja, arvioi suurimman osan *Uuteen Ruotsiin* muuttaneista siirtolaisista olleen suomalaisia.²⁶

Amerikkalainen ROBBINS (1981) totesi, että *Uuden Ruotsin* uudisasukkaat olivat enimmäkseen suomalaisia.²⁷

Käydessäni Wilmingtonissa, Delawaressa, marraskuussa 1986, tri Richard H. HULAN Virginiasta oli sitä mieltä, että suurin osa *Uuden Ruotsin* siirtolaisista oli suomalaisia. Sen lisäksi, että suuri määrä siirtolaisista tuli suomalaisten asuttamilta alueilta Ruotsista, on suomalaisten suureen määrään Delawaressa toinenkin syy: uudis-

från Rautalampi-trakten.²²

Enligt KERKKONEN (1976) utgjorde finnarna åtminstone hälften av den svensk-finska gruppen i Delaware-dalen på 1600-talet.²³

KEROs uppskattning (1982) är, att åtminstone hälften av nybyggarna i *Nya Sverige* var finnar från Värmland.²⁴

Den svenske forskaren BILL hävdar (1983), att majoriteten av dem som utvandrade till *Nya Sverige* var svedjefinnar från Värmland, Bergslagen och södra Norrland. Totalantalet nybyggare var över 1000 år 1664, då kolonin kom under engelsk överhöghet.²⁵

BEIJBOM, chef för Emigrantinstitutet i Sverige, ansåg, att majoriteten av dem som utvandrade till *Nya Sverige* var finnar.²⁶

Amerikanen ROBBINS fastslog (1981), att största delen av nybyggarna i *Nya Sverige* var finnar.²⁷

Då jag besökte Wilmington, Delaware, i november 1987, ansåg dr Richard H. HULAN från Virginia, att majoriteten av nybyggarna i *Nya Sverige* var finnar.

Förutom det stora antalet utvandrare från de finska kolonierna i Sverige var en orsak till det stora finska inslaget i kolonin i Delaware också, att nybyggarna stannade kvar där, medan många — främst svenska — tjänstemän och soldater återvände till Sverige efter att holländarna erövrat kolonin. Ännu i början av 1700-talet var de flesta av invånarna finnar, hävdar den svenske kyrkoherden A. Hesselius i ett brev skrivet i Delaware år 1712.²⁸

De finska nybyggarna var framgångsrika och många av dem blev välbärgade. De skrev till sina släktingar och vänner i det gamla hemlandet, lovordade sitt nya hemland och bjöd dem att komma över.²⁹

Det finns vissa uppgifter om finnarnas

60-70 per cent from the Rautalampi area.²²

According to KERKKONEN (1976), the Finns made up at least half of the Delaware River Valley Swedish-Finnish group in the 17th century.²³

KERO (1982) estimated that at least half of the *New Sweden* settlers were Finns from Värmland.²⁴

A Swedish scholar, BILL (1983) claims that the majority of the emigrants to *New Sweden* were burnbeater Finns from Värmland, Bergslagen and Southern Norrland. The total number of colonists by 1664, when the English rule started, was over 1000.²⁵

BEIJBOM, Director of the Institute of Emigrants, considered that the majority of the emigrants to *New Sweden* were Finns.²⁶

An American scholar, ROBBINS (1981) stated that the settlers of *New Sweden* were mostly Finns.²⁷

When I visited Wilmington, Delaware, in November 1986, Dr. Richard H. HULAN from Virginia, considered that the majority of the colonists to *New Sweden* were Finns.

In addition to the large number of emigrants from the Finnish settlements in Sweden, a reason for the large proportion of the Finnish settlers in Delaware was that the colonists remained while many, mainly Swedish, officials and soldiers returned to Sweden after the Dutch occupation. Even in the beginning of the 18th century the population consisted mostly of Finns, according to what a Swedish pastor in Delaware, A. Hesselius, wrote in 1712.²⁸

The Finns became successful settlers and many of them attained prosperity. They also wrote to their relatives and friends in the old country praising the country and in-

asukkaat jäivät Amerikkaan hollantilaisten valittua siirtokunnan, kun taas monet etupäässä ruotsalaiset virkamiehet ja sotilaat palasivat Ruotsiin. Kirkkoherra A. Hesse-liuksen Delawaresta v. 1712 kirjoittaman kirjeen mukaan alueen väestö olisi ollut suurimmaksi osaksi suomalaista.²⁸ Suomalaiset menestyivät hyvin uudisasukkaina ja monet heistä saavuttivat vaurauttakin. He kirjoittivat sukulaisilleen ja ystävilleen entiseen kotimaahansa ylistäen asuinpaikkaansa ja kutsuivat heitä tulemaan sinne.²⁹

Jotakin tiedetään myös näiden kirjeiden seurauksena tapahtuneista suomalaisten muutoista Delawareen. Esimerkiksi vuonna 1678 suomalainen Christoffer Hinderson Hanebosta, Etelä-Hälsinglandista, myi omaisuutensa ja lähti *Uuteen Ruotsiin*.³⁰

Yhteenvetona voidaan sanoa, että niin Amandus JOHNSON kuin häneen tukeutuvat tutkijatkin ovat aliarvioineet Delawareen muuttaneiden suomalaisten määrän. Kuten BILL korosti vuonna 1983, Ruotsin suomalaismetsistä lähteneet siirtolaiset asuttivat Delawareen siirtokunnan. Monet heistä olivat syntyneet Ruotsissa, mutta he olivat kuitenkin syntyperältään suomalaisia. Suomalaisiin siirtolaisiin kuului niin suomea kuin ruotsiakin puhuvia henkilöitä. 1600-luvulla Delawareen muuttaneiden suomalaisten kokonaismäärä voidaan arvioida 500-600 hengeksi. Monien tutkijoiden mukaan suomalaista syntyperää olevat siirtolaiset muodostivat enemmistön *Uuden Ruotsin* väestöstä. Vuosisadan loppuun mennessä siirtokunnan asukasluku nousi tuhanteen henkeen.

Etenkin sukututkimuksen alalla tehtävistä lisätutkimuksista olisi hyötyä, samoin kuin amerikkalaisia lähteitä käyttävistä tutkimuksista, koska vain jotakin matkustaja-

”kedjeutvandring” till Delaware. Till exempel år 1678 sålde finnen Christoffer Hindersson från Hanebo i södra Hälsingland sin egendom och for till *Nya Sverige*.³⁰

Sammanfattningsvis förefaller det som om antalet finnar i Delaware blivit underkattat i Amandus JOHNSONs skrifter och i andra, på dem baserade arbeten. Såsom BILL år 1983 betonade, grundades Delaware-kolonin av nybyggare från finnskogarna i Sverige. Många av dem var födda i Sverige, men etniskt sett var de ändå finnar. Bland de finska nybyggarna fanns såväl finsk- som svensktalande. Totalantalet finnar som utvandrade till Delaware på 1600-talet kan uppskattas till 500—600 personer. Många forskare anser, att nybyggarna av finsk härkomst var i majoritet i *Nya Sverige*. Vid århundradets slut hade kolonins befolkning vuxit till ettusen personer.

Ytterligare forskning, speciellt genealogisk, skulle uppenbart behövas, likaså forskning baserad på amerikanska källor, emedan bara ett fåtal passagerarlistor från *Nya Sverige* -båtarna bevarats och många av dem dessutom är ofullständiga. Men viktigare än andelen svenskar oh finnar är emellertid, att representanter för dessa två nationaliteter — förenade under den svenska kronan — var pionjärer i det företag, vari många europeiska nationer deltog och som lade grunden till en ny nation.

---

luettelaita on säilynyt ja monet niistäkin ovat epätäydellisiä. Mutta tärkeämpää kuin ruotsalaisten ja suomalaisten osuudet väestöstä on, että molemmat kansallisuudet—

viting them over.²⁹

There is some information about the “chain-migration” of Finns to Delaware. E.g. in 1678 a Finn, Christoffer Hinderson from Hanebo, Southern Hälsingland, sold his property and left for *New Sweden*.³⁰

To conclude, it appears that in Amandus JOHNSON’s writings and in those of others based on him the number of Finns in Delaware has been underestimated. As BILL in 1983 emphasized, the colonists from the Finnwoods in Sweden settled the Delaware colony. Many of them were born in Sweden, but they were, however, ethnic Finns. The Finnish settlers consisted of both Finnish and Swedish speakers. The total number of Finns emigrating to Delaware in the 17th century can be estimated to be up to 500-600 persons. Many scholars have considered that the settlers of Finnish origin constituted the majority of the population of *New Sweden*. By the end of the century the total population of the colony grew to a thousand.

Some more research, especially in genealogy, would obviously be useful as well as research based on American sources, as only some of the passenger lists have been preserved and many of them are incomplete. But much more important than the proportions of the Swedes and Finns is the fact that they both — under the Swedish crown — were pioneers of the joint enterprise of many European people of different nationalities to lay foundations of a future nation.

Ruotsin kruunun alaisuudessa — osallistui-
vat ensimmäisten joukossa useiden Euroopan kansojen yhteiseen yritykseen uuden kansakunnan perustamiseksi.

Vuonna 1938 Suomi Arts Studios valmisti kartan, joka esitti ensimmäistä pysyvää suomalaista asutusta Delaware-joen varrella. Tämän jäljennöksen julkaisi Emil Ostman vuonna 1976 Yhdysvaltain 200-vuotisjuhlan kunniaksi. Huomaa paikannimet: Finland, Sauna, New Vaasa, Fort New Korsholm, Tornio ja Mullikka Hill.

År 1938 utarbetade Suomi Arts Studios en karta över de första finska kolonierna vid Delaware-floden. Denna reproduction publicerades 1976 av Emil Ostman för att hedra minnet av USA:s tvåhundraårsjubileum. Observera namnen Finland, Sauna, New Vaasa, Fort Korsholm, Tornio och Mullikka Hill.

In 1938 the Suomi Arts Studios created a map of the first permanent Finnish settlements on the Delaware. This reproduction was published in 1976 by Emil Ostman in honour of the USA Bicentennial. Note the place names: Finland, Sauna, New Vaasa, Fort New Korsholm, Tornio and Mullikka Hill.

IV SUOMALAISET ASET- TUIVAT ASUMAAN ERILLEEN

Suomalaisten suosimia asuinalueita olivat alamaat, yksinäiset alueet kaukana ruotsalaisista ja linnakkeista. Entisessä kotimaassaan suomalaiset olivat tottuneet samanlaiseen maastoon. Delawarejoen laaksoon he rakensivat hirsitalonsa ja asuivat omissa oloissaan, sovussa intiaanien kanssa. Näin suomalaiset vaalivat omaa erillistä identiteettiään, missä omalla kielellä oli keskeinen merkitys.

Vuonna 1641 lähtenyt kolmas retkikunta, jossa oli mukana monia suomalaisia, asutti *Finlandin* (nykyinen Chester, PA) ja *Uplandin* hieman pohjoisempana. Melkein välittömästi pieni joukko maanviljelijöitä ja yksittäisiä henkilöitä etsi viljelysmaata ja hirsitalontontteja joen itärannalta, nykyisen New Jerseyn alueelta. Jotkut näistä asutuksista ovat säilyttäneet historiallisen identiteettinsä, kuten Raccoon Creek (nykyinen Swedesboro), Mullica Hill ja Finn's Point joen ylimenopaikalla.

Kaskeamisella oli tärkeä merkitys suomalaisten levittäytymisessä Delawareen. Suomalaiset - ja joissakin tapauksissa myös ruotsalaiset - jatkoivat kaskeamistaan Delawarejoella ja etenkin vuosina 1654-55 useita alueita raivattiin tällä menetelmällä.³¹

Siemenviljan lisäksi tulokkaat olivat tuoneet mukanaan omenan ja muiden hedelmien sekä vihannesten siemeniä.³² Uudisasukkaat alkoivat viljellä ruista ja naurista, mutta havaitsivat pian, että maissi ja tupakka menestyivät paremmin.

IV FINNARNAS BO- PLATSER SKILT

Finnarna föredrog att bosätta sig på låglan-
det, i de isolerade trakterna på avstånd från
svenskarna och forten. De var vana vid att
arbeta i sådan terräng i sitt gamla hemland.
I Delaware-dalen byggde de sina stockhus
och levde i fred och vänskap med indianerna.
Sålunda var finnarna måna om sin egen
identitet, vartill språkbarriären var en starkt
bidragande faktor.

Den tredje expeditionen år 1641 hade
många finska deltagare, som grundade *Fin-
land* (nuv. Chester, PA) och *Upland* något
längre norrut. Nästan meddetsamma sökte
en liten grupp bönder och andra odlings-
mark och stockhusplats på flodens östra
strand, i nuvarande New Jersey. En del av
dessa kolonier har bibehållit sin historiska
identitet, tex. Raccoon Creek (nu Swedes-
boro), Mullica Hill och Finn's Point vid flod-
övergångsstället.

Svedjebruket spelade en viktig roll för
finnarnas utbredning i Delaware. Finnarna
— och i vissa fall svenskarna — fortsatte
med sin svedjebränning vid Delaware-flo-
den och särskilt åren 1654—55 röjdes flera
områden på detta sätt.³¹

Förutom spannmålsutsäde hade nykom-
lingarna också med sig äppelkärnor och
frön till olika frukter och grönsaker.³² Ny-
byggarna började odla råg och rovor, men
fann snart att majs och tobak gav bättre
skördar.

Svenskarnas och finnarnas boskap var
främst avkomlingar till djur som tidigare
transporterats från det gamla landet till De-

IV FINNS SETTLED APART

The Finns preferred the environment of
lowlands, the isolated regions away from
the Swedes and the stockades. Finns were
accustomed to developing such terrain in
their former homeland. In the Delaware
River Valley the Finns built their log-cabins
and lived in peace and friendliness with the
Indians. Thus the Finns cherished a sense of
their separate identity, the language barriers
being a major factor.

The expedition in 1641, consisting of
many Finns, settled *Finland* (now Chester,
PA) and *Upland* slightly more north. Almost
immediately a small group of farmers and
individuals sought farmland and log cabin
sites on the eastern bank of the river, now
New Jersey. Some of these settlements have
retained their historical identity: Raccoon
Creek (now Swedesboro), Mullica Hill and
Finn's Point at the crossing of the River.

The burnbeating played an important
part in the Finnish expansion to Delaware.
The Finns — and in some cases the Swedes
— continued the burnbeating on the Dela-
ware River, and especially in 1654—1655
several tracts were thus cleared.³¹

In addition to grain seeds the newcom-
ers had also brought seeds of apple and
other fruits and vegetables.³² The colonists
started to cultivate rye and turnip, but soon
found that corn and tobacco gave better re-
sults.

The cattle owned by the Swedes and
Finns was largely offspring of the animals
that they had brought earlier to Delaware.³³

Vanha uudistila Delawaressa. Vahva puulinnoitus suojasi asukkaita hyökkäyksiltä (New Yorkin Uutiset No 73, 1938).

En gammal nybyggargård i Delaware. En kraftig träskans skyddade nybyggarna mot fiender (New Yorkin Uutiset, nr 73, 1938).

An old Delaware homestead. Note the wooden fortification to protect the settlers from the enemies (New Yorkin Uutiset No 73, 1938).

Ruotsalaisten ja suomalaisten karja koostui suurelta osalta niiden eläinten jälkeläisistä, joita aikaisemmin oli tuotu entisestä kotimaasta Delawareen.³³ Karja voitiin pitää ulkona ympäri vuoden, koska talvet olivat lyhyitä eivätkä niin kylmiä kuin Skandinaviassa. Uudisasukkaat myivät karjaa intiaaneille ja intiaaninaiset oppivat valmistamaan voita ja juustoa. Skandinaavit opettivat intiaaneille myös tuliaseiden ja rautaisten työkalujen käytön sekä hirsitalojen rakennustaidon. Intiaaneilta uudisasukkaat omaksuivat vaahterasiirapin käytön sekä oppivat tekemään maissijauhoa.³⁴

Ruotsalaisten ja suomalaisten perustamat yhteisöt houkuttelivat satunnaisia uudisasukkaita pitkään sen jälkeen, kun *Uusi Ruotsi* -siirtokuntaa ei enää ollut. Erään asuinalueistaan, Wicacón, he perustivat nykyisen Philadelphian alueelle vuonna 1643 - vuosi ennen William Pennin syntymää, kuten ADAMIC huomauttaa. Kun Penn 1680-luvun alussa saapui perustamaan Pennsylvanian kveekarisiirtokuntaa, hän ihaili sitä sivistyksen esityötä, jonka tulokset olivat nähtävissä Delawarejoen alajuoksulla, eikä hän voinut kyllin ihastella uudisasukkaiden henkilökohtaisia ominaisuuksia ja suuria perheitä.³⁵

Kaikki ruotsalaiset ja suomalaiset eivät jääneet pysyvästi Delawareen. Toiset muuttivat viereisiin englantilaisiin siirtokuntiin tai menivät Uuteen Amsterdamiin - sittemmin New York. Esim. Mons Pietersen Stack Turusta oli eräs Harlemin perustajista ja omisti talon Uudessa Amsterdammassa vuonna 1660.³⁶ Myöhemmin Stack muutti Delawareessa olevaan suomalaiseen siirtokuntaan, mutta hänen kolme poikaansa, Peter, Matthew ja Israel, asettuivat asumaan kotikaupunkiinsa New Yorkiin, missä heidän

laware.³³ Djuren kunde vara utomhus året om, då vintrarna var korta och inte så kalla som i Skandinavien. Nybyggarna gjorde boskapsaffärer med indianerna, och indiankvinnorna lärde sig att göra ost och smör. Skandinaverna lärde också indianerna att använda eldvapen och järnverktyg och att bygga stockhus. Av indianerna lärde de sig använda lönnsirap och tillverka majsmjöl.³⁴

Svenskarna och finnarna grundade några sådana samhällen som drog till sig enstaka nykomlingar långt efter att kolonin *Nya Sverige* upphört att existera. På den plats där Philadelphia nu ligger grundade de kolonin Wicaco år 1643, ett år före William Penns födelse, såsom ADAMIC påpekar. När Penn i början av 1680-talet kom för att grunda kväkarkolonin Pennsylvania, förundrade han sig över det kultiveringsarbete som han såg att hade gjorts i de lägre delarna av Delaware-dalen och kunde inte nog prisa nybyggarnas personliga egenskaper och stora familjer.³⁵

Alla svenskar och finnar slog sig inte ned för gott i Delaware. En del flyttade till de angränsande engelska kolonierna eller till Nya Amsterdam (senare New York). Till exempel Mons Pietersen Stack från Åbo var en av dem som grundade Harlem, och han ägde ett hus i Nya Amsterdam år 1660.³⁶ Senare flyttade Stack till den finska kolonin i Delaware, men hans tre söner Peter, Matthew och Israel stannade kvar i hemstaden New York, där deras ättlingar använde namnformen Stuck.³⁷

Förutom att nybyggare flyttade till Nya Amsterdam, flyttade också en del missnöjda kolonister från Delaware till Maryland från och med 1653. En bevarad namnförteckning visar, att en stor del av dem var finnar. År 1663 kallades en trakt norr om Dowdel

The livestock could be kept out round the year as the winters were short and not as cold as in Scandinavia. The settlers used to trade cattle with the Indians and the Indian women learned to make butter and cheese. The Scandinavians also taught the Indians to use fire arms and iron tools and to build log-cabins. From the Indians the settlers adopted the use of maple syrup and learned how to make maize flour.³⁴

The Swedes and the Finns established a few communities which continued to attract occasional settlers long after the *New Sweden* colony ceased to exist. They founded 'one of the settlements, Wicaco, within present-day Philadelphia in 1643 - a year before William Penn was born, as ADAMIC points out. When William Penn arrived in the early 1680's to establish the Quaker colony of Pennsylvania, he marvelled at the spade work in civilization he observed throughout the lower Delaware Valley and could not overpraise the settlers' personal qualities and large families.³⁵

Not all Swedes and Finns did settle permanently in Delaware. Some moved to the neighbouring English colonies or went to New Amsterdam — later New York. E.g. Mons Pietersen Stack from Åbo, Finland, was one of the founders of Harlem and owned a house in New Amsterdam in 1660.³⁶ Later Stack moved to the Finnish colony in Delaware but his three sons Peter, Matthew and Israel settled in their hometown, New York, where their descendants used the name Stuck.³⁷

In addition to the direction of New Amsterdam, a group of dissatisfied colonists from the Delaware Bay settlements migrated to Maryland since 1653. The list of names reveals that quite a number of these

jälkeläisensä käyttivät nimeä Stuck.³⁷

Paitsi Uuteen Amsterdamiin, Delawarelahden siirtokunnista muutti tyytymättömiä siirtolaisia myös Marylandiin vuodesta 1653 lähtien. Nimiluettelosta käy ilmi, että monet heistä olivat suomalaisia. Vuonna 1663 Dowdel Creekin pohjoispuolella Cecilin piirikunnassa, Marylandissa, oli paikkakunta nimeltä "None so good in Finland" (Näin hyvin ei ollut Suomessa).³⁸

Creek i sydöstra Cecil County, Maryland, "None so good in Finland" (Ingen lika bra i Finland).³⁸

were Finns. In 1663 a tract located on the north side of Dowdel Creek in southeastern Cecil County, Maryland, was called "None so good in Finland".³⁸

Chamassungh, Finland: der bodde Finnarna
uppå / och war med starka Hus bebygd / doch utan Skantz:
det är beläget ifrån Christine Skantz två och en half Tyst
Mjl södwägen öster uth / Landzvägen är två Swenska
dryga Mjl.

Suomalaiset uudisasukkaat asettuivat usein asumaan erilleen ruotsalaisista ja kauemmas linnoituksista. Tärkeimmät suomalaiset yhdyskunnat sijaitsivat nykyisessä Pennsylvaniassa ja New Jerseyssä. Ylläolevassa tekstioteessa (Holm, 1702) sanotaan: "Finland, jossa suomalaiset asuvat lujissa, hyvin rakennetuissa taloissa ilman linnoituksia".

De finska nybyggarna slog ofta ned sina bopålar på sitt eget håll, på avstånd från svenskarna och skansen, såsom av ovanstående textutdrag (Holm, 1702) framgår.

The Finnish colonist tended to settle as pioneers inland, away from the Swedes and stockades. The major Finnish communities were located in present-day Pennsylvania and New Jersey. The above abstract (Holm, 1702) says: "Finland, were Finns live in strong houses well built, without fortifications".

V SOVUSSA INTIAANIEN KANSSA

Uusi Ruotsi perustettiin alunperin kauppapaikaksi. Hollantilaiset, ruotsalaiset ja suomalaiset kävivät kauppaa intiaanien kanssa ja lähettivät turkiksia, tupakkaa ja muita tuotteita Hollantiin ja Ruotsiin. Yksi syy ruotsalaisten ja suomalaisten hyvään menestykseen siirtolaisina oli heidän asenteensa intiaaneja kohtaan, joita he kohtelivat oikeudenmukaisesti pitäen heitä ”maan laillisina valtiaina”. Toisin kuin Uuden Englannin asukkaat, hollantilaiset ja espanjalaiset, ruotsalaiset ja suomalaiset eivät taistelleet intiaaneja vastaan; päinvastoin, intiaanit osoittivat heille hyvää tahtoa ja yhteistyöhalukkuutta.³⁹ Kuten jo aikaisemmin kerrottiin, *Finland*-nimisellä asutusalueella nykyisen Chesterin, PA, lähellä suomalaiset elivät ilman linnoituksia, sovussa intiaanien kanssa. Ruotsalainen kirkkoherra Johan Campanius aloitti myös lähetystyön intiaanien parissa.

Ruotsista saamissaan ohjeissa kuvernööri Printziä kehoitettiin vakavasti pysymään ystävällisissä suhteissa alkuasukkaiden kanssa. Hän onnistuikin poikkeuksetta säilyttämään rauhan intiaanien kanssa, mutta ei suuremmin luottanut heihin.

Uuden Ruotsin uudisasukkaiden ja intiaanien väliset suhteet eivät aina olleet rauhalliset. Vuonna 1646 villit heimot hyökkäsivät hollantilaisiin ja englantilaisiin siirtokuntiin, ja myös Delawaressa asuvat heimot tulivat levottomiksi. Intiaanit murhasivat erään avioparin vuoteeseensa ja muutamaa päivää myöhemmin kaksi sotilasta ja työ-

V FREDLIGA RELATIONER MED INDIANERNA

Nya Sverige grundades för att vara en handelsutpost. Holländarna, svenskarna och finnarna gjorde affärer med indianerna och sände pälsverk, tobak och andra handelsvaror till Holland och Sverige. En av orsakerna till de svenska och finska nybyggarnas goda framgång var deras inställning till indianerna: de behandlade indianerna som jämlikar och såg dem som ”landets rättmätiga herar”. Till skillnad från folket i Nya England, holländarna och spanjorerna, låg svenskarna och finnarna inte i fejd med indianerna; indianerna visade dem tvärtom god vilja och samarbetshåg.³⁹ Såsom tidigare nämnades, levde finnarna i kolonin *Finland* nära nuvarande Chester, PA, i fred med indianerna utan att ens ha byggt något fort. En svensk präst, pastor Johan Campanius, inledde också missionerandet bland indianerna.

De direktiv guvernör Printz fick från Sverige uppmanade till vänlighet mot infödingarna. Printz lyckades också ständigt upprätthålla fred med den röde mannen, för vilken han dock inte hyste något större förtroende.

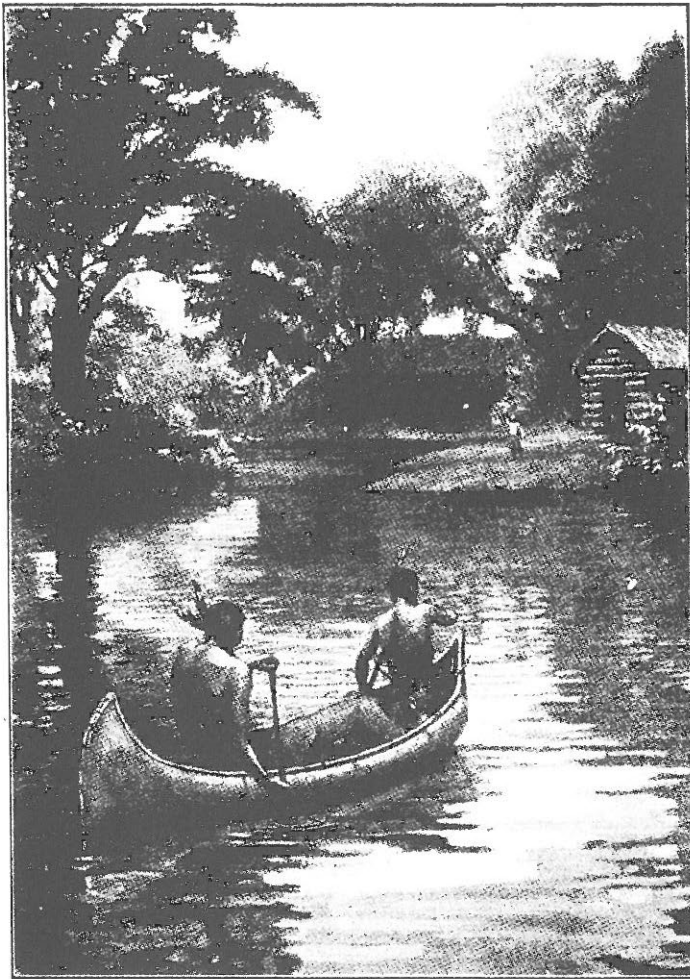
Relationerna mellan nybyggarna i *Nya Sverige* och indianerna var inte alltid helt fredliga. År 1646 anföll indianerna de holländska och engelska kolonierna, och också stammarna i Delaware var oroliga. Indianerna dödade en man och en kvinna i deras sängar och några dagar senare två soldater och en arbetare. När indianerna sedan såg, att Printz började samla ihop sitt folk, ingick

V AT PEACE WITH THE INDIANS

New Sweden was first founded as a trading post. The Dutch, the Swedes and the Finns traded with the Indians and sent furs, tobacco and other products back to Holland and Sweden. One of the reasons for the great success of the Swedes and the Finns as settlers was their attitude towards the Indians, whom they treated equitably regarding them as ”the rightful lords of the country”. Unlike the New Englanders, the Dutch and the Spanish, the Swedes and the Finns did not fight with the Indians; on the contrary, they enjoyed their good will and cooperation.³⁹ As told earlier, in a settlement named *Finland*, in the vicinity of present Chester, PA, the Finns lived without fortifications at peace with the Indians. A Swedish pastor, the Rev. Johan Campanius, also started missionary work among the Indians.

In the instructions he received from Sweden, Governor Printz was admonished to be on friendly terms with the natives. He was invariably successful in keeping the peace with the red man, but he had no great confidence in him.

The relations between the settlers of *New Sweden* and the Indians were not always peaceful. In 1646 the savages attacked the Dutch and English colonies, and the tribes in Delaware also became restless. The Indians murdered a man and his wife in their bed and a few days later two soldiers and a worker. When the Indians saw Printz assembling his people, they signed the treaty

Intiaanit tuomassa peura myytäväksi uusisasukkaalle (S. Ilmonen, Delawaren Suomalaiset, 1916).

Några indianer kommer för att sälja ett rådjur åt en nybyggare (S. Ilmonen, Delawaren Suomalaiset, 1916).

The Indians bring a deer to a settler for trade (S. Ilmonen, Delawaren Suomalaiset, Finns in Delaware, 1916).

Intiaaniperhe 1640-luvulla insinööri Pehr LINDESTRÖMin piirtämänä hänen teoksessaan Geographia Americae (Valtionarkisto, Tukholma).

En indianfamilj på 1640-talet. Ritat av byggingenjör Pehr LINDESTRÖM i hans Geographia Americae (Riksarkivet, Stockholm).

An Indian family in the 1640s, drawn by the engineer, Pehr LINDESTRÖM, in his Geographia Americae (National Archives, Stockholm).

miehen. Kun intiaanit näkivät Printzin keräävän joukkoja, he allekirjoittivat rauhansopimuksen intiaanien tavan mukaan.⁴⁰ Myöhemmin, ankarana talvena 1654-55, eräs heimo tappoi *Kristiina*-linnakkeen lähistöllä naisen ja ryösti kaiken, mitä vain irti sai.⁴¹ Kaikenkaikkiaan intiaanit tappoivat vain puolisen tusinaa Delawaren uudisasukkaista. Tämän lisäksi eräs suomalainen nainen menetti päänahkansa, mutta jäi eloon ja perusti myöhemmin suuren perheen.⁴²

Hollantilaisten vallattua siirtokunnan vuonna 1655 ruotsalaiset ja suomalaiset jatkoivat kaupankäyntiä intiaanien kanssa, mutta hollantilaiset rajoittivat hieman heidän vapauttaan, mikä antoi aiheita tyytymättömyyteen.⁴³

Kun William Penn neuvotteli intiaanien kanssa 1680-luvun alussa, hänellä oli opapaanaan ja tulkkinaan kapteeni Lassi Cock, suomalaisen siirtolaisen poika.⁴⁴

de ett fredsfördrag på indianskt sätt.⁴⁰ Senare, under den stränga vintern 1654—55, dödades en kvinna inte långt från *Christine skans* av indianerna, vilka också stal allt de kunde komma över.⁴¹ Sammanlagt dödade indianerna bara ett halvt dussin nybyggare i Delaware. Dessutom tog de en finsk kvinnas skalp, men kvinnan överlevde och fick sedermera en stor familj.⁴²

Efter att holländarna bemäktigat sig kolonin år 1655 fortsatte svenskarna och finnarna att bedriva handel med indianerna, men deras frihet begränsades något av holländarna, vilket väckte missnöje.⁴³ När William Penn i början av 1680-talet underhandlade med indianerna, hade han som guide och tolk en kapten vid namn Lassi Cock, som var son till en finsk nybyggare.⁴⁴

according to the Indian custom.⁴⁰ Later, in the severe winter of 1654-1655 a certain tribe killed a woman not far from *Fort Christina* and stole everything they could get hold of.⁴¹ Altogether the Indians killed only half a dozen settlers in Delaware. In addition, a Finnish woman lost her scalp, but survived and later raised a large family.⁴²

After the Dutch occupation in 1655 the Swedes and the Finns continued to trade with the Indians, but they were somewhat restricted in their freedom by the Dutch, which gave rise to dissatisfaction.⁴³ When William Penn in the early 1680's was negotiating with the Indians, he had as his guide and interpreter Captain Lassi Cock, son of a Finnish colonist.⁴⁴

VI SUOMALAISTA PE- RINNETÄ UUDELLA MANTEREELLA

1. HIRSITALO

Ruotsalaiset ja suomalaiset toivat mukanaan Skandinaviassa yleisen jyrkän puutalon rakennustaidon. Tämän tyyppinen talo tuli tunnetuksi amerikkalaisena hirsitalona - länteen matkaavien pioneerien asumuksena, amerikkalaisuuden vertauskuvana ja monen poliitikon synnyinsijana.⁴⁵ Delawaren hirsitalot rakennettiin oletettavasti kovasta hikkoripuusta, joskus kaksikerroksiseksi, mikä teki niistä tarpeeksi hyvän ja vahvan linnakkeen suojelemaan uudisasukkaita tarvittaessa intiaaneilta.

”Ruotsalaisten itselleen rakentamat talot heidän tullessaan tänne ensimmäistä kertaa olivat hyvin vaatimattomia”, sanoo Kalm, ”pieni pyöreistä hirsistä rakennettu mökki, jonka ovi oli niin matala, että sisään päästäkseen oli pakko kumartua. Koska siirtolaisilla ei ollut ikkunoita mukanaan, ne korvattiin pienillä tähystysreiillä, joiden edessä oli avattava ja suljettava luukku. Hirsien rakoihin muurattiin savea sekä sisällä että ulkona. Takat tehtiin kukkuloilta löydetyistä graniittilohkareista tai pelkästä savesta niillä seuduilla, joilla kiviä ei ollut saatavana. Myös leivinuuni tehtiin taloon sisälle.”⁴⁶ JOHNSONin mukaan tämä kuvaus, joka pohjautuu erään vanhan uudisasukkaan kertomukseen, antaa oikean kuvan ensimmäisten siirtolaisten asumuksista. Ajan myötä alettiin rakentaa komeampia raken-

VI TRADITIONSBÄRAR- NAS BIDRAG PÅ DEN NYA KONTINENTEN

1. STOCKSTUGAN

Svenskarna och finnarna införde en stadig trähustyp, vanlig i Skandinavien och förutbestämd att bli berömd som den amerikanska stockstugan — pionjärernas bostad i Västern, symbolen för amerikansk hårdighet, den populära startplatsen för många politisk karriär.⁴⁵ Stockhusen i Delaware var troligen byggda av hård hickory, ibland i två våningar, och de var så starka och bra, att de vid behov kunde skydda nybyggarna mot indianerna.

”De hus som svenskarna uppförde åt sig själva när de först kom hit ut var mycket dåliga”, skriver Kalm, ”en liten stuga byggd av runda stockar med en dörr så låg att man måste böja sig när man gick in i huset. Då nybyggarna inte hade några fönster med sig, fylldes detta ändamål av små gluggar, som var försedda med en glidskiva att dra för och dra ifrån. Lera smetades mellan stockarna på bägge sidor om väggarna. Eldstäderna var gjorda av granitblock från bergen eller, på de platser där det inte fanns sten, av enbart lera. Ugnen byggdes också inuti huset.”⁴⁶

Enligt JOHNSON ger denna beskrivning, som baserar sig på en gammal nybyggares berättelser, en korrekt bild av de första nybyggarnas hem. Med tiden byggdes anspråksfullare hus.

Pennsylvanias betydelse som ur-

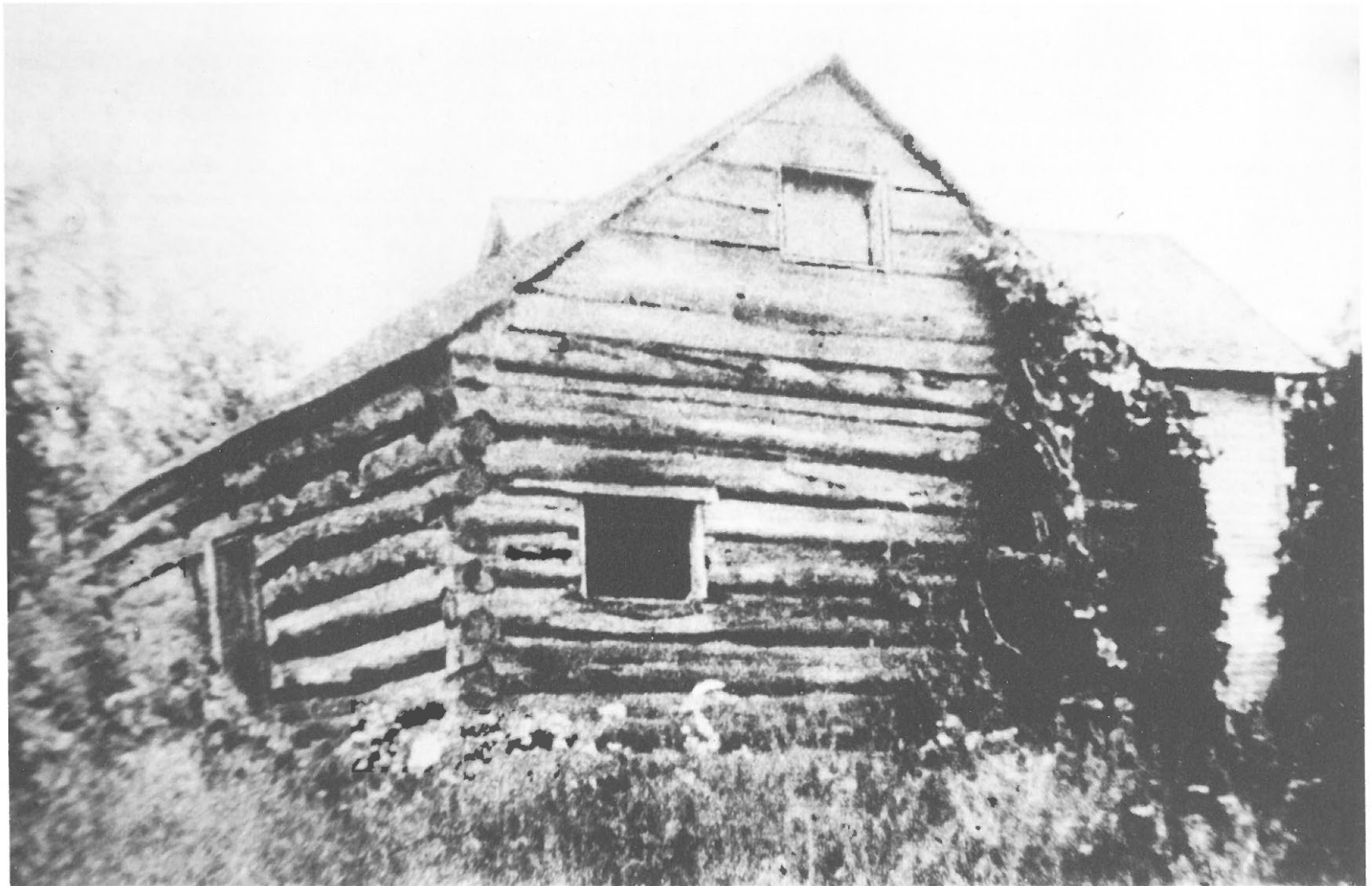
VI FINNISH TRADITION TO THE NEW CONTINENT

1. LOG-CABIN

The Swedes and the Finns introduced a sturdy type of wooden house common in Scandinavia and destined to become famous as the American log-cabin — the dwelling of westbound pioneers, a symbol of American hardihood, the favoured starting point for many a political career.⁴⁵ The Delaware log houses were probably built of hard hickory, sometimes two stories high, which made them a fort good and strong enough to secure the settlers from the Indians if needed.

”The houses which the Swedes erected for themselves when they first came here were very poor”, says Kalm, ”a little cottage built of round logs with a door so low that it was necessary to bend down when entering the house. As the colonists had no windows with them, small loopholes served the purpose, covered with a sliding board, which could be closed and opened. Clay was plastered into the cracks between the logs on both sides of the walls. The fireplaces were made of granite boulders found in the hills, or, in places where there were no stones, of mere clay. The oven was also made inside the house.”⁴⁶

According to JOHNSON this description, based on the accounts of an old settler, gives an accurate picture of the dwellings of the first colonists. As time went on more

Delawaren uudisasukkaiden alkuperäinen hirsitalo Chesterissä, Pennsylvaniassa. Rakennettu 1600-luvulla (Kuva: Hilikka Alm, Nås, Ruotsi).

Ett ursprungligt nybyggarhus i Chester, Pennsylvania. Byggt på 1600-talet (Foto: Hilikka Alm, Nås, Sverige).

An original log cabin of the Delaware colonists in Chester, PA, built in the 17th century (Photo: Hilikka Alm, Nås, Sweden).

nuksia.

Jo pitkään on tunnustettu Pennsylvanian merkitys amerikkalaisen hirsirakentamisen ydinalueena. Erään selvimmin erottuvan perinteisen hirsirakentamisen piirteensä Pennsylvania on saanut Vermlannin ja Etelä-Norjan suomalaisilta. Suomalaiset toivat nimittäin V-muotoisen loveamistekniikan Delawareen.⁴⁷

2. SAUNA

Hirsitalon ohella suomalaiset siirtolaiset toivat Amerikkaan myös saunan. Saunan käsite, kylpeminen kuumien kivien luomassa lämmössä, oli *Navajo-intiaaneille* tuttu ja he käyttivät sitä jo ennen muistiinmerkittyä historiaa. Kuvernööri Printzillä, joka oli asunut Suomessa, oli ilmeisesti sauna, jota hän käytti ahkerasti seuraelämässä sekä hyödyllisenä liike-elämän keskuksena. Sauna tarjosi myös lievitystä, jos oli joutunut päivän kuluessa moskiittojen pistämäksi.⁴⁸

sprungsorten för amerikansk stockbyggnadsteknik har länge varit erkänd. Delstaten har värmlandsfinnarna och eventuellt nybyggare från södra Norge att tacka för ett av sina mest typiska särdrag, den traditionella stocktimringen. Finnarna införde V-skrädningen i Delaware.⁴⁷

2. BASTUN

Förutom stockstugan introducerade de finska nybyggarna också bastun i Amerika. Man vet, att bastuns grundidé — att bada i värmen, från upphettade stenar — var känd av och i bruk bland *navajoindianerna* före den skrivna historiens tid. Guvernör Printz, som hade bott i Finland, hade uppenbarligen en bastu, som tjänade som umgängesplats och nyttigt affärsunderhandlingscentrum och som lugnande livselixir efter kampen mot stickande moskiter.⁴⁸

buildings were erected.

The importance of Pennsylvania as a source region of American log construction has long been acknowledged. Pennsylvania owes one of its most distinctive elements of traditional log carpentry to the Värmland Finns and ultimately to southern Norway. The Finns introduced V notching into Delaware.⁴⁷

2. SAUNA

Along with the log-cabin the *sauna* or a steam bath with heated stones was introduced into America by the Finnish settlers. The *sauna* idea, bathing in the heat produced from hot stones, was known and used by the *Navajo Indians* before the recorded history. Governor Printz, who had lived in Finland, obviously had a *sauna* as a busy socializer and useful center for business, serving as a soothing elixir for comfort after battling with stinging mosquitoes.⁴⁸

3. KASKEAMINEN

Maan raivaaminen maanviljelyksen tarpeisiin kaskeamalla oli tärkeä osa suomalaisten — ja joskus myös ruotsalaisten — levittämistä Delawarejoen laaksoon. Tämä ikivanha menetelmä, johon *Kalevala* ja vanhat skandinaaviset kirjoittajat viittaavat, kulkeutui Suomesta Pohjois-Amerikkaan Vermlannin ja muiden Ruotsissa olevien suomalaissiirtokuntien kautta. Tätä menetelytapaa käyttivät myös Amerikan intiaanit — jopa antiikin roomalaiset olivat käyttäneet sitä.

Kaskenpoltto raivasi metsät ja tuhkasta saatiin mainiota lannoitetta. Ruotsissa ja Suomessa menetelmä tuli 1600-luvulla niin yleiseksi, että hallitus antoi julistuksia, joissa se kiellettiin. Useita suomalaisia karkotettiin *Uuteen Ruotsiin*, koska he olivat rikkoneet näitä lakeja. Suomalaiset ja ruotsalaiset jatkoivat kaskeamista Delawaressa. Täällä maa oli niin hedelmällistä, että sitä voitiin viljellä kauemmin kuin tavanomaiset kolme vuotta kaskenpolton jälkeen.

3. SVEDJEBRUKET

Metoden att röja land för odling genom att bränna sved spelade en viktig roll för finnarnas — i vissa fall också svenskarnas — utbredning i Delaware-dalen. Denna uråldriga metod, som nämns bl.a. i *Kalevala* och gamla skandinaviska skrifter, överfördes till Nordamerika från Finland via Värmland och andra finska kolonier i Sverige. Tekniken tillämpades också av Amerikas indianer — och till och med av de gamla romarna.

Elden röjde undan skogen, och askan var ett utmärkt gödningsmedel. I Sverige och Finland blev svedjebränningen så vanlig på 1600-talet, att regeringen utfärdade förbud mot den. Ett antal finnar förvisades till *Nya Sverige* för brott mot förbudet. Finnarna och svenskarna fortsatte med svedjebränningen också i Delaware. Här var jorden så bördig, att man kunde använda samma jord för odling också efter de tre traditionella svedjeåren.

3. BURNBEATING

Clearing land for agriculture by burning forests played an important part in the Finnish — and in some cases also in the Swedish — expansion in the Delaware River Valley. This ancient method, referred to also in the *Kalevala* and by the old Scandinavian writers, was transferred to North America from Finland via Värmland and other Finnish settlements in Sweden. This technique was also employed by American Indians — even the ancient Romans made use of it.

The forest burning cleared away the forest and the ashes produced a splendid fertilizer. In Sweden and in Finland the method became so common during the 17th century that the government passed ordinances against it. Quite a number of Finns were sent to *New Sweden* for violating these laws. The Finns and the Swedes continued burnbeating in Delaware. Here the earth was so fertile that they continued using the same land also after the three usual years of burnbeating.

Aarno Karimon luonnos suomalaisista kaskenpolttajista Delawaressa.

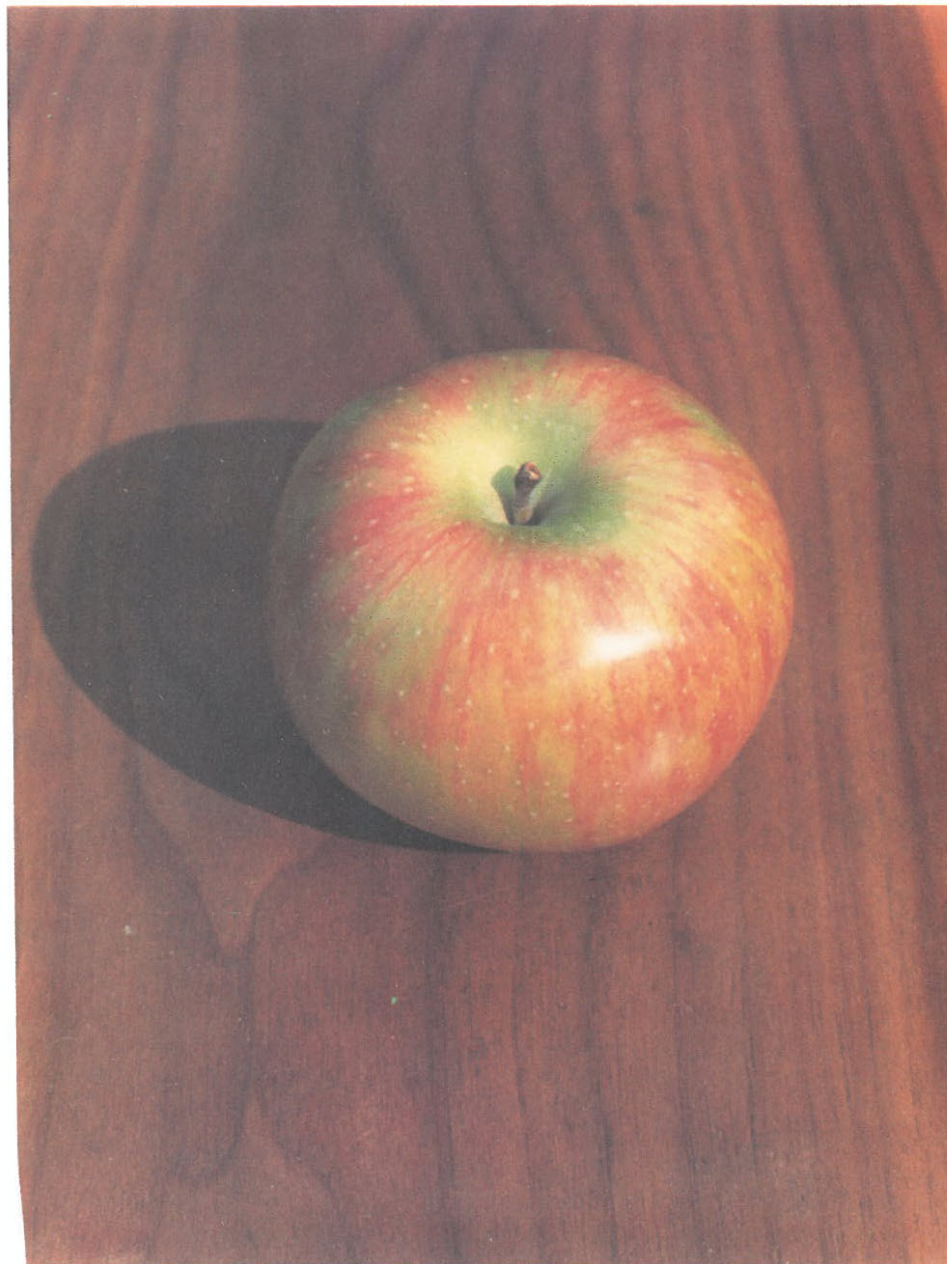
En skiss av Aarno Karimo framställande finska svedjebrukare i Delaware.

A sketch made by Aarno Karimo of Finnish burn-beaters in Delaware.

Rambo-omenapuu on näkyvä muisto varhaisista suomalaisista siirtolaisista. Peter Rambo vei tämän omenapuun siemeniä mukanaan Amerikkaan 1640-luvun alussa (Kuva: Richard H. Hulan).

Ett synligt minne av de tidiga finska nybyggarna är äppelsorten Rambo. Peter Rambo hade med sig de ursprungliga äppelkärnorna till Amerika i början av 1640-talet. (Foto: Richard H. Hulan).

A visible relic of the early Finnish settlers is the Rambo appletree. Peter Rambo took the seed for this appletree to America in the early 1640s (Photo: Richard H. Hulan).

Amerikkalainen jokivene oli skandinaavisen köliveneen muunnos. Kuvassa Durham-vene Batstosta, New Jerseystä, 1957 (Lahj. Richard H. Hulan).

Den amerikanska flodbåten var en variant av den skandinaviska kölbåten. På bilden Durham-båt från Batsto, New Jersey, 1957. (Bilden tillhör Richard H. Hulan).

The development of the American riverboat was a transfer of the Scandinavian keelboat. A Durham boat found in Batsto, NJ, in 1957 (Courtesy of Richard H. Hulan).

4. VENEENRAKENNUS

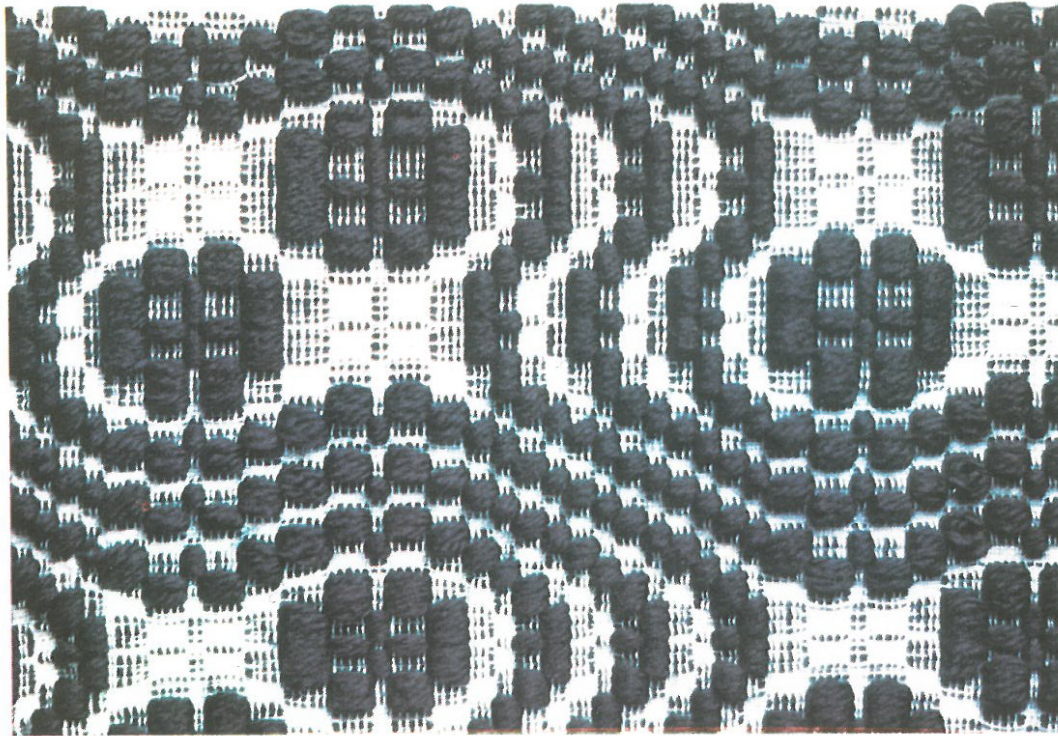
Hirsitalon jälkeen huomattavin kansanomainen kulttuuriperinne, jonka *Uuden Ruotsin* asukkaat toivat mukanaan, oli veneenrakennus. Amerikkalaisen jokiveneen tai köliveneen kehityksessä merkittävä osuus on ollut venetyypillä, jota Ruotsissa kutsuttiin nimellä *forsbåt* ja Delawarejoen laaksossa nimellä Durham-vene.⁴⁹ Erityisesti suomalaiset olivat tunnettuja veneenrakentajia.

4. BÅTBYGGERIET

Näst efter stocktimringen är båtbyggeriet det viktigaste exemplet på den folkkultur som nybyggarna i *Nya Sverige* överförde till Amerika. Viktig för den amerikanska flodbåtens utveckling var den båttyp som i Sverige kallades *forsbåt* och i Delaware-dalen *Durham-båt*⁴⁹ Särskilt finnarna sysslade med båtbyggeri.

4. BOAT BUILDING

After the log cabin the next most substantial transfer of folk culture by the *New Sweden* colonists was boatbuilding. Significant for the development of American riverboats or keel boats was the type called a *forsbåt* in Sweden and a Durham boat in the Delaware Valley.⁴⁹ Especially the Finns were boatbuilders.

5. KUTOMINEN

Naiset toivat kutomisperinteen mukanaan uuteen maailmaan. Alussa sekä kankaiden kudonta että neuletyöt lienevät olleet alkeellisia ja lähinnä käyttövaatteiden valmistusta. Myöhemmin menetelmät kehittyivät ja taiteellinen taso nousi. Menetelmä kutoa kangasta kolmen geometrisen neliön mallilla muistuttaa Suomessa ja Ruotsissa käytettyä menetelmää. Amerikassa tämä kudontamalli tunnetaan nimellä "kesä ja talvi".⁵⁰

5. VÄVNINGEN

Kvinnorna hade med sig sin vävningstradition till Nya världen. I början var det förmodligen frågan om primitiva vävnads- och stickningsarbeten närmast för tillverkning av vardagskläderna. Småningom blev vävnadskonsten mera avancerad både i fråga om tekniken och den konstnärliga aspekten. Tekniken att väva i geometriska treblock påminner om de teknikutyper som ännu används i Finland och Sverige. I Amerika kallas mönstret "sommar och vinter".⁵⁰

5. WEAVING

The women brought the tradition of weaving with them to the New World. In the beginning both weaving and knitting were probably at a very elementary stage and the main purpose of these activities was the production of clothes for everyday wear. By and by the techniques developed and their artistic level rose. The technique for weaving a fabric in a pattern of three geometric squares resembles the technique still used in Finland and in Sweden. In America this pattern is known by the name of "summer and winter".⁵⁰

VII LUTERILAINEN KIRKKO TULI AMERIikkaAN

Ruotsalaiset ja suomalaiset toivat oman uskontonsa mukanaan ja perustivat luterilaisia seurakuntia *Uuden Ruotsin* alueelle. Vuosina 1640-1786 he rakensivat tusinan verran kirkkoja, joista puolet edelleen on pystyssä elävinä muistomerkkeinä heidän uskostaan ja hurskaudestaan. He rakensivat myös koko joukon koulurakennuksia, koska nuoriso ja sen kasvatusta oli heidän mielestään yksi tärkeimmistä asioista. Paljolti luterilaisen kirkon ansiosta *Uuden Ruotsin* uudisasukkaat säilyttivät identiteettinsä ja pysyivät itsenäisenä yhteisönä sukupolvien ajan.

Amerikan ensimmäisten ruotsalaisten ja suomalaisten uskonnollisesta elämästä on vain vähän tietoa. Pastori Reorus Torkillus, joka saapui vuonna 1640, piti jumalanpalveluksia *Kristiina*-linnakeessa Ruotsin kirkollislain mukaisesti. Marraskuussa 1641 saapui pastori Christopher. Hän huolehti lähellä asuvien vapaiden kansalaisten ja palvelijoiden hengellisistä tarpeista. Vuonna 1641 tai 1642 rakennettiin kappeli yksityisasuntojen käytyä liian ahtaiksi jumalanpalvelusten pitämiseksi.⁵¹

Pastori Torkillus kuoli *Kristiinassa* vuonna 1643. Seuraavan vuoden alussa toinen luterilainen pappi, pastori Johannes Campanius Holm, saapui uuden kuvernöörin Johan Printzin mukana. Campanius asettui asumaan Tinicumiin ja rakennutti kirkon vuonna 1646. Johannes Campaniukselta tuli ensimmäinen intiaanien parissa työ-

VII LUTHERSKA KYRKAN INFÖRS I AMERIKA

Svenskarna och finnarna hade med sig sin religion till Delaware och grundade lutherska församlingar i trakten kring *Nya Sverige*. Mellan 1640 och 1786 byggde de ett dusin kyrkor, av vilka hälften ännu står kvar som monument över deras tro och fromhet. De byddge också flera skolhus, då barnen och deras uppfostran låg dem varmt om hjärtat. Till stor del tack vare den lutherska kyrkan bevarade nybyggarna i *Nya Sverige* sin identitet och bildade en egen enhet i generationer.

Uppgifterna om de första amerikansvenskarnas och -finnarnas religiösa liv är få. Pastor Reorus Torkillus, som anlände år 1640, höll gudstjänster i *Christine skans* i enlighet med den svenska kyrkolagen. Han skötte om de religiösa behov som grannskapets nybyggarfamiljer och tjänstefolk hade. Ett kapell byggdes år 1641 eller 1642, då privathuset var alltför små för att brukas för gudstjänster.⁵¹

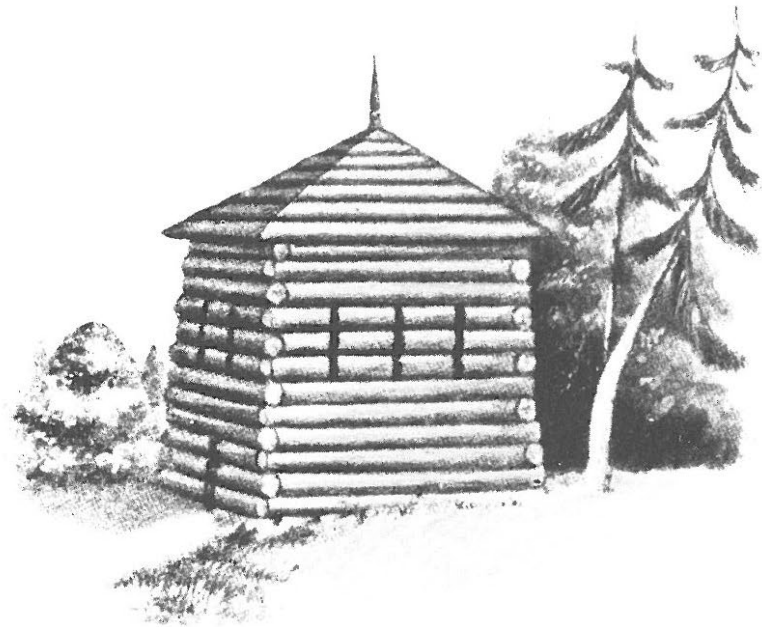
Pastor Torkillus dog i *Christine skans* år 1643. I början av följande år anlände en annan luthersk präst, pastor Johannes Campanius Holm, tillsammans med den nye guvernören Johan Printz. Campanius bosatte sig i Tinicum och lät bygga en kyrka år 1646. Johannes Campanius blev den första lutherska missionären bland indianerna, och han översatte Luthers katekes till lenâpé-dialekten. Han återvände till Sverige år 1648. Vid den tiden hade kolonin fyra präster. En av dem, den år 1648 anlände Lauren-

VII LUTHERAN CHURCH TO AMERICA

The Swedes and the Finns brought their religion with them and established Lutheran Churches in the *New Sweden* area. Between 1640 and 1786 they built a dozen churches, half of which are still standing as living monuments to their faith and piety. They also built quite a number of schoolhouses as the youth and their education was one of their serious concerns. Largely due to the Lutheran Church the settlers of the former *New Sweden* retained their identity and remained as a separate entity for generations.

Facts about the religious life of the first Swedes and Finns in America are meager. The Rev. Reorus Torkillus, who arrived in 1640, conducted services at *Fort Christina* in accordance with the Swedish Church Law. In November 1641 the Rev. Christopher arrived. He looked after the religious needs of the freemen and servants who lived in the neighbourhood. A chapel was erected in 1641 or 1642, when private dwellings were too small for divine services.⁵¹

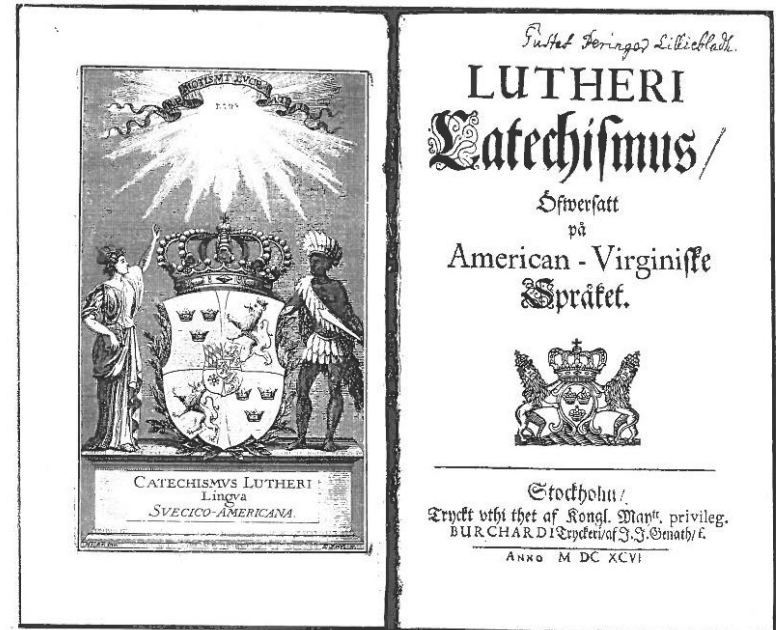
The Rev. Torkillus died at *Christina* in 1643. Earlier that year another Lutheran minister, the Rev. Johannes Campanius Holm, had arrived with the new Governor Johan Printz. Campanius settled in Tinicum and built a church in 1646. Johannes Campanius became the first Lutheran missionary among the Indians and translated the Catechism of Luther into the Lenâpé dialect. The Rev. Campanius returned to Swe-

Wicacón hirsivarustusta käytettiin ensimmäisen kerran kirkkona v. 1669. Se oli ensimmäinen kirkko Philadelphiassa. Samalle paikalle rakennettiin Gloria Dei-kirkko v. 1700.

Detta timmerhus i Wicaco användes som kyrka för första gången år 1669. Det var den första kyrkan i Philadelphia. År 1700 byggdes kyrkan Gloria Dei på samma plats.

Block Church in Wicaco, the first church in Philadelphia. The blockhouse was used for the first time as a church in 1669. In 1700 the Gloria Dei church was built on the same spot.

Pastori Johannes CAMPANIUS toimi Uudessa Ruotsissa vuosina 1643—48 ja aloitti lähetystyön intiaanien keskuudessa kääntämällä Lutherin katekismuksen lenäpén murteelle.

Pastor Johannes CAMPANIUS var präst i Nya Sverige åren 1643—48 och inledde missionsarbetet bland indianerna genom att översätta Luthers katekes till lenåbé-dialekten.

The Rev. Johannes CAMPANIUS was the pastor in New Sweden in 1643—48 and started the missionary work among the indians by translating Luther's Catechism into the Lenåpé dialect.

tä tehnyt luterilainen lähetyssaarnaaja ja hän käänsi Lutherin Katekismuksen lenäpén murteelle. Pastori Campanius palasi Ruotsiin vuonna 1648. Tuohon aikaan siirtokunnassa oli neljä pappia. Yksi heistä oli Turusta suomalainen pastori Laurentius Lockenius, joka oli saapunut vuonna 1648.⁵² Pastori Lars Lock, niillä nimellä hänet tunnettiin, oli siirtokunnan ainoa pappi vuodesta 1649 aina vuoteen 1654 asti, jolloin Mathias Nertunius ja Peter Hjort saapuivat *Örnillä*. Pastori Lock sai siirron *Kristiinaan* vuoden 1654 kesällä.⁵³ Kun kuvernööri Rising palasi Ruotsiin vuonna 1655 hollantilaisten valtauksen jälkeen, pastorit Nertunius ja Hjorth seurasivat häntä.⁵⁴

Vuonna 1655 hollantilaisten kanssa tehdyn antautumissopimuksen mukaan *Uuden Ruotsin* asukkailla oli oikeus omaan uskontokuntaansa kuuluvan papin ylläpitämiseen. Pastori Lars Lock piti säännöllisiä jumalanpalveluksia Tinicumissa. Hän sai palkkaa, joka luultavasti kerättiin vapaaehtoisilla lahjoituksilla. Vaikeuksia häneltä ei puuttunut. Vuonna 1661 hänen vaimonsa karkasi toisen miehen kanssa aiheuttaen hankaluuksia ja oikeusjuttuja. Lock meni uudelleen naimisiin ja suoritti itse vihkiseremonian. Hollantilaiset viranomaiset tuomitsivat avioliiton mitättömäksi.⁵⁵ Lars Lock palveli ruotsalaisia ja suomalaisia Delawarejoella aina kuolemaansa (v. 1688) asti. Asukkaita oli liian paljon yhden papin osalle, ja niinpä vuonna 1677 Wicaccon seurakunta kutsui luokseen saksalaisen papin, Jakob Fabritiuksen.⁵⁶ Kielikysymys mutkisti asioita. Monet suomalaisista eivät ensimmäisinä vuosina ymmärtäneet ruotsia ja näin ollen jäivät ilman uskonnollista opetusta. Mutta jo v. 1693 ruotsalaisilta ja suomalaisilta Delawaren siirtolaisilta tullessa kirjeessä sanotaan, että suomalaista pappia

tius Lockenius var från Åbo.⁵² Han var känd under namnet pastor Lars Lock och var den enda prästen i kolonin mellan 1649 och 1654, då Mathias Nertunius och Peter Hjort anlände med fartyget *Örn*. Pastor Lock flyttades till *Christine skans* sommaren 1654.⁵⁴ Då guvernör Rising år 1655 återvände till Sverige efter den holländska ockupationen, följde pastorena Nertunius och Hjort med honom.⁵⁴ Det fördrag som skrevs när kolonin *Nya Sverige* kapitulerade inför holländarna tillät nybyggarna att behålla en egen präst. Lars Lock höll regelbundet gudstjänster i Tinicum. Han erhöll lön, som troligen hopbragtes på frivillig väg. Av bekymmer hade han mer än nog. År 1661 gav sig hans hustru iväg med en annan man, vilket orsakade svårigheter och juridiska påföljder. Han gifte om sig, varvid han själv förrättade vigseln. Äktenskapet förklarades ogiltigt av de holländska myndigheterna.⁵⁵ Lars Lock betjänade svenskarna och finnarna i Delaware ända till sin död år 1688. Befolkningen var alltför stor för en enda präst, och år 1677 inkallade församlingen i Wicaco en tysk präst, pastor Jakob Fabritius.⁵⁶

Språkfrågan komplicerade saker och ting. Många av finnarna förstod inte svenska under de första åren och blev sålunda utan religiös vägledning. Men redan i ett brev från de svenska och finska nybyggarna i Delaware år 1693 sägs, att ingen finsk präst behövs, emedan alla nybyggarna förstår svenska. Följaktligen fanns det inte heller behov av finskspråkiga böcker.⁵⁷ Huruvida brevet återspeglar det verkliga sakförhållandet är svårt att säga.

den in 1648. At that time there were four pastors in the colony. One of them was a Finn, the Rev. Laurentius Lockenius from Turku, Finland, who had arrived in 1648.⁵² The Rev. Lars Lock, as he was known, was the only pastor in the colony from 1649 until 1654, when Mathias Nertunius and Peter Hjort arrived on the *Örn*. The Rev. Lock was transferred to *Christina* in the summer of 1654.⁵³ When after the Dutch occupation Governor Rising returned to Sweden in 1655, pastors Nertunius and Hjort followed him.⁵⁴ According to the articles of the surrender to the Dutch in 1655 the settlers of *New Sweden* were allowed to retain a minister of their own confession. The Rev. Lars Lock conducted regular services in Tinicum. He was given a salary, probably collected voluntarily. He had more than his share of troubles. In 1661 his wife eloped with another man causing inconvenience and law suits. He married again performing the ceremony himself. The marriage was declared null by the Dutch authorities.⁵⁵ Lars Lock continued to serve the Swedes and Finns on the Delaware until his death in 1688. The population was too large for one pastor, and in 1677 the Wicaco congregation invited a German pastor, Jakob Fabritius.⁵⁶

The language question complicated matters. Many of the Finns could not understand Swedish during the first years, and these were without religious instruction. But already in 1693 in a letter from the Swedish and Finnish settlers from Delaware in 1693 there is a statement that there was no need for a Finnish pastor as all the settlers understood Swedish. Consequently, there was no need for Finnish books.⁵⁷ How closely this letter reflects the actual situation is difficult to evaluate.

VIII HALLINTO

1. RUOTSIN VALLAN AIKA, 1638–55

Siirtokunnan ensimmäisten vuosien oikeuskäytännöstä ei ole tietoa. Oikeuden istuntoja pidettiin luultavasti silloin tällöin *Kristiina*-linnakeessa. Myöhemmin kuvernööri Printz hallitsi siirtokuntaa erittäin tarmokkaasti. Mutta hänen oli vaikea esiintyä sekä syyttäjänä että tuomarina, ja hän anoikin useasti itselleen apulaista, joka osaisi käyttää lakia ja jakaa oikeutta.⁵⁸ Miltei poikkeuksetta siirtolaiset olivat rauhallista ja lainkuuliaista väkeä, ja vain pieniä häiriöitä esiintyi. Suomalaista Evert Hindricksonia syytettiin Jöran Kynin pahoinpitelämisestä. Asia käsiteltiin oikeudessa ja hänet tuomittiin karkotettavaksi siirtokunnasta vaarallisena henkilönä.⁵⁹

Kuvernööri Printz hallitsi *Uutta Ruotsia* rautaisella kädellä. Erityisesti suomalaiset olivat huolissaan oikeuksiensa puolesta, joita kuvernööri heidän mielestään oli loukannut. Viimein syntyi ”kapina” Printziä vastaan vuonna 1653, ja 22 uudisasukasta alkaneen kirjoituksen, joka esitettiin Printzille. Sen mukaan siirtolaiset tunsivat olevansa täysin tyrannimaisen ja raa’an kuvernöörin vallan alla vailla mitään yksilön ja omaisuuden turvaa. Siirtokunnan asukkaat pyysivät myös Printziä vapauttamaan suomalaisen Andersin sakkorangaistuksestaan, ”jotta hänen vaimonsa ja lapsensa eivät kuolisi nälkään”. Kuvernööri raivostui tästä ja vastarintalaisten johdossa ollut Anders Johnson pidätettiin ja tuomittiin oikeudessa

VIII ADMINISTRATIONEN

1. SVENSKT STYRE 1638–55

Det finns inga uppgifter om jurisdiktionen i kolonin under de första åren. Troligen satt man vid behov till doms i *Christine skans*. Senare ledde guvernör Printz kolonins förvaltning med stor energi. Men det var svårt för honom att vara både åklagare och domare, och han anhöll upprepade gånger om en assistent, som skulle kunna sköta det juridiska.⁵⁸ Med få undantag var nybyggarna fridsamma och laglydiga. Endast mindre övergrepp begicks. Finnen Evert Hindrickson anklagades för att ha misshandlat Jöran Kyn. Han ställdes inför rätta och bannlystes ur kolonin, emedan han ansågs vara en farlig människa.⁵⁹

Kuvernör Printz styrde *Nya Sverige* med järnhand. Särskilt finnarna var mycket måna om sina rättigheter, som de ansåg att guvernören hade gått för när. År 1653 uppstod sedan en ”revolt” mot Printz. Han tillställdes en skriven anhållan undertecknad av 22 nybyggare. Enligt den tyranniserade guvernören nybyggarna med sin brutalitet och ingen gick säker till liv eller egendom. I skrivelsen fanns också en anhållan om att finnen Anders måtte befrias från de böter som ålagts honom ”så att hans hustru och barn inte skall behöva svälta ihjäl”. Guvernören blev rasande. Oppositionens ledare Anders Johnson arresterades, ställdes inför rätta och avrättades den 1 augusti 1653.⁶⁰ Oppositionen tystnade då för en tid. Dessa problem i kolonin kan ha varit en av orsa-

VIII ADMINISTRATION

1. THE SWEDISH RULE, 1638–55

There is no information about the administration of justice in the colony in the first years of settlement. Courts were probably held occasionally at Christina. Later Governor Printz managed the colony with an exceptional energy. But it was difficult for him to appear both as a plaintiff and as a judge, and he petitioned several times for an assistant who could administer justice.⁵⁸ With a few exceptions the colonists were peaceful and lawabiding people. There were only minor disturbances. Evert Hindrickson, a Finn, was accused of maltreating Jöran Kyn. He was tried and banished from the colony as a dangerous character.⁵⁹

Governor Printz ruled *New Sweden* with an iron hand. The Finns particularly were concerned about their rights, which they thought the Governor had offended. Finally in 1653 a ”revolt” rose against Printz. A written supplication by 22 settlers was presented to him. According to the complaint the colonists were completely under the tyranny and brutality of the Governor having no security as to life and property. The petition also prayed that Anders the Finn might be released from his fine ”in order that his wife and children should not starve to death”. The Governor got furious. Anders Johnson, the leader of the opposition, was arrested, tried and executed on August 1, 1653.⁶⁰ The opposition was silenced for a while. These problems in the colony may have been a

kuolemaan 1. elokuuta, 1653.⁶⁰ Näin vastustus saatiin hetkeksi vaimenemaan. Saattaa olla, että nämä siirtokunnassa ilmenneet ongelmat olivat yhtenä syynä kuvernööri Printzin paluuseen Ruotsiin muutamaa kuukautta myöhemmin.

Köyhyys ja noituus eivät olleet tunteuttomia *Uudessa Ruotsissakaan*. Kuvernööri Printz vangitutti kaksi suomalaista, Lassen ja Karinin, noituuden harjoittamisesta.⁶¹ Luultavasti heidät kuitenkin vapautettiin, koska oikeudenkäynnistä ei ole mitään tietoa. Karinin oli pakko kerjätä turvatakseen itsensä ja lastensa toimeentulon. Myös naisen nimeltä Margareta Matsson väitettiin olleen noita.⁶² Jotkut muutkin olivat ilmeisesti Karinin tavoin joutuneet surkuteltavaan tilaan, sillä seuraava kuvernööri, Johan Rising, perusti avustusrahaston ja antoi papille tehtäväksi ruoan ja vaatteiden jakamisen.⁶³

Orjien pito ja orjakauppa olivat kiellettyjä *Uudessa Ruotsissa*. Vuonna 1639 *Kristiina*-linnoitukseen tuotu musta orja oli siellä monta vuotta, mutta hänen jälkeensä ei *Uudessa Ruotsissa* orjia tiettävästi enää ollut.⁶⁴

2. HOLLANNIN VALLAN AIKA, 1655–64

Johan Rising saapui siirtokuntaan toukokuussa 1654. Hänestä tuli uusi kuvernööri pois lähteneen Printzin tilalle. Ensi töikseen Rising valtasi hollantilaisen *Fort Casimirin* ärsyttään tällä teollaan hollantilaista Länsi-Intian Kauppakomppaniaa, joka päätti valata koko *Uuden Ruotsin*. Elokuussa 1655 Uuden Hollannin kuvernööri Peter Stuyvesant saapui joelle pienen armeijan kanssa. Parin viikon piirityksen jälkeen koko siirto-

kerna till att guvernör Printz återvände till Sverige efter några månader.

Fattigdom och häxeri saknades inte heller i *Nya Sverige*. Guvernör Printz fängslade finnarna Lasse och Karin för utövande av trolldom.⁶¹ De blev troligen frisläppta, då det inte finns några uppgifter om någon rättegång. Karin var tvungen att tigga för sitt och barnens uppehälle. Också en kvinna vid namn Margareta Matsson sades ha varit häxa.⁶² Det fanns tydligen också andra än Karin som levde under eländiga omständigheter, eftersom den följande guvernören, Johan Rising, inrättade en barmhärtighetsfond och gav predikanten i uppdrag att dela ut mat och kläder.⁶³

Slaveri och slavhandel var inte tillåtet i *Nya Sverige*. En svart slav som hämtades till *Christine skans* år 1639 levde där i många år, men för övrigt finns inga uppgifter om slavar i *Nya Sverige*.⁶⁴

2. HOLLÄNSK ÖVERHÖGHET, 1655–64

Johan Rising anlände i maj 1654 och blev guvernör efter Printz, som lämnat kolonin. Rising intog omedelbart det holländska *Fort Casimir* och förargade därmed Holländska Västindiska Kompaniet, som beslöt att bemäktiga sig hela kolonin *Nya Sverige*. I augusti 1655 kom guvernören i Nya Holland Peter Stuyvesant längs floden med en liten armé. Efter en belägring på några veckor föll hela kolonin i holländarnas händer nästan utan blodsutgjutelse. De holländska soldaterna plundrade många odlingar i *Finland* och *Upland* under belägringen. Ordningen återställdes snabbt efter undertecknandet av fördraget, och de flesta nybyggarna återvände till sina hem.

reason for Governor Printz's return to Sweden after a couple of months.

Poverty and witchcraft were not absent from *New Sweden*. Governor Printz arrested Lasse, a Finn, and Karin, a Finnish woman, for practising witchcraft.⁶¹ They were probably released as there is no information about a trial. Also a Margareta Matsson was said to be a witch.⁶² Karin was compelled to beg for the support of herself and her children. There were probably also others reduced to similar circumstances as the next Governor, Johan Rising, established a charity fund and appointed the preacher to distribute food and clothing.⁶³

Slavery and slave trade were not allowed in *New Sweden*. A black slave brought to *Fort Christina* in 1639 lived for many years, but beyond this case there is no record of slaves in *New Sweden*.⁶⁴

2. THE DUTCH RULE, 1655–64

Johan Rising arrived in May 1654 and became the new Governor as Printz had left the colony. Rising immediately captured the Dutch *Fort Casimir* irritating the Dutch West India Company, which decided to take over the whole of *New Sweden*. In August 1655 the Governor of New Holland, Peter Stuyvesant, appeared on the river with a small army. After a siege of a couple of weeks the whole colony fell into the hands of the Dutch with almost no bloodshed. The Dutch soldiers plundered many of the plantations in Finland and Upland during the siege. Order was restored soon after the signing of the treaty, and most of the settlers returned to their homes. After the capitulation Governor Rising and many officers and soldiers re-

Peter Stuyvesant (1602—82), Uuden Ruotsin hollantilainen valloittaja.

Peter Suyvesant (1602—82), den holländska erövraren av Nya Sverige.

Peter Stuyvesant (1602—82), the Dutch conqueror of New Sweden.

William Penn nuorena miehenä v. 1666.

William Penn som ung år 1666.

William Penn as a young man in 1666.

kunta antautui hollantilaisille miltei täysin ilman verenvuodatusta. Piirityksen aikana hollantilaiset sotilaat tekivät ryöstöretkiä monille Finlandin ja Uplandin uudisasumuksille. Pian rauhansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen järjestys palautui, ja useimmat uudisasukkaat palasivat koteihinsa.

Antautumisen jälkeen kuvernööri Rising sekä useat virkamiehet ja sotilaat palasivat Ruotsiin, mutta vain harvat uudisasukkaat halusivat lähteä siirtokunnasta. Jäljellejääneiden oli vannottava uskollisuutta hollantilaisille. Ruotsalaisista ja suomalaisista ei hollantilaisille ollut harmia, ja niinpä *Kristiina*-linnoituksen annettiin rappeutua ja sen nimi muutettiin Altenaksi. Hollannin vallan aikana ruotsalaisten ja suomalaisten annettiin pitää omat virkamiehensä, ja jotkut heistä olivat palveluksessa linnoituksissa. Peter Rambo oli paikallisen oikeusistuinten jäsenenä sekä Hollannin että Englannin vallan aikana.⁶⁵

Vähitellen ruotsalaiset ja suomalaiset voittivat hollantilaisten vallanpitäjien luottamuksen ja tekivät heille monia arvokkaita palveluksia tulkkeina ja oppaina.

Siirtokunnassa oli noin 600 asukasta⁶⁶, mutta ruotsalaisten ja suomalaisten osuutta väestöstä ei ole pystytty erittelemään.

3. ENGLANNIN VALTA ALKOI 1664

Vuonna 1664 Hollannissa alkoi liikkua huhuja ruotsalaisten hankkeesta Delawarejoen uudelleen valtaamiseksi. Joukoittain suomalaisia oli keväällä "viekoiteltu" muuttamaan siirtokuntaan ja muillakin tavoin pyrittiin vahvistamaan asemia. Mutta Hollannin vallan aika Delawaressa oli kulke-

Efter kapitulationen reste guvernör Rising och många tjänstemän och soldater hem till Sverige. Bara en liten del av nybyggarna ville återvända till hemlandet. De som stannade kvar avkrävdes trohetsed till holländarna. Svenskarna och finnarna beredde inte holländarna några problem, och *Christine skans* fick förfalla och bytte namn till Altena. Under det holländska styrets tid tilläts svenskarna och finnarna ha egna tjänstemän och några anställda vid fortet. Till exempel Peter Rambo var medlem i den lokala domstolen både under det holländska och det engelska styrets tid.⁶⁵

Svenskarna och finnarna vann småningom de holländska myndigheternas förtroende och gjorde dem många värdefulla tjänster som vägvisare och tolkar.

Sammanlagt hade kolonin ungefär 600 invånare,⁶⁶ men det är inte möjligt att säga hur många som var svenskar och hur många finnar.

3. ENGELSK ÖVERHÖGHET FRÅN 1664

År 1664 cirkulerade i Holland ett rykte, att svenskarna försökte återta Delaware-dalen. Ett stort antal finnar hade lockats att utvandra till kolonin på våren, och också andra åtgärder hade vidtagits för att stärka ställningarna. Men det holländska styret i Delaware närmade sig sitt slut. Engelska styrkor seglade uppför Hudson-floden och tvang Stuyvesant att kapitulera den 3 september 1664. Samma dag uppdrogs åt Sir Robert Carr att segla till Delaware för att officiellt införliva kolonin med den engelska kronan. Den 1 oktober 1664 undertecknades kapitulationsdokumentet. En ny era inledes i den forna svenska kolonin *Nya Sveri-*

turned to Sweden. Only a small number of colonists desired to return. Those who remained were required to swear allegiance to the Dutch. The Swedes and the Finns gave no trouble to the Dutch, and *Fort Christina* was allowed to decay and the name was changed to Altena. During the Dutch rule the Swedes and the Finns were allowed to have their own officers and a few were employed in the forts. Peter Rambo was a member of the local court both during the Dutch and the English administration.⁶⁵

The Swedes and the Finns gradually gained the confidence of the Dutch authorities and performed many valuable services for them as interpreters and guides.

The total number of inhabitants was about 600⁶⁶, but it was not possible to say how many of them were Swedes and Finns.

3. THE ENGLISH RULE, FROM 1664

In 1664 rumours of a Swedish attempt at recapturing the Delaware River were afloat in Holland. A large number of Finns had been "enticed" to migrate to the colony in the spring, and other measures were taken to build up the settlement. But the Dutch rule in Delaware was drawing to a close. The English forces sailed up the Hudson and compelled Stuyvesant to surrender on September 3, 1664. On the same day Sir Robert Carr was commissioned to proceed to Delaware to bring that colony under the power and authority of the English crown. On October 1, 1664, the articles of capitulation were signed. A new era started in the history of the former *New Sweden* colony.⁶⁷

massa kohti loppuaan. Englantilaiset joukot purjehtivat ylös Hudsonjokea ja pakottivat Stuyvesantin antautumaan 3. syyskuuta 1664. Samana päivänä Sir Robert Carr lähetettiin Delawareen ottamaan siirtokunta Englannin kruunun alaisuuteen. Antautumissopimus allekirjoitettiin 1. lokakuuta 1664, ja aikaisemmalle *Uuden Ruotsin* siirtokunnalle koitti uusi aika.⁶⁷

Siirtolaiset saivat säilyttää entiset oikeutensa ja paikallisen hallintonsa. Printzin tyranniaa vastustaneet suomalaiset valvoivat tarkasti oikeuksiaan ja vapauksiaan myös Englannin vallan alaisuudessa. Vuonna 1669 sattui Marylandista tulleen Marcus Jacobsonin eli ”Pitkän Suomalaisen” tapaus. Tämä tarunomainen henkilö asettui ensimmäisenä vastustamaan englantilaisten diktatorista valtaa. Melkoinen joukko suomalaisia liittyi häneen, muiden muassa Henry Coleman -niminen maanviljelijä. ”Pitkä Suomalainen” vangittiin ja tuomittiin kuolemaan New Yorkissa. Myöhemmin hänet kuitenkin polttomerkittiin R-kirjaimella — koska hän oli ollut kapinallinen (engl. *rebel*) — ja myytiin orjaksi Barbadoselle. Muita kapinassa mukana olleita sakotettiin ankarasti.⁶⁸ Omalla tavallaan ”Pitkän Suomalaisen” tapaus oli esinäytös vuonna 1776 itsenäistymiseen johtaneelle kapinalle englantilaisia vallanpitäjiä vastaan.

Kun William Penn vuonna 1682 nousi maihin lähellä *Finlandin* aluetta, hän antoi paikkakunnalle nimen Chester. Hän kunnioitti ruotsalaisten ja suomalaisten oikeuksia. William Penn osti Sven Gunnarssonin pojilta maan, jolle Philadelphia rakennettiin.⁶⁹ Vuonna 1682 William Penn kirjoitti *Uuden Ruotsin* siirtolaisista seuraavasti: ”Minun on kiitettävä heidän esivallan kunnioitustaan ja hyvää käytöstään englantil-

ges historia.⁶⁷

Nybyggarna tilläts behålla sina tidigare rättigheter och sin lokalförvaltning. Finnarna hade satt sig upp mot Printz’ tyranni, och de var måna om sina rättigheter och sin frihet också under den engelska tiden. År 1669 hände det sig, att en man vid namn Marcus Jakobson, ”Långe Finnen” kallad, kom till Delaware från Maryland. ”Långe Finnen”, som sedan blev något av en legend, var den första som opponerade sig mot engelsmännens diktatoriska styre. En ansenlig mängd finnar slöt sig till honom, bland dem en bonde vid namn Henry Coleman. ”Långe Finnen” tillfångatogs och dömdes till döden i New York. Senare brännmärktes han med ett R — rebell — och såldes till slav på Barbados. De andra inblandade personerna fick stora böter.⁶⁸ På sätt och vis var historien med ”Långe Finnen” en prolog till revolten mot det engelska styret år 1776, som ledde till självständighet.

När William Penn år 1682 landsteg nära det område som kallades *Finland*, gav han kolonin namnet Chester. Han respekterade svenskarnas och finnarnas rättigheter. Av sönerna till Sven Gunnarsson köpte han den mark där sedermera Philadelphia byggdes.⁶⁹

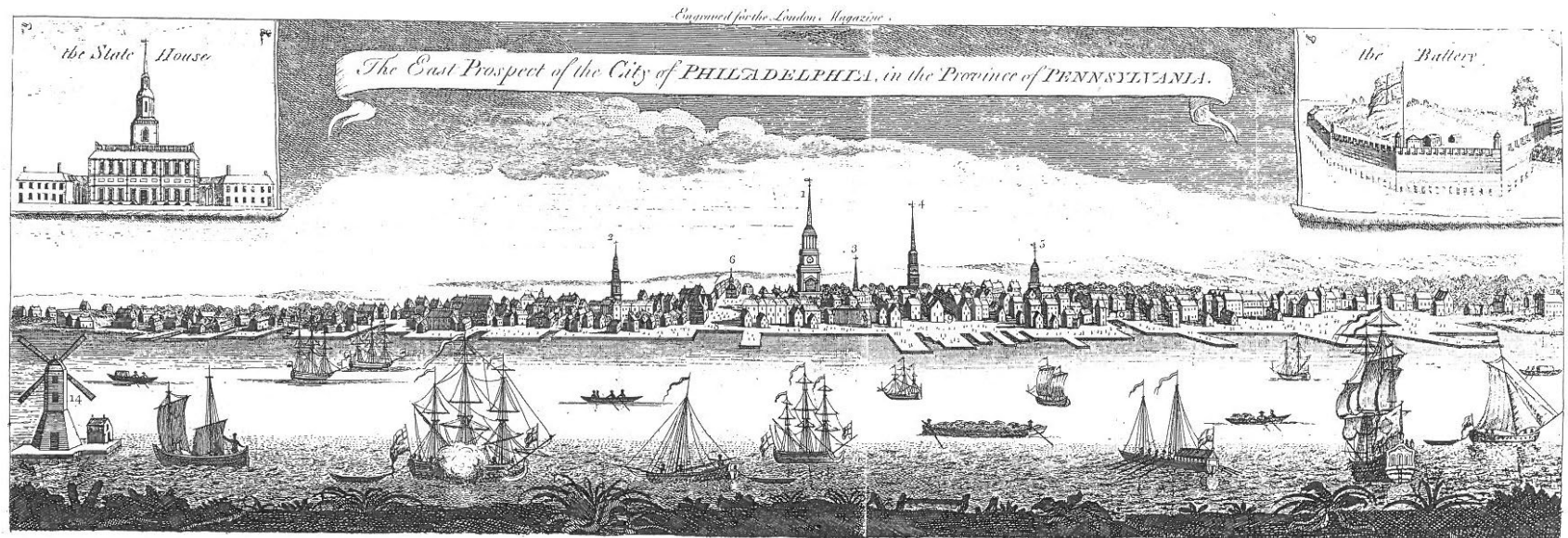
År 1682 skrev William Penn om nybyggarna i *Nya Sverige*: ”Jag måste nödvändigt berömma deras respekt för myndigheterna och vänliga uppträdande mot engelsmännen. De är ordentliga människor och har stark kroppsbyggnad; sålunda har de fina barn, nästan varje stuga full. Det är sällsynt att de har mindre än tre eller fyra söner och lika många döttrar, en del har sex, sju och åtta söner. Och jag måste ge dem ett erkännande: Jag har sett få lika nyktra och arbetsamma unga män.”⁷⁰

The settlers were allowed to maintain their former rights and the local administration. The Finns had opposed Printz’s tyranny and they were keen on their rights and freedom also under the English rule. In 1669 there was the incident of the ”Long Finn”, known by the name Marcus Jacobson, coming from Maryland. The mythical personality of the ”Long Finn” was the first to speak out against the English dictatorial government. To him were associated quite a number of Finns, among them a farmer called Henry Coleman. The ”Long Finn” was captured and condemned to death in New York. Later he was branded with an R-for having been a rebel and sold into slavery in Barbados. The other people involved were heavily fined.⁶⁸ In a way the incident of the ”Long Finn” was a prologue to the rebel against the English rulers in 1776, which then led to the independence of the colonies.

When William Penn in 1682 landed near the *Finland* area, he named the settlement Chester. He respected the rights of the Swedes and Finns. It was from the sons of Sven Gunnarsson that William Penn purchased the ground on which Philadelphia was built.⁶⁹

In 1682 William Penn wrote about the colonists of *New Sweden*: ”I must needs commend their respect to authority and kind behaviour to the English. They are a people proper and strong of body; so they have fine children, and almost every house full. It is rare to find one of them without three or four boys and so many girls; some have six, seven and eight sons. And I must do them right: I see few young men more sober and laborious.”⁷⁰

laisia kohtaan. He ovat siistiä ja vahvarakenteista väkeä ja heillä on terveitä lapsia, melkein joka talo täynnä. Harvoin näkee perhettä, jossa ei olisi ainakin kolme tai neljä poikaa ja yhtä monta tyttöä; joillakin on kuusi, seitsemän tai kahdeksankin poikaa. Tehdäkseni heille oikeutta minun täytyy tunnustaa, että raittiimpia ja työteliämpiä nuoria miehiä tuskin löytyy.”⁷⁰

IX SUOMEN KIELI KATOAA

Delawaren siirtolaisuuden alkuaikoina niin keskuksena olevassa *Kristiinassa* kuin muissakin asutuskeskuksissa puhuttiin sekä ruotsia että suomea. Monet suomalaiset eivät alkuaikoina ymmärtäneet ruotsin kieltä. Ajan myötä ruotsista tuli kuitenkin vallitseva kieli, jonka suomalaiset ja hollantilaiset vähitellen omaksuivat.⁷¹ Tähän olivat yhtenä syynä eri kansallisuuksien välillä solmitut avioliitot. Toinen vaikuttava tekijä oli opetuksesta vastuussa oleva kirkko, joka käytti ruotsin kieltä.

Ruotsi oli myös uskonnon kieli. Ruotsalaiset kirkonmiehet pitivät huolta suomalaisten siirtolaisten hengellisistä tarpeista, kuten käy ilmi vuonna 1693 siirtokunnasta Ruotsiin lähetetystä kirjeestä: ”Mitä suomalaiseseen pappiin tulee, sellaista ei meillä ole koskaan ollut, emmekä sellaista tarvitsekaan, sillä me kaikki ymmärrämme ruotsia.”⁷²

Kuten jo aikaisemmin mainittiin, siirtokunnassa oli vuosina 1648—1688 suomalainen pappi, Lars Lock. Ei tiedetä, saarnasiko hän myös suomen kielellä, mutta hänen seurakuntansa taustan huomioon ottaen on mahdollista, että jumalanpalveluksia pidettiin myös suomeksi.⁷³ Todisteena siitä, että suomi oli myös uskonnollisen elämän kieli, voidaan pitää Mikael Agricolan suomenkielistä *Psalttaria* vuodelta 1551, joka lahjoitettiin Pehr Kalmille hänen Delawaren vierailunsa aikana 1748—51. *Psalttari* oli vanhin suomen- tai ruotsinkielinen kirja, joka oli

IX FINSKA SPRÅKET FÖRSVINNER

Då grupper av svenskar och finnar utvandre till Delaware talades både svenska och finska i *Christine skans* och de andra kolonierna. Många finnar förstod inte svenska under de första tiderna där. Men med tiden kom svenskan att dominera, och finnarna och holländarna lärde sig småningom detta språk.⁷¹ En orsak till detta var giftermålen mellan personer av olika nationaliteter. En annan var, att den för utbildningen ansvariga kyrkans språk var svenska.

Svenska var också kyrkospråket. Finska nybyggare betjänades av svenska präster, framgår det ur ett brev avsänt år 1693 från kolonin till Sverige. ”Vad gäller finsk präst, så har vi aldrig haft och behöver inte heller sådan, för vi förstår alla svenska.”⁷²

Såsom ovan nämndes fanns det emellertid en finsk präst vid namn Lars Lock i kolonin åren 1648—88. Okänt är, om han också predikade på finska; med beaktande av den bakgrund hans församling hade är det inte helt uteslutet.⁷³ Ett bevis på att finska varit ett kyrkospråk är, att Pehr Kalm under sitt besök i Delaware 1748—51 som gåva erhöill Mikael Agricolas finskspråkiga *Psalttari* från år 1551, den äldsta svenska eller finskspråkiga bok som bevarats i Nya världen. Kalm fick boken till minne av den tid då finnarna kanske höll egna gudstjänster. Han hade sedan med sig boken till Åbo Akademi. Troligen förstördes denna gamla bok, som två gånger rest över Atlanten, i Åbo brand 1827.⁷⁴

IX THE FINNISH LANGUAGE DISAPPEARS

When groups of Swedes and Finns emigrated to Delaware both Swedish and Finnish were spoken at *Fort Christina* and in the other settlements. Many of the Finns could not understand the Swedish language during the first years. As time went on, however, Swedish became predominant and the Finns and the Dutch gradually acquired it.⁷¹ One reason for this was also the intermarriages between the ethnic groups. Another reason was the use of Swedish by the Church, which was in charge of education.

Swedish was also the language of religion. Finnish settlers were served by Swedish clergymen as appears from a letter sent in 1693 from the colony to Sweden. ”As for a Finnish minister we have never had, nor do we need one, for we all in common understand Swedish.”⁷²

However, as told earlier, there was a Finnish pastor, Lars Lock, in the colony in 1648—88. Whether he preached also in Finnish is not known. But in view of the background of his congregation, services in Finnish were not entirely out of the question.⁷³ An evidence that Finnish had been a language of religion appears from the fact that Pehr Kalm, who visited Delaware in 1748-51, was given Mikael Agricola's Finnish *Psalttari* of 1551, the oldest book in Finnish or in Swedish preserved in the New World. Kalm received the book as a souvenir of the days when the Finns perhaps had their own church services. He brought it to

Kun Pehr Kalm oli Amerikassa 1700-luvun puolivälissä, suomalaisten uudisasukkaiden jälkeläiset lahjoittivat hänelle vanhimman pohjoismaisen kirjan, joka oli säilynyt uudessa maailmassa. Se oli Mikael Agricolan Psalttari vuodelta 1551. Sittemmin kirja luultavasti tuhoutui Turun palossa v. 1827. Kuvassa on etusivu Helsingin yliopiston vastaavasta kappaleesta.

Då Pehr Kalm vistades i Amerika i mitten av 1700-talet, fick han av några ättlingar till finska nybyggare den äldsta nordiska boken som bevarats i nya världen, Mikael Agricolas Psalttari från år 1551. Boken förstordes troligen i Åbo brand år 1827. På bilden bokens titelbland ur Helsingfors universitets biblioteks motsvarande exemplar.

While in America in the middle of the 18th century, Pehr Kalm was given by descendants of the Finnish settlers the oldest Nordic book preserved in the New World. It was Mikael Agricola's Psalttari of 1551. The copy was probably destroyed in the fire of Turku in 1827. The exhibit shows the front page from a copy in the University Library of Helsinki.

säilynyt uudessa maailmassa. Kalm sai kirjan muistoksi ajoista, jolloin suomalaiset olivat mahdollisesti pitäneet omia jumalanpalveluksiaan. Hän toi kirjan Turun Akatemiaan. Oletetaan, että tämä ikivanha, kaksi kertaa Atlantin ylittänyt kirja hävisi Turun palossa vuonna 1827.⁷⁴

Tultaessa 1700-luvun puoliväliin suomen kieli oli jo poistunut käytöstä ja ruotsikin säilytti asemansa ainoastaan 1800-luvun alkuun asti.

Uuden Ruotsin asukkaita pidettiin kielellisesti lahjakkaina. Pennsylvanialainen Thomas Paskell totesi vuonna 1683 julkaisussaan kirjeessään: ”Useimmat ruotsalaiset ja suomalaiset ovat lahjakasta väkeä; he puhuvat *englantia, ruotsia, suomea, hollantia* ja *intiaanien kieltä*.”⁷⁵

Suomi ei ollut kirkon eikä hallinnon virallinen kieli. Tämän vuoksi siirtokunta-aikana puhuttu suomen kieli on hävinnyt Amerikasta muutamia amerikkalaisissa sukunimissä esiintyviä jäänteitä lukuunottamatta.⁷⁶

Yhteyksien katkeaminen kotimaahan useiden vuosikymmenien ajaksi vaikutti kohtalokkaalla tavalla ensin suomen kielen ja sitten ruotsin kielen vähitellen tapahtuneeseen katoamiseen. Niiden tietojen mukaan, joita Kalm sai vanhoilta uudisasukailta 1700-luvun puolivälissä, suomalaiset olivat puhuneet aina keskenään suomea. Suurin osa heistä oli myös asettunut asumaan Penn’s Neckiin, missä 1700-luvulle saakka on asunut suomenkielistä väestöä. Kalmin mukaan miltei kaikki suomalaiset olivat kuolleet ja heidän jälkeläisensä omaksuneet englannin kielen.⁷⁷ Suomalaiset olivat sulautuneet amerikkalaisuuden valtavirtaan.

Vid Kalms tid, medlet av 1700-talet, hade finskan dött ut i Delaware. Svenskan överlevde till början av 1800-talet.

Nybyggarna i *Nya Sverige* ansågs språkbegåvade. Thomas Paskell från Pennsylvania konstaterade i sitt brev publicerat år 1683: ”De flesta svenskar och finnar är intelligenta, de talar *engelska, svenska, finska, holländska och indianska*.”⁷⁵

Finskan var varken kyrkans eller förvaltningens officiella språk. Detta var en stor orsak till att nybyggarnas finska försvann från Amerika, med undantag av en del kvarlevor i amerikanska tillnamn.⁷⁶

Att kontakterna med hemlandet avbröts för flera decennier var ödesdigert med tanke på modersmålets bevarande. Enligt de uppgifter Kalm i mitten av 1700-talet erhöi av gamla nybyggare hade finnarna alltid talat finska sinsemellan, och största delen av dem hade bosatt sig i Penn’s Neck, där finska talats ännu in på 1700-talet. Enligt Kalm var emellertid nästan alla finnarna nu döda och deras ättlingar hade angliserats.⁷⁷ Finnarna hade svepts med i den amerikanska strömmen.

the University of Turku. Presumably this ancient book, which had crossed the Atlantic twice, was lost in the Great Fire of Turku in 1827.⁷⁴

By Kalm’s time, the middle of the 18th century, the Finnish language had died out on the Delaware and Swedish survived only until the early 19th century.

On the other hand, the settlers of *New Sweden* were regarded as people with an ability for languages. There is a statement by Thomas Paskell from Pennsylvania, a letter published in 1683: ”Most of the *Sweades* and *Finns* are ingenious people, they speak *English, Swead, Finn, Dutch* and *Indian*.”⁷⁵

Finnish was not the official language either of the church or of the administration. This was a major reason why the colonial Finnish, except for a few vestiges among contemporary American surnames, has vanished from the American scene.⁷⁶

The interruption of contact with the home country for several decades was fatal for the retention of the mother tongues. According to the information Kalm received from the old settlers in the middle of the 18th century, the Finns always spoke Finnish among themselves and the majority of them had settled in Penn’s Neck, where there had been Finnish speakers up to the 18th century. According to Kalm nearly all the Finns were dead and their descendants had become anglicised.⁷⁷ The Finns had blended into the mainstream of American life.

An Abstract of a

LETTER

FROM

Thomas Paskell

OF

PENNSYLVANIA

To his Friend J. J. of Chippenham.

MY kind love remembered unto Thee, and thy wife, and to all the rest of thy Family, hoping that you are all in good health, as through the goodness of God we all are at this present writing. Excepting one of my servants, who was a Carpenter, and a stout young man, he died on board the Ship, on our Voyage. I thank God, and my Wife, have not been sick at all, but continued rather better than in England; and I do not find but the Country is healthfully, for there was a Ship that came the same day with us into the river, that lost but one Passenger in the voyage, and that was their Doctor, who was ill when he came on board; and those people that came in since continue well. *William Penn* and those of the Society are arrived. *W. P.* is well approved of, he hath been since at *New York*, and was extraordinarily entertained, and he behaved himself as Noble. Here is a place called *Philadelphia*, where is a Market kept, as also at *Upland*. I was at *Bridington* this day, where I saw more sorts of goods, and a great resort of people; where I saw *English* goods sold at very reasonable rates; The Country is full of goods, *Brass* and *Pewter* lie upon hand, *Tin* which sells best, is Linnen cloth, trading Cloath for the *Indians*; I bought *Ketty* and it doth not sell. Broad Cloath is wanting, and *Peru* tin, and *Iron-nails*: and as for the *Sweater*, they use but little *Iron* in Building, for they will build, and barely use any other tool but an *Ax*; they will cut down a Tree, and cut him off when down, sooner than two men can saw him, and send him into planks or what they please: only with the *Ax* and *Women* wedges, they use no *Iron*; they are generally very ingenious people; lives well, they have lived here 40 Years and have lived much at ease, having great plenty of all sorts of provisions, but then they were but ordinarily Cloath'd; but since the *English* came, they have gotten the Cloaths, and are go-

ing proud. Let all people know that have any mind to come hither, that they provide comfortable things for their passage, and also some provisions to serve them here, for although things are to be had at reasonable rates here, yet it is so far to fetch, that it spends much time, so that it's better to come provided for half a Year than to wait one day; I thank God we have not wanted, but have far'd well beyond what we did in *England*.

The River is taken up all along; by the *Sweeds*, and *Finns*, and some *Dutch*, before the *English* came, near eight league miles, and the *Englishmen* some of them, buy their Plantations, and get room by the great River-side, and the rest get into *Creeks*, and small rivers that run into it, and some go into the Woods seven or eight Miles; *Thomas Calverne* is three miles in the Woods, he is well to pals, and hath about fourteen Acres of *Corn* now growing, and hath gotten between 30 and 40 li. by his Trade, in this short time. I have hired a House for my Family for the Winter, and I have gotten a little House in my Land for my servants, and have cleared Land about six Acres; and this I can say, I never wish my self at *Bristol* again since my departure. There in the *Schockell Creek*, near *Philadelphia*, about 100 Miles up the River, Here have been 24 Ships with Passengers within this Year, so that provisions are some what hard to come by in some places, though as no dear rates, there is yet enough in the River, but it is scarce fetch, and suddenly there will be an Order taken for continual supply. Now I shall give you an impartial account of the Country as I find it, as followeth. When we came into *Delaware*, we saw an infinite number of small fish in shoals, all large fish leaping in the Water: The River is a brave pleasant River as can be desired, abounding divers sorts of fish in great plenty, it is planted all along the Shore, and in some *Creeks*, especially in *Pendennis* side, mostly by *Sweeds*, *Finns*, and *Dutch*, and now at last, *English* though in many places, and have lived all the River and *Creeks* a great way in the Woods, and have settled about 160 Miles up the great River; some *English* that

are above the falls, have sowed this Year 30 or 40 bushels of *Wheat*, and have great stocks of Cattel; Most of the *Sweeds*, and *Finns* are ingenious people, they speak *English*, *Sweeds*, *Dutch*, and the *Indians*; They plant but little *Indian* corn, nor Tobacco; their Women make mull of the Linnen cloth they wear, they spin and Weave it and make *Bre* Linnen, and are many of them curious housewives: The people generally eat Rye bread, being approved of best by them; not but that here is good *Wheat*, but I have eaten as good bread and better and cheaper, as most in *England*, as also very good *Wheat*: as *Winter*, *Summer*, and *Black* *Wheat*; the *Winter* except it is *Adelphia*, such as they make *Vinial* or *Coppins* with in *England*. Here are *Brewers*, *Kilns*, *Woolen*, *Beers*; 3 sort of *Lynn*, *Poltantz*, *Alphants*, *Elk*, *Musky*, *Squid*; several sorts and other small *Creasures*, but none of these hurt unless surprised: also *Rattle Snakes* and *Black Snakes*; but the *Rattle Snake* I have not seen, though I have travelled the Woods much these three Months, since the beginning of *September*. The *Indians* are very quiet and peaceable, having their understandings, and qualifications, and when abused will seek revenge, they live much better since the *English* came; getting necessarys as cheap again as formerly, and many of them begin to speak *English*; I have heard one say, *Swead no good*, *Dutch man no good*, but *Englishman* good. *William Penn* is settling people in Towns; There are Markets kept in two Towns viz. *Philadelphia* being Chiefest, *Chelster*, formerly called *Upland*. To write of the Seasons of the Year I cannot, but since I came it hath been very pleasant weather. The Land is generally good and yet there is some but ordinary and barren ground. Here are *Swarms* which the *Sweeds* prize much, and many people will want: And one thing more I shall tell you, I know a man together with two or three more, that have happened upon a piece of Land of some Hundred Acres, that is all clear, without Trees, *Bushes*, *stumps*; that may be plowed without let, the farther a mangoes in the Country the more rich Land they find. There is also good Land, full of Large and small Trees, and some good Land, but few Trees on it. The Winter is cheap and the Cattel are hard to keep. The people that come must work and know Country Affairs; They must be provided with some provisions for some time in the Country, and also some to help along on Board the Ship. I have more to write but am shorted in time. *W. P.*

Pennsylvania, the 18th
of JANUARY, 1683

Thomas Paskell

London, Printed by John Brighthurst, at the Sign of the Book
in Grace-Church-Street. 1683.

Ruotsalaisia ja suomalaisia pidettiin kielellisesti lahjakkaina. Thomas Paskellin kirje Pennsylvaniasta v. 1682 sisältää lausunnon: "Suurin osa ruotsalaisista ja suomalaisista on nerokasta kansaa, he puhuvat englantia, ruotsia, suomea, hollantia ja intiaanien kieltä."

Svenskarna och finnarna ansågs språkbegåvade. I ett brev skrivet av Thomas Paskell från Pennsylvania år 1682 sägs det: "De flesta av svenskarna och finnarna är begåvade människor, de talar engelska, svenska, finska, holländska och indianska."

The Swedes and the Finns were regarded as having ability for languages. In a letter by Thomas Paskell from Pennsylvania in 1682 there is a statement: "Most of the Swedes and Finns are ingenious people, they speak English, Swead, Finn, Dutch and the Indian."

X YHTEENVETOA

Uuden Ruotsin siirtokunta oli ensimmäinen valkoisten pysyvästi asuttama alue Delawarejoen laaksossa, ja sen uudisasukkaat ja heidän jälkeläisensä osallistuivat merkittäväällä tavalla Pohjois-Amerikan kehittämiseen 1600-luvulla.

Ruotsalaiset ja suomalaiset perustivat ensimmäiset kaupungit, rakensivat ensimmäiset kirkot ja koulut, vakiinnuttivat ensimmäiset oikeusistuimet ja rakensivat ensimmäiset tiet Delawarejoen laaksoon. Heidän panoksensa Amerikan kehitykseen ja kulttuuriin oli tärkeä ja kestävä. Siirtolaaisuuden alussa tehtyjen karttojen paikannimet todistavat suomalaisten läsnäolosta: *Finn's Point, Finland, Mullicka* jne. *Uuden Ruotsin* uudisasukkaat toivat Amerikkaan hirsitalon, saunan, kaskenpolton, riukuaidan, kutomistaitonsa sekä taidon pysyä ystävällisissä suhteissa intiaanien kanssa. Kaikki nämä kulttuurin osatekijät — muinais-suomalainen runous mukaan lukien — liittyvät läheisesti toisiinsa.

Suomalaiset olivat yksi niistä neljästä kansallisuudesta, jotka asuttivat Yhdysvaltain kolmetoista ensimmäistä osavaltiota. Heidän edustajansa allekirjoittivat itsenäisyysjulistuksen ja he olivat hyviä sotilaita vallankumouksen aikana. Monet *Uuden Ruotsin* siirtokunnan asukkaiden jälkeläisistä palvelivat Amerikan maa- ja merivoimissa vallankumouksen aikana.

Delawaren laaksossa suomalaiset olivat tunnettuja suurista perheistään. He solmivat avioliittoja ruotsalaisten, hollantilaisten,

X SAMMANDRAG

Kolonin *Nya Sverige* var den första permanenta vita kolonin i Delaware-flodens dal, och nybyggarna och deras ättlingar bidrog på ett värdefullt sätt till Nordamerikas utveckling på 1600-talet.

Svenskarna och finnarna grundade de första städerna, byggde de första kyrkorna och skolorna, inrättade de första domstolarna och drog de första vägarna i Delaware-dalen. Sålunda gav de ett viktigt och bestående bidrag till Amerikas utveckling och civilisation. Geografiska namn på gamla kartor är bevis på det finska inslaget: *Finn's Point, Finland, Mullicka*. Folket i *Nya Sverige* introducerade i Amerika stockstugan, bastun, svedjebruket, gårdesgården, sin vävteknik och det fredliga umgänget med de infödda, indianerna. Alla dessa kulturella element — inklusive forndiktningen — hör nära samman.

Finländarna var en av de fyra nationaliteterna som var med om att grunda de ursprungliga tretton delstaterna. Deras representant undertecknade självständighetsförklaringen och de var goda soldater under revolutionen. Ett stort antal ättlingar till nybyggarna i *Nya Sverige* tjänade i amerikanska armén och flottan under revolutionen.

Man vet, att finnarna i Delaware-dalen hade stora familjer och att de ingick äktenskap med svenskar, holländare, tyskar och engelsmän — to.m. med indianer. De ursprungliga finska namnen förändrades språkligt under den tidiga amerikaniseringens tid. De vackra kyrkobyggnaderna och

X THE CONCLUSION

The *New Sweden* colony was the first permanent white settlement in the Delaware River Valley, and its settlers and descendants made valuable contributions to the development of North America in the 17th century.

The Swedes and the Finns founded the first towns, constructed the first churches and schools, established the first law courts and built the first roads in the Delaware Valley, thus making an important and lasting contribution to the development and civilization of America. Geographic names on the early colonial maps provide evidence of Finnish presence, names like *Finn's Point, Finland* and *Mullicka*. The settlers of *New Sweden* introduced into America the log-cabin, the *sauna*, burnbeating, the wooden rail fence, weaving techniques and the knowhow of associating as friends with the native Indians. All these — including the runic poetry — are cultural elements related to each other.

The Finns were one of the four nationalities to settle the original thirteen States of the Union. Their heirs signed the Declaration of Independence and made also fine soldiers during the Revolution. A large number of the descendants of the *New Sweden* colony served in the American military and naval forces during the Revolution.

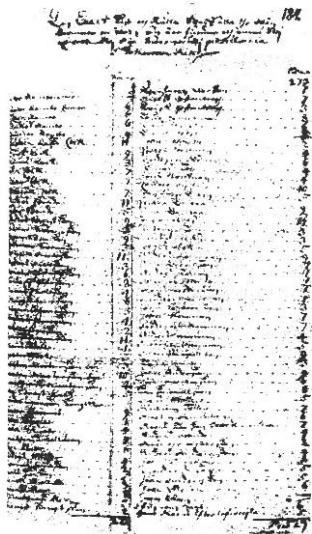
The Delaware Valley Finns were known to have sizeable families and had intermarriages with Swedes, Dutchmen, Germans

Finska prästen sålunda: But for a Finsh Minister, we have had none, nether, do wants, all of us, both Sweeds and Finns understanding the Swedish tongue.)

Med detta brefvet, som skickades bort med
(: och kom lyckeligen fram till Herr Thelin, hvilken sände det strax öfver till Stockholm till hofvet, hvarest det med all gunst upptogs:) sände de Svenska här i Rivieret en annan skrift, neml. en Lista och uppsat på alla de Svenska, män, qvinnor och barn, som då lefde; it. en annan på dem, som då lefde, och kommit utur gamla Sverige, hvilka bägge sådana voro och lydde.

Een exact List och Fulla utaf alla män, qvinnor och barn, som äre fundne och ännu uti lifvet äre uti Nya Sverige eller nu Pennsylvania i Dellavare River.

Pehr Rambo senior	2	Mat. Mortenson junior	10
P. Rambo junior	6	Mats Mortenson	4
Joh. Rambo	6	Otto Ernest Cock	5
And. Rambo	9	Anders Person Langaker	7
Gunnar Rambo	6	Pet. Iokom	9
Capt. Lars Cock	11	Joh. Bonde	1
Eric Cock	9	Joh. Schute	4
Mons Cock	8	Mats Hålesten	7
Joh. Cock	7	Joh. Stille	8
Gabr. Cock	7	And. Wihler	4
And. Bengtson	9	Mons Gøstason	2
And. Bonde	11	Nils Laican	5
Swen Bonde	5	Er. Mollica	8
Joh. Svenson	9	Jonas Keen	8
Gunnar Svensson	5	Mats Keen	3
Mich. Nilsson	11	Bengt Bengtson	2
And. Nilsson	3	Christian Clason	7
Brita Gøstason	6	Nils Gästeberg	3
Gösta Gøstason	8	Eric Gästenberg	7
Jonas Nilsson	4	Lars Bure	8
Nils Jonson	6	Lars John Son	6
Måns Jonson	3	Dirick Johnson	5
Anders Jonson	4	John Johnson	2
Jon Jonson	2	Pet. Steelman	4
Hans Iöranson	11	Frdr. König	6
Mons Stake	1	Elias Tay	4
Peter Stake	3	Ions Stelman	4
Mat. Mortenson senior	3	Casper Fish	10

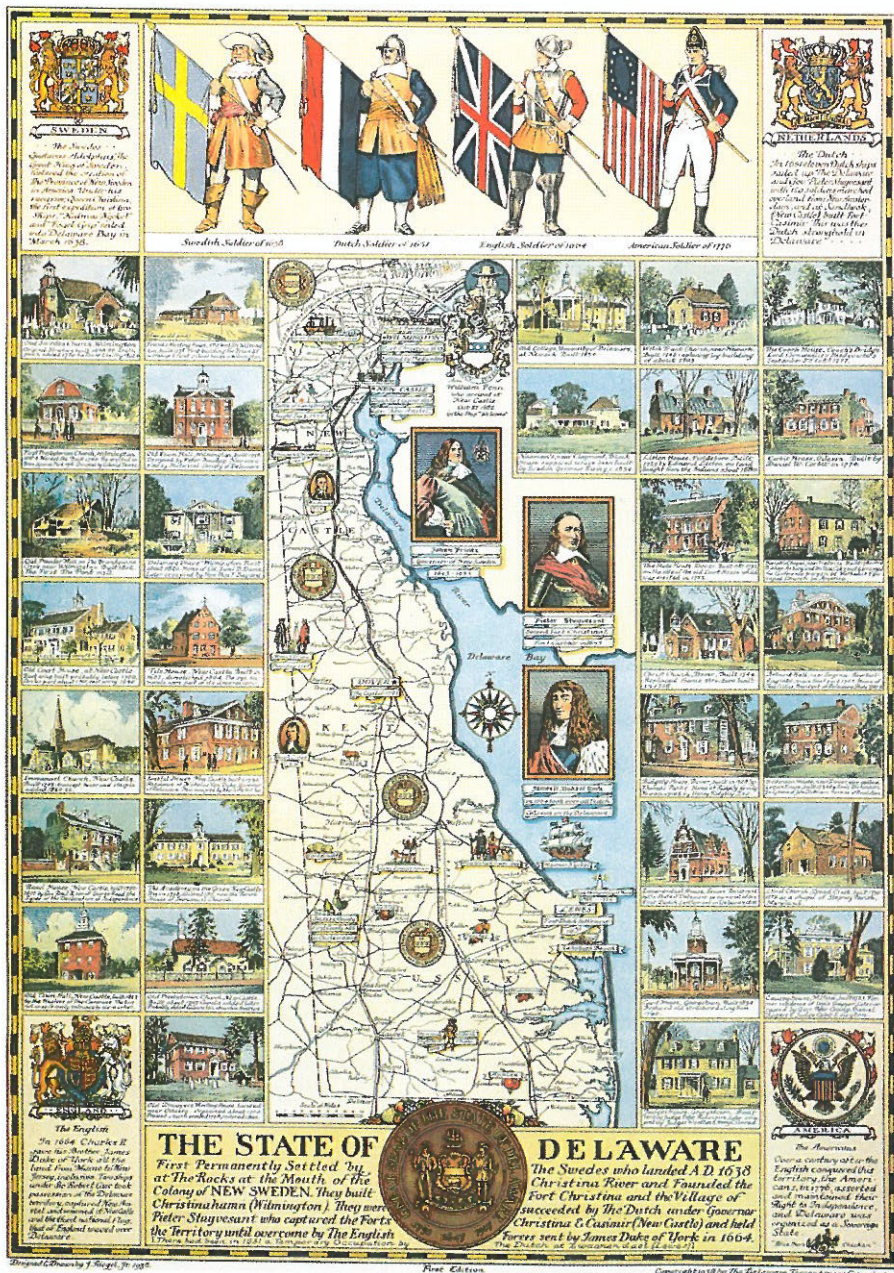
Staph. Ekhon	5	Iesper Wallrave	7
Pet. Dalbo	9	Jonas Wallrave	1
Otto Dalbo	7	Conrad Constantine	6
Joh. Matson	11	Olle Thomasson	9
Antony Long	3	Pet. Paulson	5
Nils Matson	3	Ioh. Ommerson	5
Israel Helm	5	Math. de Fols	5
Anders Homman	9	Christiern Iöranson	1
Otto Dirickson	7	Carl Springer	5
And. Lock	1	Ioh. Anderson	7
Mons Lock	1	Henr. Jacobson	4
Hans Peterson	7	Jacob v. d. Weer	7
Hindrich Collman	1	Cornelius v. d. Weer	7
Iöns Gøstason	3	William v. d. Weer	1
Joh. Höppman	7	Iac. v. d. Weer	3
And. Höppman	4	Hans Peterson	5
Nic. Hopman	5	Paul Peterson	3
Mons Stalton	9	Pet. Peterson	3
Joh. Anderson	9	Pet. Monson	3
Olle Peterson	6	Ioh. Månson	5
Lars Paulson	1	Hindr. Tolsa	5
Hans Ohlson	5	Ioh. Tolsa	4
William Talley	7	Thom. Johnson	2
Morten Knutson	6	Iac. Clemson	8
Nils Frenedes änka	7	Olle Resse	5
And. Frende	4	Iac. Clason	6
Reiner Peterson	2	Hindr. Anderson	8
And. Hinderson	4	Hindr. Ivarson	9
Ioh. v. Culen	5	Ioh. Schrika	1
Hindrick Taske	5	Maths Schrika	3
Joh. Hindrickson	5	Olle Paulson	9
Joh. Arian	6	John Steelman	5
Willam Gabb	6	Hindr. Parchon	4
Hans Keens änka	5	Simon Johnson	10
Kersten Stahlkopp	3	Ioh. Grantom	3
Lyllott Stedham	9	Bengt Paulson	5
Lucas Stedham	7	Lasse Kämpe	6
Asmund Stedham	5	Gösta Paulson	6
Adam Stedham	8	Hans Gøstason	7
Benj. Stedham	7	Pet. Stalkop	6
Brita Peterson	8	Iöran Balman (?)	3
Iöran Anderson	5	Er. Iöranson	2
Bror Senneka	7	Iöran Iöranson	1

Lorentz Ostorson (?)	2	Christiern Thomas änka	6
Ioh. Hindrickson	6	Paul Dahlunge	3
David Hindrickson	7	Lars Halling	1
Carl Peterson	5		951
Isac Savoy	7		
Olle Franson	7	En lista hwiika o. huru många	
Lars Peterson	1	ännu lefde 1693 af dem, som voro	
Matts Reppot	3	komme hit från Sverige.	
Olle Stoby	3	Pet. Rambo hade varit här i lan-	
Mats Starck	3	And. Bonde det uti 54 åhr.	
John Stalkop	6	And. Bengtson	
Isr. Stark	1	Sven Swenson	
Paul Mink	5	Mich. Nilson	
Ioh. Schragge	6	Jonas Nilson	
Nils Reppot	3	Måns Stake	
Hindr. Jacob	1	Mårten Mårtenson, senior	
Mats Jacob	1	Mårten Mårtenson, junior	
And. Sinnike	5	Erich Mollicka	
Joh. Henrikson, junior	3	Nils Matson	
And. Veinom	4	Antony Rong	
Lars Larson	1	Israel Helm	
Hindrick Danison	5	And. Homan	
Olle Torsa	4	Olle Didricson	
Jonas Schraggs änka	6	Hans Peterson	
Lars Tolsa	1	Hindrick Callman	
Mats Tolsa	1	Iöns Gøstafson	
Staffan Göranson	5	Måns Hallfon	
Lars Larson	7	Hans Olofson	
Iöran Ericson	1	Carl Cristopherson Springer	
Jacob Hindricson	5	Hindrick Jacobson	
Pet. Lucason	1	Jacob Clemson	
Lucas Lucason	1	Olof Rosse	
Hans Lucason	1	Hindr. Anderson	
Olle Kuccow	8	Hindr. Ivarsson	
Henrick Slobey	2	Simon Johanson	
Christopher Meyer	7	Paul Mink	
Hindrick Larson	6	Olof Paulson	
Mats Ericson	3	Olof Peterson	
Eric Ericson	1	And. Sinnika	
Thomas Dunnis	6	Eschil Anderson	
And. Robertson	3	Mats de Voss	
Robert Lanchore	4	Ioh. Hindrichson	
And. Diricson	1	And. Veinom	

Uuden Ruotsin väkiluku oli 1600-luvun loppuun mennessä noussut n. 1000 asukkaaseen. Luettelo uudisasukkaista lähetettiin Ruotsiin v. 1693. Kaikkiaan 40 ensimmäisen sukupolven siirtolaista oli silloin vielä elossa. Useat nimet ovat suomalaista alkuperää, vaikkakin muuntuneita. Ensimmäisenä luettelossa oleva Pehr Rambo oli asunut siirtokunnassa 54 vuotta (Valtionarkisto, Tukholma ja Pehr KALMin päiväkirja).

I slutet av 1600-talet hade Nya Sveriges invånarantal vuxit till ca 1000 personer. En lista över nybyggare sändes till Sverige år 1693. Sammanlagt 40 invandrare av första generationen levde då ännu. Flera namn är av finskt ursprung, låt vara att de blivit förvrängda. Den förste på listan, Pehr Rambo, hade bott i kolonin i 54 år. (Riksarkivet, Stockholm, och Pehr KALMs dagbok).

By the end of the 17th century the population in the New Sweden had grown up to 1000. A list of settlers was sent to Sweden in 1693. In all, 40 first generation immigrants were still alive. Several names are of Finnish origin despite their distortion. The first on the list, Pehr Rambo, had resided in the colony for 54 years. (National Archives, Stockholm and Pehr KALM's Diary).

Tämä juliste laadittiin v. 1938 osana Delawaren 300-vuotisjuhla-
 lisuuksia (Kuninkaallinen kirjasto, Tukholma).

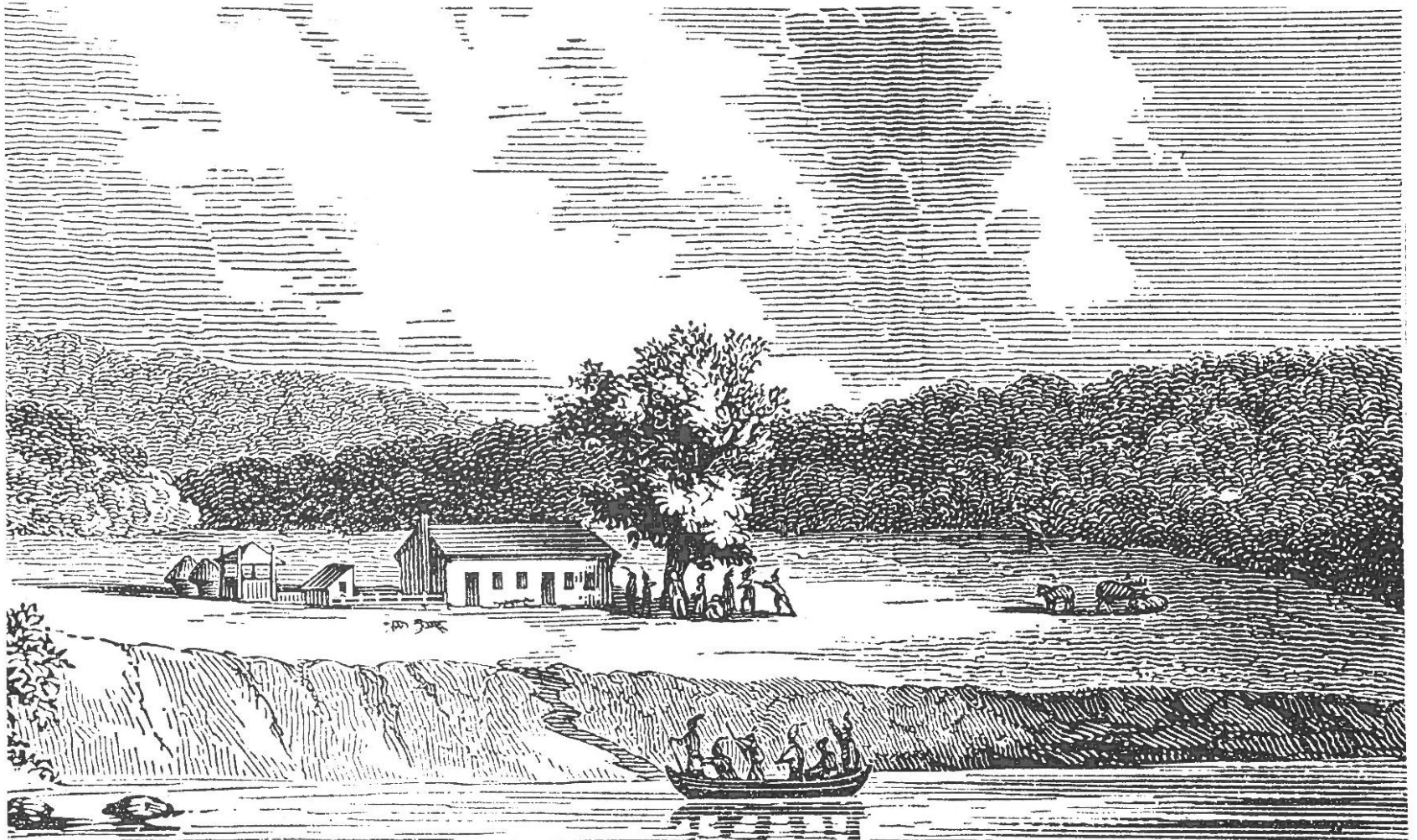
Denna affisch trycktes år 1938 i samband med firandet av Dela-
 wares trehundraårsjubileum (Kungliga Biblioteket, Stockholm).

This poster was produced in 1938 as a part of the Delaware
 Tercentenary celebration (Royal Library, Stockholm).

saksalaisten, englantilaisten - ja jopa intiaanien kanssa. Alkuperäiset suomalaiset nimet kokivat muutoksia varhaisen amerikkalaistumisen aikana. Kauniit kirkkorakennukset ja kirkkomaiden haudat muistuttavat myöhempiä sukupolvia esi-isistä, jotka tulivat merentakaisesta pohjoisesta maasta.

gravarna på kyrkogårdarna påminde senare släktled om deras förfäder från ett nordiskt land på andra sidan oceanen.

and Englishmen — and even with Indians. The original Finnish names were subjected to linguistic changes in the process of the “early americanization”. The beautiful church buildings and the graves in the church yards reminded the future generations of their forefathers from a northern country beyond the ocean.

XI PEHR KALM KUVAA DELAWAREA

Pehr Kalm (1716-79), Turun Akatemian taloustieteen professori, vieraili Pohjois-Amerikassa vuosina 1748—51 ja saapui Philadelphiaan syyskuussa 1748. Pappisvihkimyksen saanut Kalm saarnasi Raccoonin kirkossa sunnuntaisin. Asuessaan Delawarejoen ruotsalaisten ja suomalaisten uudisasukkaiden keskuudessa Kalm meni naimisiin rovasti Sandinin lesken kanssa Raccoonissa helmikuussa 1750.⁷⁸ Kalm oli tutkimusmatkailija ja luonnontieteilijä, ja hän tutki järjestelmällisesti Pennsylvanian, New Jersey, New Yorkin ja itäisen Kanadan kasvillisuutta. Hän kuvaili ensimmäisenä eurooppalaisena myös Niagaran putouksia. Ruotsin ja Suomen kasvikunta rikastui suuresti siemenistä ja kasveista, joita Kalm lähetti sinne laivalla tai otti mukaansa palatessaan helmikuussa 1751. Kalmilla oli tapana haastatella *Uuden Ruotsin* asukkaiden jälkeläisiä saadakseen tietää siirtokunnan varhaisista ajoista. Kalmin päiväkirja käännettiin kirjoittajan vielä eläessä saksaksi, ranskaksi, englanniksi ja hollanniksi, ja se lisäsi oleellisesti eurooppalaisten tietämystä Amerikasta. Kuuluksia tiedemies kirjasi myös muistiin Amerikan siirtokuntien itsenäisyystoiveet. Hän kuuli sekä syntyperäisten amerikkalaisten että siirtolaisten ennustavan, että 30-50 vuoden kuluessa Pohjois-Amerikan siirtokunnat olisivat itsenäinen kuningaskunta.⁷⁹ Tämän unelman toteuttivat muutamia vuosikymmeniä myöhemmin Amerikan itsenäisyysmiehet, joiden joukossa oli myös entisen *Uuden Ruotsin* siirtokunnan asukkaiden jälkeläisiä.

XI PEHR KALM BESKRIVER DELAWARE

Pehr Kalm (1716—79) var professor i ekonomi vid Åbo Universitetet. Han besökte Nordamerika åren 1748—51 och anlände till Philadelphia i september 1748. Emedan Kalm var prästvigd, predikade han i kyrkan i Raccoon om söndagarna. Under sin vistelse hos de svenska och finska nybyggarna i Delaware-dalen gifte sig Kalm med prosten Sandins änka i Raccoon i februari 1750.⁷⁸

Kalm var forskare och naturvetare, och han studerade systematiskt växtligheten i Pennsylvania, New Jersey, New York och östra Kanada och beskrev också som den första europén Niagarafallen. Floran i Sverige och Finland fick många tillskott genom de frön och plantor som Kalm förde med sig hem eller sände hem före sin avresa från Amerika i februari 1751.

Kalm intervjuade ättlingar till nybyggarna i *Nya Sverige* för att få uppgifter om kolonins första tider. Kalms dagbok, som översattes till tyska, franska, engelska och holländska under hans egen livstid, ökade väsentligt kännedomen om Amerika i de europeiska länderna. Den berömde vetenskapsmannen nedtecknade också de amerikanska koloniernas förhoppningar om självständighet. Han hade hört såväl amerikafödda personer som invandrare säga, att de nordamerikanska kolonierna skulle utgöra ett självständigt kungadöme inom 30—50 år.⁷⁹ Visionen om självständigheten förverkligades efter några decennier tack vare självständighetsförkämparna, bland vilka det också fanns ättlingar till nybyggarna i den forna kolonin *Nya Sverige*.

XI PEHR KALM DESCRIBES DELAWARE

Pehr Kalm (1716-79), Professor of Economics at the University of Turku, visited North America in 1748—51, arriving in Philadelphia in September 1748. Being an ordained Minister, Kalm preached in the Raccoon church on Sundays. While living among the Swedish and Finnish settlers of the Delaware River Kalm married the widow of Provoost Sandin in Raccoon, in February 1750.⁷⁸

Being an explorer-naturalist, he made a systematic study of the vegetation of Pennsylvania, New Jersey, New York and eastern Canada, and was the first in Europe to describe the Niagara Falls. The flora of Sweden and Finland became much enriched by the seeds and plants that Kalm took with him or shipped before his return in February 1751.

Kalm used to interview the descendants of *New Sweden* to learn about the early days of the colony. Kalm's journal, which was translated into German, French, English and Dutch during the lifetime of the author, substantially increased the general knowledge of America in Europe. The famous scientist also recorded the wish of independence of the American colonies. Kalm heard both American-born and immigrants say that in 30-50 years the North American colonies would form an independent kingdom.⁷⁹ This vision was accomplished a few decades later by "The Founding Fathers" — among them also descendants from the former *New Sweden* colony.

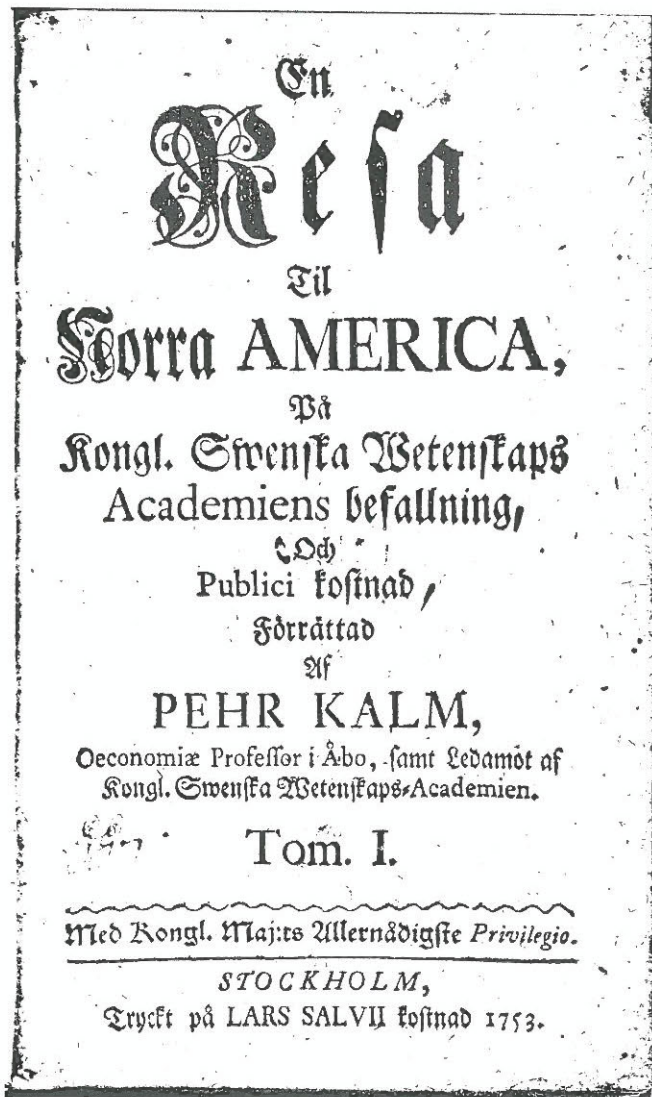

Pehr Kalmia esittävä muotokuva vuodelta 1764. J.G. Geitelin öljymaalauus (Satakunnan museo, Pori).

Porträtt av Pehr Kalm från 1764. Oljemålning av J.G. Geitel (Satakunta museum, Björneborg).

Oil painting of Pehr Kalm, painted in 1764 by J.G. Geitel (Satakunta Museum, Pori).

Pehr Kalmin Amerikan-matkasta kertovan v. 1753 julkaistun kirjan nimilehti.

Titelbladet till Pehr Kalms år 1753 publicerade bok om amerikaresan.

The title page of Pehr Kalm's book about his journey to America, published in 1753.

Carl von Linné nimesi yhden kasvilajin Kalmiaksi kunnianosoituksena kuuluisalle Pohjois-Amerikan tutkijalle. Vuoristolaakeri, Kalmia latifolia, on Pennsylvanian ja Connecticutin valtionkukka (Helsingin yliopiston Kasvitieteellinen museo).

Carl von Linné benämnde arten Kalmia efter denne berömde nordamerikaforskare. Bergslagern Kalmia Latifolia är nationalblomman i staterna Pennsylvania och Connecticut. (Helsingfors universitets botaniska museum).

The plant genus Kalmia was named by Carl von Linné in honour of the famous Finnish explorer of North America. The mountain laurel, Kalmia latifolia, is the State flower of Pennsylvania and Connecticut (Botanical Museum, University of Helsinki).

XII JOHN MORTON — PATRIOOTTI, 1776

Itsenäisyysjulistuksen allekirjoittajien joukossa oli suomalaista syntyperää oleva JOHN MORTON (1725—77). Vuonna 1776 pidetyssä Philadelphian kongressissa Morton toimi Pennsylvanian edustajainhuoneen puheenjohtajana B. Franklinin ollessa jäsen. John Morton antoi ratkaisevan äänen itsenäisyyden puolesta ja asetti näin pahoin jakautuneen Pennsylvanian itsenäisyyden kannalle yhden äänen enemmistöllä.

John Mortonin isoisän isä oli kotoisin Suomesta. Wicaco kirkonkirjat kertovat, että Morten Mortenson kuoli vuonna 1706 lähes 100-vuotiaana. Merkintöjen mukaan hän oli syntynyt *Suomessa*. Hänen poikansa Morten syntyi Ruotsissa ja oli kahdeksanvuotias perheen tullessa Delawareen v. 1654 (tai 1641). On mahdollista, että Mortensonit kuuluivat Rautalammita kotoisin olevaan Marttisen perheeseen ja olivat ensin muuttaneet siirtolaisiksi Ruotsiin. John Morton Sr. kuoli ennen ainoan poikansa syntymää vuonna 1725. Pojan äiti meni uudelleen naimisiin ja poika sai kasvatuksen englantilaisessa kodissa. John Morton osasi sekä puhua että kirjoittaa ruotsin kieltä.⁸⁰

Vuonna 1750 John Morton meni naimisiin Ann Justisin (Anna Gustafsson) kanssa, joka oli myös *Uuden Ruotsin* siirtolaisten jälkeläinen. Morton työskenteli aluksi maanmittarina, mutta varsin pian hänet asetettiin moniin julkisiin luottamustoimiin. Hänet valittiin ensin Chesterin piirikunnan edustajaksi Pennsylvanian siirto-

XII JOHN MORTON — EN PATRIOT, ÅR 1776

En av självständighetsförklaringens under-tecknare hette JOHN MORTON (1725—77) och var av finsk härkomst. Vid kongressen i Philadelphia år 1776 var Morton ordförande för Pennsylvanias representanter; en av medlemmarna i gruppen var B. Franklin. Den avgörande rösten för självständigheten avgavs av Morton, som sålunda med en rösts övertikt inplacerade det illa splittrade Pennsylvanien bland självständighetsanhängarna.

John Mortons farfarsfar var från Finland. Den gamla Wicaco-kyrkans dödsfallsbokföring visar, att Mårten Mårtensson avled år 1706 i en ålder av nästan 100 år. Där står även, att han var född i *Finland i Sverige*. Hans son Mårten var född i Sverige och åtta år gammal då familjen kom till Delaware år 1654 (eller 1641). Det är möjligt, att Mårtenssons hörde till familjen Marttinen från Rautalammi och först hade utflyttat till Sverige. John Morton d.ä. avled 1725, innan hans ende son föddes. Hans mor gifte om sig och sonen uppfostrades i ett engelskt hem. John Morton kunde både tala och skriva svenska.⁸⁰

År 1725 gifte sig John Morton med Ann Justis (Anna Gustafsson), också hon en ättling till nybyggare i *Nya Sverige*. De fick tre söner och fem döttrar. John Morton arbetade först som lantmätare, men fick snart talrika offentliga förtroendeuppdrag. Han valdes till representant för Chester i Pennsylvanias kongressdelegation och senare till ordförande för delegationen. Han var också

XII JOHN MORTON — A PATRIOT, 1776

One of the signatories of the Declaration of Independence was JOHN MORTON (1725—77), of Finnish origin. In the Philadelphia Congress of 1776 Morton was the Chairman of the Pennsylvania Assembly — B. Franklin being a member. The decisive vote for the Independence was cast by John Morton, putting badly divided Pennsylvania on the side of the independence by a majority of one.

John Morton's great-grandfather originated from Finland. The old Wicaco church records of the deaths state that Morten Mortenson died in 1706 nearly 100 years old. The record states that he was born *in Finland in Sweden*. His son Morten was born in Sweden and was eight years old when the family arrived in Delaware in 1654 (or in 1641). It is possible that the Mortensons belonged to the Marttinen family from Rautalammi, Finland, and had first emigrated to Sweden. John Morton Sr. died before the birth of the only son in 1725. His mother remarried and the son was brought up in an English household. John Morton was able to talk and write Swedish.⁸⁰

In 1750 John Morton married Ann Justis (Anna Gustafsson), also a descendant of the *New Sweden* settlers. They had three boys and five girls. John Morton worked first as a surveyer but was soon elected to many positions of public trust. He was the elected representative of Chester County to the assembly of the colonial province of Pennsyl-

John Mortonin muotokuva (The R.W. Norton Art Gallery, Shreveport, Louisiana).

Porträtt av John Morton (The R.W. Norton Art Gallery, Shreveport, Louisiana).

Portrait of John Morton (The R.W. Norton Art Gallery, Shreveport, Louisiana).

*John Morton
Jr. 1725—1777*

*John Morton
Sr. 1683—1725*

*Morton Mortenson
Jr. 1643—1718*

*Morton Mortenson
Sr. about 1606—1706*

Mortonin sukutalo lähellä Philadelphiaa. Suomalaissyntyisen Märten Mårtensonin kerrotaan rakentaneen sen v. 1654. Vanha, hirsistä tehty talo on säilytetty muistomerkkinä huomattavasta Amerikan itsenäisyyshästä.

Mortons släktgard nära Philadelphia. Den sägs vara byggd av finskfödde Märten Mårtensson år 1654. Det gamla timmerhuset har bevarats till minnet av den bemärkte finskfödde självständighetsmannen.

Morton Homestead near Philadelphia. It is said to have been built in 1654 by Morten Mortenson, born in Finland. The old log house is preserved as a memorial to the distinguished Finnish-origin founding father.

kunnan edustajainhuoneeseen ja myöhemmin edustajainhuoneen puheenjohtajaksi. Hän oli myös sheriffi, rauhantuomari, piirikunnan oikeuden puheenjohtaja sekä Pennsylvanian korkeimman oikeuden apulaistuomari. Hänen nimikirjoituksensa esiintyy siirtokunnan senaikaisissa seteleissä.

Pennsylvanian edustajainhuoneeseen valinnan jälkeen Mortonin poliittinen toiminta oli läheisesti sidoksissa Amerikan itsenäisyysasiaan. Vuonna 1776 siirtokuntien kongressi alkoi valmistella itsenäisyysjulistusta. Kun äänestys alkoi heinäkuun alussa, lopullinen tulos riippui Pennsylvaniasta, jonka kanta jäi yhden äänen varaan. Ratkaisevan äänen antoi John Morton, Pennsylvanian edustajainhuoneen puheenjohtaja. Kerrotaan, että sairauden vuoksi hän saapui kokoukseen myöhästyneenä.⁸¹

John Mortonin nimi esiintyy itsenäisyysjulistuksessa. Hän taisteli siirtokuntien itsenäisyyden puolesta, kuten olivat tehneet jo hänen Delawarejoelle uudisasukkaiksi asettuneet esi-isänsä. John Morton kuoli huhtikuussa 1777 ja hänet haudattiin St. Paulin hautausmaahan Chesteriin, mihin on pystytetty kolmimetrinen valkoisesta marmorista tehty muistomerkki. Muistomerkkiin on kirjoitettu sanat, jotka John Morton lausui kuolinvuoteellaan: "Kertokaa heille, että he tulevat vielä tunnustamaan, että itsenäisyysjulistuksen allekirjoittaminen oli suurin palvelus, jonka koskaan olen maalleni tehnyt."

sheriff, fredsdomare, domare och ordförande vid landskapsrätten och biträdande domare vid Pennsylvanias hovrätt. Hans signatur fanns också på kolonins dåtida sedlar.

Efter att Morton blivit kongressdelegat för Pennsylvania var hans politiska verksamhet främst knuten till Amerikas självständighet. År 1776 började kongressen arbeta på självständighetsförklaringen. Vid röstningen i början av juli var det slutliga beslutet avhängigt av Pennsylvania, vars ståndpunkt berodde av en röst. Den avgörande rösten avgavs av John Morton, ordföranden för Pennsylvania-delegationen. Det sägs, att han på grund av sjukdom inträdde något försenad i mötessalen.⁸¹

John Mortons namn finns med på självständighetsförklaringen. Han var en förkämpe för koloniernas frihet, liksom hans förfäder i kolonierna vid Delaware-dalen.

John Morton avled i april 1777 och begravs i St. Pauls kyrkogård i Chester. Här har rests ett tre meter högt minnesmärke av vit marmor. På minnesstenen har inristats de ord som John Morton sade på sin dödsbädd: "Tala om för dem, att de kommer att uppleva den dag, då de erkänner, att undertecknandet av självständighetsdeklarationen var den mest storartade tjänst jag någonsin gjort mitt land."

vania and later its chairman. He was also the sheriff, a justice of the peace, a judge and the chairman of the County Court and an associate justice of the Supreme Court of appeals of Pennsylvania. His signature also appeared on the colony's monetary bills.

After the election to the Pennsylvania Assembly, his political activities were bound up with the cause of American independence. In 1776 the Continental Congress began to work on the Declaration of Independence. When the voting began in early July, the final decision now depended on Pennsylvania, whose position hinged on one vote. The deciding ballot was cast by John Morton, the Chairman of the Pennsylvania Assembly. It is related that because of his illness he was late in arriving at the meeting hall.⁸¹

John Morton's name appears on the Declaration of Independence. He fought in favour of colonial freedom as had done his forefathers of the Delaware river settlements.

John Morton died in April 1777 and was buried in St. Paul's church yard in Chester, where there has been erected a nine-foot tall memorial of white marble. On the memorial stone are written the words John Morton said on his death bed:

"Tell them they will live to see the hour when they shall acknowledge my signing of the Declaration of Independence to have been the most glorious service that I ever rendered my country."

Itsenäisyysjulistuksen allekirjoitus v. 1776. John Trumbullin maalaus (Gallery of Fine Arts, Yale University).

Självständighetsproklamationen underteckas år 1776. Målning av John Trumbull (tillhör Gallery of Fine Arts, Yale University).

The signing of the Declaration of Independence. John Trumbull painting (Courtesy of the Gallery of Fine Arts, Yale University).

1776

Tho: Mifflin Junr. John Hancock Tho: Mifflin W. Whipple
 Thomas Lynch Junr. Arthur Middleton John Adams
 Arthur Middleton John Adams
 Samuel Chase Benjamin Rush Chas. Sumner John Adams
 Wm. Paine Benj. Franklin Fran. Lewis Robt. Treat Paine
 Tho: Stone Lewis Morris Elbridge Gerry
 Charles Carroll of Carrollton * John Morton Richd. Stockton Steph. Hopkins
 Geo. Wythe Geo. Clymer William Ellery
 Richard Henry Lee Ja. Smith Jas. Witherspoon Roger Sherman
 Th. Jefferson Geo. Taylor Tra: Hopkinson Saml Huntington
 Wm. Harrison James Wilson John Hart Wm. Williams
 Tho: Nelson Jr. Wm. Ross Abra. Clark Oliver Wolcott
 Francis Lightfoot Lee Cesar Rodney Josiah Bartlett Matthew Thornton
 Carter Braxton G. Mifflin Joseph Hewes Button Guinness
 Geo. Walton. Edward Rutledge John Penn Lyman Hall
 Wm. Hooper

X Signing the Declaration of Independence

Itsenäisyysjulistuksen allekirjoitukset. Huom. x John Morton.

Underteckningarna på självständighetsförklaringen. Obs. x John Morton.

Signatures that appear on the document of the Declaration of Independence. Note: x John Morton.

***

Myös John Hansonin (k. 1783) verenerinnössä oli aineksia *Udesta Ruotsista*. Hän toimi Yhdysvaltain liittokongressin puheenjohtajana vuonna 1782 ja oli toinen Marylandin kahdesta sen ajan suurmiehestä, mutta olisi väärin nimittää häntä Yhdysvaltain ensimmäiseksi presidentiksi.⁸²

***

Också JOHN HANSON (d. 1783), talman för Förenta Staternas kongress år 1782, hade anor från *Nya Sverige*. Han var en av Marylands två dåtida stormän, men det vore inte korrekt att kalla honom Förenta Staternas förste president.⁸²

***

Also John Hanson (d. 1783), the President of the United States in Congress Assembled in 1782, had elements from *New Sweden* in his heritage. He was one of Maryland's two great forefathers, but to call him the First President would be incorrect.⁸²

XIII SEURAAJAT

Delawaren siirtolaisuuden jälkeen seuraavan muuttovaiheen aloittivat suomalaiset merimiehet.⁸³ Purjelaivojen miehistöissä palvelevat suomalaiset päättivät silloin tällöin jäädä maihin New Yorkiin, Bostoniin, Philadelphiaan tai muihin amerikkalaisiin satamakaupunkeihin. Vuonna 1855, Krimin sodan aikana, joukko suomalaisia aluksia miehistöineen etsi turvapaikkaa Amerikasta. Kalifornian kultakuume houkutteli edelleen noina aikoina suomalaisia merimiehiä ja seikkailijoita länteen. Myös Alaskaan oli asettunut asumaan suomalaisia 1790-luvulta lähtien. Kun USA vuonna 1867 osti alueen Venäjältä 7,2 miljoonalla dollarilla, joi-takin suomalaisia muutti Alaskasta Yhdysvaltain länsirannikolle.

Vuonna 1864 alkoivat Norjassa pohjoisen napapiirin tuntumassa olevan Finnmarkin siirtokunnan suomalaiset asukkaat muuttaa Amerikkaan. Heitä houkuttelivat Michiganin kuparikaivokset ja lupaus ilmaiseesta maasta, jota jaettiin Abraham Lincolnin vuonna 1862 allekirjoittaman pientilojen perustamista koskevan lain perusteella. Norjasta muuttoinnostus levisi Tornionjokilaaksoon ja Pohjois-Pohjanmaalle. "Amerikankuumeeksi" kutsuttu muuttoliike kasvoi joukkoliikkeeksi 1880-luvulla. Maastamuuton huippu saavutettiin Venäjän sortovallan aikana vuonna 1902, jolloin yli 23 000 suomalaista anoi passia päästäkseen ulkomaille; suurin osa Amerikkaan. Siirtolaisuus jatkui suurisuuntaisena aina ensimmäisen maailmansodan syttymiseen saakka. Kun Yhdysvaltain hallitus alkoi

XIII EFTERFÖLJARNA

Efter invandringen i Delaware kom en annan immigrationsperiod, vari finska sjömän deltog.⁸³ Finnar som arbetade på segelfartyg beslöt ibland att stanna kvar iland i New York, Boston, Philadelphia och andra amerikanska hamnstäder. År 1855, då Krimkriget pågick, sökte ett antal finska fartyg och deras besättningar en tillflyktsort i Amerika. Den kaliforniska guldrushen pågick fortfarande vid denna tid och lockade finska sjömän och äventyrare västerut. Också i Alaska hade finnar slagit sig ned alltsedan 1790-talet. Efter att USA köpt området av Ryssland för 7,2 miljoner dollar år 1867 flyttade en del finnar från Alaska till USA:s västkust.

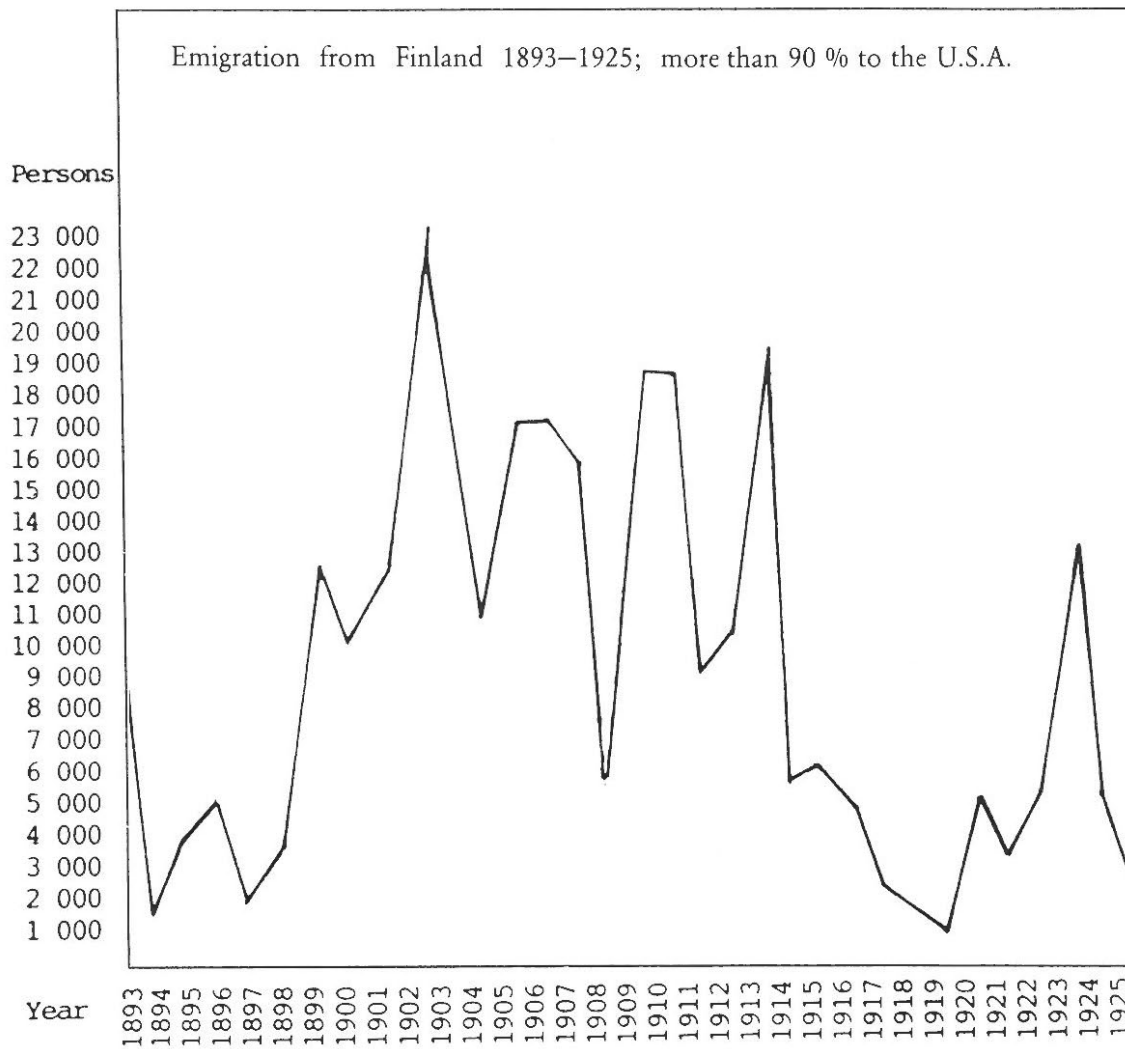
Från Finnmarken i Nordnorge började finnar utvandra till Amerika år 1864. De lockades av koppargruvorna i Michigan och av det löfte om fritt land som avgavs i den lag om grundandet av småbruk som Abraham Lincoln hade undertecknat år 1862. Från Norge spred sig vågen till Tornedalen och norra Österbotten. Emigrationsrörelsen, "Amerikafebern", började på 1880-talet anta proportionerna av en massutvandring. Vågen kulminerade under den ryska förtryckstiden år 1902, då mer än 23 000 finnar anhöll om pass för att resa över världshavet, nästan alltid till Amerika. Emigrationen fortsatte i stor skala fram till första världskrigets utbrott. Då Förenta Staternas regering började begränsa antalet immigranter på 1920-talet, skars den årliga kvoten finnar ned till ungefär 600 personer. Då svängde utvandringsströmmen mot Kanada och

XIII THE FOLLOWERS

After the Delaware immigration Finnish seamen represent the second migratory phase.⁸³ Finns serving on sailing ships now and then decided to stay ashore in New York, Boston, Philadelphia and other American ports. In 1855, during the Crimean War, a number of Finnish ships with their crews sought haven in America. The Californian gold rush was still on in those days attracting Finnish sailors and adventurers out West. Finns had also settled in Alaska since 1790's. After the U.S.A. had bought the territory from Russia in 1867 for 7.2 million dollars, some Finns moved from Alaska to the western coast of the United States.

The Finnish immigration to America started in 1864 among the Finnish settlers of the arctic Norwegian province of Finnmark. They responded to the pull of the Michigan copper mines and the promise of free land held out by the Homestead Act signed by Abraham Lincoln in 1862. From Norway the tide of emigration spread to the Tornio River Valley and Ostrobothnia. The migratory movement, "the America fever", began to take on the nature of a mass shift of population in the 1880's. The crest of the wave of emigration was reached during the Russian oppression in 1902, when more than 23 000 Finns applied for a passport to go overseas, almost all to America. Emigration continued on a large scale till the outbreak of the First World War. When the United States government began to restrict the admission of immigrants into the country in the 1920's, the annual Finnish quota was cut down to

Siirtolaisuus Suomesta vuosina 1893—1925. Yli 90% meni Yhdysvaltoihin.

Totalantalet utvandrare från Finland 1893—1925; över 90% reste till USA.

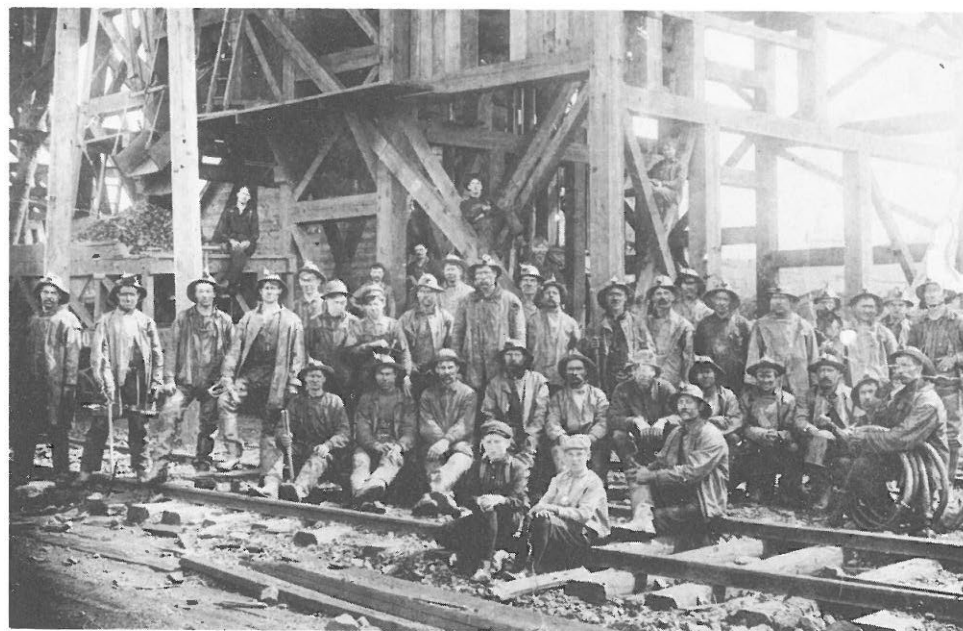
Emigration from Finland 1893—1925; more than 90% to the USA.

Siirtolaiset asuivat usein aluksi suomalaisissa täysihoitoloissa, joita ylläpidettiin osuustoimintaperiaatteella. Kuvassa "Poikatalo" v. 1910, Red Lodge, Montana.

Till en början bodde invandrarna ofta i ett finskt pensionat, som drevs enligt kooperativ princip. På bilden det s.k. Ungkarlshuset år 1910, Red Lodge, Montana.

At first the immigrants often lived in a Finnish boardinghouse run cooperative principles. In the picture the "Bachelor House", Red Lodge, Montana, in 1910.

Suomalaisia kaivostyöläisiä. Smithmine, Michigan.

Finska gruvarbetare. Smithmine, Michigan.

Finnish miners. Smithmine, Michigan.

1920-luvulla rajoittaa maahan saapuvien siirtolaisten määrää, suomalaisten vuotuisiksi kiintiöksi tuli vain 600 henkeä. Muuttoliike otti uusiksi kohteikseen nyt Kanadan ja Australian. Vuosina 1870—1930 yli 300 000 suomalaista muutti Yhdysvaltoihin. 20 prosenttia siirtolaisista palasi takaisin Suomeen.

Suomalaiset asettuivat asumaan pääasiassa Michiganiin, Minnesotaan, Massachusettsiin, New Yorkiin sekä länsirannikolle. Heistä tuli kaivosmiehiä, maanviljelijöitä, rakennustyöläisiä sekä tehdastyöläisiä; naiset menivät usein palvelijoiksi kotitalouksiin. Vuosien kuluessa siirtolaisten taloudellinen asema parani. Monista tuli itsenäisiä yrittäjiä, varsinkin opittuaan englannin kielen.

Suomalaiset yhteisöt aloittivat sosiaalisen, uskonnollisen ja kulttuurielämään liittyvän toiminnan. Vuosikymmenten myötä englannin kieli korvasi suomen kielen järjestötoiminnassa. Vanha siirtolaiskulttuuri on säilynyt parhaiten perinteisissä suomalaisuuden linnakkeissa, joita ovat Hancock ja Fitchburg sekä viime aikoina Lake Worthin ja Lantanankaksoiskaupungit Floridasa. Amerikansuomalaisten toinen ja kolmas sukupolvi ovat usein säilyttäneet Suomessa syntyneiden esi-isänsä perustamat instituutiot sekä ylläpitäneet elävää mielenkiintoa Suomea kohtaan. Vuoden 1980 väestönlaskennassa 616 000 amerikkalaista ilmoitti olevansa suomalaista syntyperää.

Australien. Mellan 1870 och 1930 emigrerade över 300 000 finnar till Förenta Staterna. Av emigranterna återvände 20 % till Finland.

Finnarna bosatte sig främst i Michigan, Minnesota, Massachusetts och New York samt på västkusten. De blev gruvarbetare, jordbrukare, byggnadsarbetare och fabriksarbetare; kvinnorna tog ofta plats som hembiträden. Med åren förbättrades deras ekonomiska ställning. Många blev egna företagare, särskilt efter att de lärt sig engelska. I de finska samhällena inleddes social, kyrklig och kulturell verksamhet. Under årtiondenas lopp började engelskan småningom ersätta finskan i arbetet inom de olika organisationerna. Den gamla invandrar-kulturen har bevarats bäst i sådana traditionella finshetsfästen som Hancock, Fitchburg och, på senare tid, systerstäderna Lake Worth och Lantana i Florida. Den andra och tredje generationen amerikafinnar har i många fall hållit vid liv de institutioner som deras finlandfödda förfäder lade grunden till. Vid folkräkningen år 1980 anförde 616 000 invånare i Förenta Staterna finsk härkomst.

about 600 admissions. The migratory tide shifted toward Canada and Australia. Between 1870 and 1930 over 300 000 Finns emigrated to the United States. 20 per cent of the emigrants returned to Finland.

The Finns settled mainly in Michigan, Minnesota, Massachusetts, New York and on the West Coast. They became miners, farmers, builders and factory workers; the women often started as domestic servants. Over the years the economic status of the immigrants improved. Many became independent entrepreneurs, especially after learning the English language.

The Finnish communities laid foundations of social, religious and cultural activities. During the course of the decades the English language began to replace Finnish in organizational activities. The old immigrant culture has been preserved best in such traditional Finnish strongholds as Hancock, Fitchburg and, more recently, in the twin towns of Lake Worth and Lantana, down in Florida. The second and third generations of the Finnish Americans have in many cases upheld the institutions set up by their elders born in Finland and have cherished a genuine interest in Finland. In the Census of 1980 616 000 inhabitants of the United States claimed a Finnish origin.

XIV DELAWAREN SIIR- TOLAISUUDEN 300- VUOTISJUHLA V. 1938

Delawaren suomalaisten muistomerkki pystytettiin vuonna 1938 Chesteriin, Pennsylvaniaan, suomalaisten Amerikkaan tulon 300-vuotisjuhlan muistoksi. Muistomerkin teki kuvanveistäjä Wäinö Aaltonen ja se oli Suomen hallituksen ja amerikansuomalaisten lahja Yhdysvalloille. Chesterin Monument Parkissa se kohoaa lähellä paikkaa, jossa sijaitsi varhaisissa Amerikan kartoissa näkyvä *Finlandin* siirtokunta. Muistomerkin luovutustilaisuus oli kesäkuun 29. päivänä 1938. Suomen ulkoministeri Rudolf Holsti luovutti muistomerkin ja sen otti vastaan oikeusministeri Robert J. Jackson Pennsylvanian edustajana.

XIV 300-ÅRSJUBILEET AV EMIGRATIONEN TILL DELA- WARE, ÅR 1938

Ett monument över finnarna i Delaware restes år 1938 i Chester, Pennsylvania, för att hedra 300-årsminnet av den första finska kolonin i Amerika. Det skulpterades av Wäinö Aaltonen och donerades till Förenta Staterna av den finska regeringen och amerikafinnarna. Där det står i Monument Park i Chester ligger det nära den ursprungliga kolonin *Finland*, som finns med på gamla kartor över Amerika. Överlåtelsen ägde rum den 29 juni 1938, Finlands utrikesminister Rudolf Holsti höll avtäckningstalet och USA:s justitieminister Robert J. Jackson tog emot monumentet på staten Pennsylvanias vägnar.

XIV THE 300th ANNI- VERSARY OF THE DELAWARE EMI- GRATION IN 1938

Monument to the Delaware Finns was erected in 1938 at Chester, Pennsylvania, to commemorate the three hundred anniversary of the first settlement of Finns in America. It was carved by the Finnish sculptor Wäinö Aaltonen and presented by the Government of Finland and the American Finns to the United States. Erected in Monument Park, Chester, it stands near the site of the original settlement named *Finland*, shown on early American maps. The dedication was signaled on June 29, 1938, with Dr. Rudolph Holsti, foreign minister of Finland, making the presentation, and Hon. Robert J. Jackson, Solicitor General of U.S.A., accepting on behalf of Pennsylvania.

97/2/63/73

FIRST FINNISH SETTLEMENT IN AMERICA 1638

300TH ANNIVERSARY CELEBRATION
CHESTER, PENNSYLVANIA
JUNE 29, 1938

Amerikansuomalaisen Delawaren 300-vuotisjuhlakomitean muistojulkaisun kansi v. 1938.

Pärmen till den jubileumsskrift som år 1938 utgavs av amerikafinnarnas kommitté för Delawares 300-årsjubileum.

The cover of a 300th anniversary publication by the American Finnish Delaware Tercentenary Committee in 1938.

Kuvanveistäjä Wäinö Aaltosen luoma monumentti pystytettiin Chesteriin, Pennsylvaniaan v. 1938.

Detta minnesmärke utfört av skulptören Wäinö Aaltonen restes år 1938 i Chester, Pennsylvania.

This memorial by the Finnish sculptor Wäinö Aaltonen was erected in 1938 at Chester, PA.

DELAWARE-MONUMENTTIIN KAIVERRETTU TEKSTI

*Kalevalaiset kaukopursin
yli aaltojen ajoivat
tätä maata mahtamahan
rantoja rakentamahan
tänne pellot perkasivat
piilusivat pirtit uudet*

Näillä paikoin oli Finland niminen uudisasutus tämän mantereen ensimmäisten suomalaisten siten kotimaansa muistoksi nimittämänä

TÄMÄN MUISTOMERKIN PYSTYTTIVÄT VUONNA 1938 SUOMEN KANSJA JA AMERIKAN SUOMALAISET DELAWARE-JOKILAAKSON ENSIMMÄISEN PYSYVÄN VUONNA 1638 PERUSTETUN SIIRTOKUNNAN SUOMALAISTEN MUISTOKSI

INSKRPTION PÅ DELAWARE-MONUMENTET

*Kalevas söner for med båtar
över vida havet bort
för att bo i detta landet
för att bygga på dess stränder
här de röjde nya åkrar
timrade sig hus av stockar*

I detta trakt låg nybyggarkolonin Finland så benämnd av de första finnarna på denna kontinent till minne av deras hemland

DETTA MONUMENT RESTES ÅR 1938 AV FINLANDS FOLK OCH AMERIKAFINNARNA TILL MINNE AV FINNARNA I DEN FÖRSTA PERMANENTA, ÅR 1638 GRUNDADE KOLONIN I DELAWARE-FLODENS DAL

INSCRIPTION ON THE DELAWARE MONUMENT

*Sons of Kaleva sailing
Passed an ocean's western reaches
To this soil their strength applying
On this shore a home established
Toiled their crops to sow and garner
Hewed their dwellings from the forest*

Near this spot stood a settlement named Finland so called by the first Finnish settlers on this continent in remembrance of their homeland

THIS MEMORIAL ERECTED IN 1938 BY THE FINNISH NATION AND THE FINNS IN AMERICA IN COMMEMORATION OF THE FINNISH PIONEERS OF THE FIRST PERMANENT SETTLEMENT IN THE DELAWARE RIVER VALLEY IN 1938

Suomen hallituksen v. 1938 lyöttämä, taiteilija Alpo Sailon suunnittelema muistomitali.

En minnesmedalj ritad av konstnären Alpo Sailo präglades av Finlands regering år 1938.

A Commemorative Medal by the Finnish artist Alpo Sailo was struck by the Finnish Government in 1938.

Aarno Karimon suunnittelema juhlapostimerkki laskettiin liikkeelle Suomessa v. 1938.

Aarno Karimo ritade ett jubileumsfrimärke som kom ut på markanden 1938.

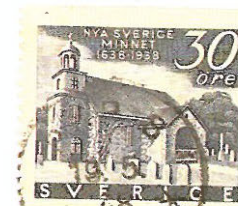
A commemorative postage stamp, designed by Aarno Karimo, was issued in Finland in 1938.

Ruotsalais-suomalainen juhlapostimerkki julkaistiin Yhdysvalloissa v. 1938.

Ett svensk-finskt jubileumsfrimärke utgavs i USA år 1938.

A United States Swedish-Finnish commemorative stamp was issued in 1938.

Ruotsin Nya Sverige -postimerkkisarja julkaistiin v. 1938.

Sverige utgav en serie på fem Nya Sverige -frimärken år 1938.

Sweden issued a serie of five New Sweden stamps in 1938.

JÄLKIKIRJOITUS, 1.2.1988

Delaware-siirtolaisuuden 350-vuotisjuhla-vuoden johdosta on Suomessa useiden su-kututkimuksesta kiinnostuneiden henkilöi-den mielenkiinto kohdistunut *Uusi Ruotsi* -siirtokuntaan viimeksi kuluneina kuukau-sina.

Näin on ollut erityisesti Pohjanmaalla, missä on korostettu sieltä lähteneiden suur-ta osuutta. Yhtenä perusteluna on se, että Pohjanmaan ratsuväkikomppania, jonka päällikkönä oli ollut everstiluutnantti Johan Printz, lakkautettiin v. 1641 ja monet soti-laat olivat valmiita seuraamaan Printziä Amerikkaan seuraavana vuonna. Myös John Mortonin esi-isän, Mårten Mårtenssonin ar-vellaan olleen kotoisin Pohjanmaalta.

Helsingissä puolestaan on sukututkija Georg Luther todennut, että siirtokunnan ensimmäinen kuvernööri Peter Hollander Ridder oli kotoisin Suomesta. Selvityksen mukaan Peter Hollander oli Hollannista ko-toisin olleen Hans Hollander Ridderin (1580—1655), Tammisaarella toimineen kauppiaan ja tullimiehen ja Anne Robertin-tyttären mahdollisesti tässä kaupungissa vuoden 1607 tienoilla syntynyt poika. Soti-lasuralle antautunut luutnantti Peter Ridder ilmeisesti puhui hollantia, mikä olisi ollut yhtenä perusteena sille, että *Uusi Ruotsi* -yhtiön johtaja amiraali Klaus Fleming antoi hänelle kesällä 1639 valtakirjan *Uuden Ruotsin* käskynhaltijaksi. Peter Hollander Ridder toimi siirtokunnan kuvernöörinä 14.4.1640—16.2.1643, jolloin hän luovutti vallan uudelle kuvernöörille Johan Printzille. Peter Hollander Ridder rakennutti en-simmäisen luterilaisen kirkkorakennuksen

POST SCRIPTUM 1.2.1988

På grund av Delaware-migrationens 350-årsjubileum har flera släktforskare i Finland intresserat sig för kolonin *Nya Sverige* under de senaste månaderna.

Detta har varit fallet särskilt i Österbot-ten, där man har betonat de österbottniska utvandrarnas stora andel. En förklaring till det stora antalet har varit, att det österbott-niska kavallerikompani som överstelöjtnant Johan Printz fört befäl över upplöstes år 1641, varför många soldater var redo att föl-ja med Printz till Amerika året därpå. Också John Mortons förfader Mårten Mårtensson förmodas ha varit från Österbotten.

I Helsingfors åter har släktforskaren Georg Luther konstaterat, att kolonins första guvernör Peter Holländer Ridder var hem-ma i Finland. Enligt den utredning som Luther gjort var Peter Holländer Ridder son till holländske Hans Holländer Ridder (1580—1655), som verkade som köpman och tulltjänsteman i Ekenäs, och Anna Rob-ertsdotter; Peter föddes eventuellt i Ekenäs omkring år 1607.

Peter Ridder gav sig in på den militära banan och blev löjtnant. Han talade tydligen holländska, vilket kanske var ett av skäl-len till att ledaren för bolaget *Nya Sverige*, amiral Klas Fleming, sommaren 1639 gav honom guvernörsfullmakt över kolonin *Nya Sverige*. Peter Holländer Ridder var sedan guvernör i kolonin 14.4.1640—16.2.1643, då han överlät makten åt den nye guvernören Johan Printz. Peter Holländer Ridder lät bygga den första lutherska kyrkan i Ameri-ka.

Peter Holländer Ridders senare levnads-

POSTSCRIPT, Feb. 1st, 1988

As a consequence of the celebrations of the 350th anniversary of Finnish migration to the Delaware, considerable interest in the *New Sweden* colony has been aroused in recent months among genealogists in Fin-land.

Nowhere has this interest been stronger than in Ostrobothnia, where special empha-sis has been laid on the high proportion of the settlers who originated from this pro-vince. One reason for this was the disband-ment in 1641 of the Ostrobothnian Com-pany of Cavalry, with the result that many of the soldiers were ready to follow their former commander, Lt-Col. Johan Printz, when he set out for America the following year. John Morton's ancestor, Mårten Mårtensson, is also thought to have come from Ostrobothnia.

In Helsinki, moreover, it has been noted by the genealogist Georg Luther that Peter Holländer Ridder, the first Governor of the colony, originated from Finland. It is sug-gested that Peter Hollander was born around 1607 in Tammisaari (Ekenäs), as the son of Hans Hollander Ridder (1580—1655), a Dutch-born merchant and customs officer in the town, and his wife Anne Robertsdot-ter.

Peter Ridder, who held a commission as Lieutenant, appears to have been able to speak Dutch, which no doubt was one rea-son why Admiral Klaus Fleming, the Direc-tor of the New Sweden Company, issued him with letters-patent for the command of the colony. Peter Hollander Ridder was Governor of *New Sweden* from April 14,

Amerikkaan. Peter Hollander Ridderin myöhemmät elämänvaiheet olivat seuraavat:

- laivaston kapteeni v. 1653, majuri v. 1659,
- osallistui Tanskan sotaan ja Kööpenhaminan valtauksen sekä
- Stettinin piiritykseen laivasto-osaston päällikkönä v. 1659
- Viipurin linnan käskynhaltijana v. 1663—81.

Peter Hollander Ridder oli naimisissa Elisabeth Juhanantytären kanssa ja heillä oli kuusi lasta. Peter Ridder kuoli Tukholmassa v. 1691 poikansa Konstantinin luona, mutta haudattiin uudelleen 6.5.1697 yhdessä v. 1695 kuolleen tyttärensä Catherinen kanssa Siikaniemen kirkkoon Viipuriin.

Peter Hollander Ridderin edeltäjä, Måns Nilsson Klingiä, joka toimi *Kristiina* linnakkeen päällikkönä v. 1639—40, on mm. amerikansuomalainen S. Ilmonen pitänyt suomalaisena.

Olisi hyvin luonnollista, että *Uuden Ruotsin* yhtiön johtajana toiminut suomalainen amiraali Klaus Fleming nimitti ystäviään ja maanmiehiään siirtokunnan johtoon.

Uusi Ruotsi -siirtokuntahanketta ei ole koskaan tutkittu suomalaisesta näkökulmasta lähtien ja Suomesta ja Ruotsista löytyvän lähdeaineiston pohjalta. Suosittelisinkin tällaista projektia esim. Suomen Akatemian rahoitettavaksi.

öden var dessa:

- kapten i flottan 1653, major 1659,
- deltog i kriget i Danmark och erövringen av Köpenhamn och i
- belägringen av Stettin 1659 i egenskap av befälhavare för en flottavdelning
- ståthållare i Viborg 1663—1681.

Peter Holländer Ridder var gift med Elisabeth Johansdotter med vilken han hade sex barn. Han avled i Stockholm år 1691 hos sin son Konstantin, men begrovs åter den 6.5.1697 tillsammans med sin år 1695 avlidna dotter Catherine i Siikaniemi kyrka i Viborg.

Peter Holländer Ridders företrädare Måns Nilsson Kling, som var befälhavare på *Christine skans* åren 1639—40, har också han ansetts ha varit från Finland; bl.a. amerikafinländaren S. Ilmonen är av denna åsikt.

Det förefaller helt naturligt, att ledaren för bolaget *Nya Sverige*, den finske amiralen Klas Fleming, utnämnde vänner och landsmän till ledare för kolonin.

Koloniprojektet *Nya Sverige* har aldrig undersökts ur finländsk synvinkel eller med hjälp av källmaterial i Finland och Sverige. Jag skulle också vilja rekommendera ett sådant projekt, som kunde finansieras t.ex. av Finlands Akademi.

1640, to Feb. 16, 1643, when he handed over command to his successor Johan Printz. Peter Hollander Ridder was also responsible for the construction of the earliest Lutheran church in America.

- His subsequent career was as follows:
- Captain in the Navy, 1653; Major 1659,
  - served in the War with Denmark and the capture of Copenhagen;
  - commander of the naval contingent at the siege of Stettin in 1659;
  - Warden of Viipuri (Vyborg) Castle 1663—81.

Peter Hollander Ridder was married to Elisabeth Johansdotter, and they had six children. He died in 1691 at his son Konstantin's in Stockholm but was buried again May 6, 1697, along with his daughter Catherine (who had died in 1695), at the Siikaniemi Church in Viipuri/Vyborg.

It has also been suggested, e.g. by the Finnish-American scholar S. Ilmonen, that Peter Hollander Ridder's predecessor, Måns Nilsson Kling, who was the Commandant of *Fort Christina* in 1639—41, was Finnish.

It would of course have been natural for the Director of the *New Sweden* Company, Admiral Klaus Fleming, who came from Finland himself, to appoint his friends and fellow-countrymen to command the colony.

The *New Sweden* Colony has never been properly investigated from a Finnish perspective, nor making use of the sources to be found in Finland or Sweden; and I would suggest that such a project might be set up, e.g. funded by the Academy of Finland.

LÄHDEVIITTEET - KÄLLFÖRTECKNING - REFERENCES

1. *The Finns in America*, p.1., a small anonymous pamphlet; a copy at the Institute of Migration, Turku, Finland. According to Akseli Järnefelt, *Suomalaiset Amerikassa* (Finns in America), Helsinki 1899, p.8, people from Sweden, Finland, Lithuania and Estonia arrived on the Delaware in 1627. The pre-1638 Swedish and Finnish presence in America would need some more research. Before 1638 there were immigrants from the Nordic countries to North America. See John O. Evjen, *Scandinavian Immigrants in New York 1630-1674*, Baltimore 1972.
2. James Barker, *Sketches of the primitive settlements on the river Delaware*, Philadelphia 1827, p. 21; and John H. Wuorinen, *The Finns on the Delaware 1638-1655*, New York 1938, p. 3.
3. *Delaware Albumi*, New York 1938, p. 50. In the Finnish literature he has been called Mauno Klinga. See Akseli Järnefelt-Rauanheimo, *Before William Penn; The Story of the First Settlers in Pennsylvania*, Philadelphia 1929.
4. Alf Åberg, *Folket i Nya Sverige* (People in New Sweden), Stockholm 1987, p. 161.
5. Otto Norberg, *Svenska kyrkans mission vid Delaware i Nord-America* (The Mission of the Swedish Church on the Delaware in North America), Stockholm 1893, p. 67, note 2; Richard Gothe, "Det Finska inslaget vid koloniseringen av Delaware (The Finnish contribution in the colonization of Delaware)", a radio program March 24, 1938, the manuscript, p. 8, the Peura Museum, Rautalampi, Finland.
6. Ivan Bill, "Svedjefinnar koloniserade Delaware" (Burnbeater Finns colonized Delaware), *Folkets Historia* (People's History), 11:1, 1983, p. 37.
7. Albin Widén, *Amandus Johnson, svensk-amerikan* (Amandus Johnson, a Swedish American), Stockholm 1970, p. 175.
8. Läänintilit (County Accounts), No 9109, pp. 264-265. National Archives, Helsinki; Allan Kastrup, *The Swedish Heritage in America*, St. Paul, Minnesota, 1975, p. 23; Martti Kerkkonen, "Delawaren siirtokunta ja Pietari Kalm" (The Delaware Colony and Peter Kalm), *Historiallinen Aikakauskirja* (Historical Journal) 1938, 2, p. 18 and by the same author, *Peter Kalm's North American Journey*, Turku 1959, p. 214.
9. K. V. Åkerblom, *Korsholms historia* (The History of Korsholm) I, Vasa 1941, pp. 236-238.
10. Amandus Johnson, *The Swedish settlements on the Delaware, their history and relations to the Indians, Dutch and English 1638-1664*, New York 1911, p. 239.
11. *Ibid.*, p. 251.
12. *Ibid.*, pp. 469-489; ÅBERG 1987, pp. 94-106.
13. JOHNSON 1911, pp. 270-276.
14. *Ibid.*, p. 634.
15. BILL 1983, p. 39.
16. Amandus Johnson, *The Swedes on the Delaware 1638-1664*, Philadelphia 1927, p. 354.
17. JOHNSON 1911, p. 651; WUORINEN 1938, pp. 79-80.
18. BILL 1983, p. 39.
19. Richard H. Hulan, "New Sweden Bibliography", a manuscript 1985, Institute of Migration, Turku.
20. S. Ilmonen, *Amerikan suomalaisten historia* (A history of the Finns in America) I, Hancock 1919, p. 100.
21. WUORINEN 1938, pp. 21-22.
22. Richard Gothe, "Om sambandet mellan finsk kolonisation å Sveriges finnskogar och vid Delaware" (About the connection between Finnish colonization of the Finnewoods in Sweden and at Delaware), a speech at the Delaware jubileum, University of Helsinki, May 23, 1938, a copy at the Peura Museum, Rautalampi, Finland.
23. Martti Kerkkonen, "Finland and Colonial America", *Old Friends - Strong Ties*, Eds. Vilho Niite-maa et al., Vaasa 1976, p. 17.
24. Reino Kero, *Suomen Siirtolaisuuden Historia* (A History of Finnish Emigration), Turku 1982, p. 13; Reino Kero, "Värmlandsfinnar i Nya Sverige (Finns from Värmland in New Sweden)", *Värmlandsfinnar*, ed. Sulo Huovinen, Stockholm 1986, p. 118.
25. BILL 1983, pp. 32, 39.
26. A pressconference Sept. 18, 1987 in a meeting of the Nordic Directors of Migration Institutes, Turku, Finland. See *Uusi Suomi*, Sept 29, 1987.
27. Albert Robbins, *Coming to America; Immigrants from Northern Europe*, New York 1981, p. 8.
28. Nils Jacobsson, *Svenska öden vid Delaware* (Swedish fates on the Delaware), Stockholm, 1938, p. 244.
29. JOHNSON 1927, pp. 369-375.
30. Richard Gothe, a radio program, Helsinki, March 24, 1938, a copy at the Peura Museum, Rautalampi, Finland.
31. JOHNSON 1927, pp. 299-300.
32. KERKKONEN 1959, p. 208.
33. *Ibid.*, p. 211.
34. BILL 1983, p. 36.
35. Louis Adamic, *A Nation of Nations*, New York 1945, p. 123.
36. EVJEN 1972, p. 342.
37. E.A. Louhi, *The Delaware Finns*, New York 1925, p. 188.
38. George Ely Russell, "The Swedish Settlement in Maryland, 1654", *The American Genealogist* Vol. 54, 1978, pp. 203, 210; and Richard H. Hulan, *From Northern Shore; The Swedish and Finnish Presence in Colonial Maryland*, Kensington, Md. 1984, p. 6.
39. ADAMIC 1945, p. 123.
40. JOHNSON 1927, p. 206.
41. *Ibid.*, p. 298.
42. S. Ilmonen, *Delawaren suomalaiset* (Finns in Delaware), Hämeenlinna 1938, pp. 81-82; and KERO 1983, p. 15.
43. JOHNSON 1927, p. 372.
44. LOUHI 1925, p. 225.
45. ADAMIC 1945, p. 123.
46. JOHNSON 1927, p. 133.
47. Terry G. Jordan, Matti Kaups and Richard M. Lief-fort, "New Evidence on the European Origin of Pennsylvania, V Notching", *Pennsylvania Folklife*, Autumn 1986, vol. 36, No 1, pp. 20-31.
48. JOHNSON 1911, p. 358.
49. Richard H. Hulan, "The Batsto Boat: Evidence of Delaware Valley Swedish Technology", *The Challenge of Folk Materials for New Jersey's Museums*, Trenton 1986.
50. Richard H. Hulan, *From Northern Shore*, 1984; in a letter, Helsinki, Nov. 29, 1987, prof. Toini-Inkeri Kaukonen states that the model "summer and winter" originates from Europe in the 18th century. Some more research in this topic would obviously be needed.
51. JOHNSON, 1927, p. 134.
52. NORBERG 1893, pp. 2-5; Richard Hulan, "Historic memoirs in the Delaware area", a manuscript, May 5, 1986, says that Lock was born at Lockerud in present Mariestad in Sweden. This information is based on a letter from pastor Jonas Lidman to Jesper Svedberg in 1721. This was 117 years after

- the birth of Lock. He has not, however, been found in the Mariestad church records. I consider him a Finn as the Finnish historians, e.g. KERKKONEN 1959, p. 213, have done. He was associated with the Delaware Finns and he often behaved like a typical Finn. Some more research would be needed in this matter, anyhow.
53. JOHNSON 1927, p. 296.
  54. NORBERG 1893, p. 6.
  55. JOHNSON 1927, p. 374.
  56. NORBERG 1893, p. 7.
  57. Israel Acrelius, *Beskrifning Om de Svenska Församlingars Forn och Närvarande Tilstånd uti Det så kallade Nya Sverige* (A description about the past and present state of the Swedish congregations in the so-called New Sweden) Stockholm 1759, p. 188; and George von Wendt, *Vårt svenskt folk i Amerika* (Our Swedish People in America), Vasa 1922, p. 24.
  58. JOHNSON 1927, p. 243.
  59. *Ibid.*, p. 373.
  60. JOHNSON 1911, pp. 262-266.
  61. JACOBSSON 1938, p. 65.
  62. JOHNSON 1927, p. 373.
  63. *Ibid.*, p. 297.
  64. ADAMIC 1945, p. 124; JOHNSON 1927, p. 298.
  65. NORBERG 1893, p. 67, note 2.
  66. JACOBSSON 1938, p. 160.
  67. JOHNSON 1927, pp. 376-377.
  68. JOHNSON 1911, pp. 462-466.
  69. BARKER 1827, p. 23.
  70. Quoted in Richard Gothe's address in the Delaware jubileum, University of Helsinki, May 23, 1938, a copy at the Peura Museum, Rautalampi.
  71. JOHNSON 1927, pp. 375-376.
  72. ACRELIUS 1759, p. 188.
  73. A. R. Dunlap & E. J. Moyne, "The Finnish Language on the Delaware", *American Speech*, May 1952, vol. XXVII, No 2, p. 86.
  74. KERKKONEN 1959, pp. 206-207.
  75. "A Letter from Pennsylvania", London 1683, a photographic reproduction by the courtesy of the Library of the Congress.
  76. DUNLAP & MOYNE 1952, p. 90.
  77. KERKKONEN 1959, pp. 202, 206.
  78. NORBERG 1893, pp. 79-80; KERKKONEN 1959, pp. 97, 217.
  79. KERKKONEN 1959, p. 161; the prophecy appears in Kalm's account of his journey and is repeated in a dissertation under Kalm's direction, Sven Gowinius, *Enfaldiga tankar om nyttan England kan hafva av sina nybyggen i Norra America* (Some thoughts about the profit England may have of her settlements in North America), Åbo 1763.
  80. JACOBSSON 1938, p. 310.
  81. *Ibid.*, pp. 310-311; KERKKONEN 1976, pp. 29-32.
  82. Sten Carlsson, "John Hanson, Swedish Background", *The Swedish Pioneer Historical Quarterly*, vol. XXIX, January 1978, No 1, p. 10.
  83. This review is based on Olavi Koivukangas, "Finns in America - as viewed from Finland", *Siirtolaisuus - Migration* 3, 1976.

**YHDYSVALTAIN JA SUOMEN
YSTÄVYYSVUOSI 1988
YHDYSVALTAIN PRESIDENTIN JULISTUS**

Suomalaiset uudisasukkaat saapuivat Amerikkaan vuonna 1638, jolloin pohjoismaalaiset, monet heistä suomalaisia tai suomea puhuvia ruotsalaisia, perustivat Uuden Ruotsin siirtokunnan nykyisen Delawaren osavaltion alueelle. Heidän mukanaan eurooppalainen sivistys saapui Delaware-joen laaksoon ja valtavan erämaan muuttuminen alkoi. He osoittivat sitä uudisraivaajajhenkeä ja niitä hyveitä, jotka ovat kansallisuontemme perusta. Heidän saapumisensa 350-vuotispäivä on sopiva ajankohta juhlia Amerikan suomalaisten siirtolaisten ja heidän jälkeläistensa perintöä ja muistuttaa mieliin, että Yhdysvaltain ja Suomen välisellä ystävyydellä on juurensa syvällä historiassa.

Yhdysvaltain ja Suomen kansojen välisen ystävyuden juhlistamiseksi ja Uuden Ruotsin siirtokunnan perustamisen 350-vuotisjuhlan kunniaksi Yhdysvaltain kongressi on lailla n:o 99-602 nimenyt vuoden 1988 ”Yhdysvaltain ja Suomen ystävyysvuodeksi” ja antanut presidentille valtuudet antaa sitä koskeva julistus.

Täten minä, Ronald Reagan, Amerikan Yhdysvaltain presidenttinä julistan vuoden 1988 Yhdysvaltain ja Suomen ystävyysvuodeksi ja kehotan kaikkia amerikkalaisia juhlimaan vuotta asiaankuuluvien menoin.

Vakuudeksi, syyskuun 17. päivänä meidän Herramme vuonna 1987 ja Yhdysvaltain itsenäisyyden 212. vuonna.

Ronald Reagan

VÄNSKAPSÅRET 1988

NATIONELLA VÄNSKAPSÅRET USA – FINLAND, 1988; EN KUNGÖRELSE AV FÖRENTA STATERNAS PRESIDENT

Finska nybyggare anlände till detta land för första gången år 1638, då nordborna, av vilka många var finnar eller finsktalande svenskar, grundade kolonin Nya Sverige i nuvarande Delaware. De införde europeisk civilisation i Delaware-floddalen och inledde arbetet med att omforma den väldiga vildmarken. De hade den pionjärande och de dygder som utgör grunden för vår nationella karaktär. 350-årsminnet av deras landstigning är ett utmärkt tillfälle att celebrera det testamente, som Amerikas finska pionjärer och deras ättlingar efterlämnade, och att erinra om, att vänskapen mellan USA och Finland har gamla historiska anor.

Till minnet av relationerna mellan folken i Finland och USA på kolonin Nya Sveriges 350:nde årsdag har Kongressen med lag 99–602 förklarat år 1988 för ”Det nationella vänskapsåret USA–Finland” och befullmäktigat presidenten att utfärda en kungörelse med anledning härav.

Därför förklarar jag, Ronald Reagan, Förenta Staternas president, härmed året 1988 för ”Det nationella vänskapsåret USA–Finland”. Jag uppmanar alla amerikaner att fira detta år med lämpliga ceremonier och aktiviteter.

Till bekräftelse härav har jag egenhändigt undertecknat kungörelsen denna dag, den sjuttonde september i nådens år nittonhundraåttiosju, det 212. året av Förenta Staternas självständighet.

Ronald Reagan

**NATIONAL YEAR OF FRIENDSHIP WITH FINLAND, 1988:
A PROCLAMATION BY
THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA**

Finnish settlers first arrived in this country in 1638, when Nor-dics, many of them natives of Finland or Swedes who spoke Fin-nish, established the colony of New Sweden in present-day Dela-ware. They introduced European civilization to the Delaware River Valley and began the transformation of a vast wilderness. Theirs were the pioneer spirit and virtues that are the foundation of our national character. The 350th anniversary of their landing is a most fitting time to celebrate the legacy of America's Finnish pioneers and their descendants and to recall that the friendship of the United States and Finland has deep historical roots.

To commemorate the relationship between the peoples of Fin-land and the United States on the 350th anniversary of New Swe-den, the Congress, by Public Law 99-602, has designated 1988 as "National Year of Friendship with Finland," and has authorized and requested the President to issue a proclamation in its obser-vance.

Now, therefore, I, Ronald Reagan, President of the United States of America, do hereby proclaim 1988 as National Year of Friend-ship with Finland. I call upon all Americans to observe the year with appropriate ceremonies and activities.

In witness whereof, I have hereunto set my hand this seventeenth day of September, in the Year of our Lord Nineteen Hundred and Eighty-Seven, and of the independence of the United States of America the two hundred and twelfth.

Ronald Reagan

Delaware-joelle v. 1638 perustettuun *Uusi Ruotsi*-siirtokuntaan muuttaneista suuri osa oli sekä Suomesta että Keski-Ruotsista lähteneitä suomalaisia. Nämä uudisasukkaat rakensivat ensimmäiset valkoihoisten asutukset Delawaressa, Pennsylvaniassa. He veivät mukanaan aluksi kaskitalouteen perustuvan kulttuuriperintönsä ja elivät sovussa intiaanien kanssa. Heidän jälkeläisillään oli keskeinen osuus 13 siirtokunnan julistautuessa itsenäiseksi vuonna 1776. Tämä Olavi Koivukankaan kirjoittama julkaisu liittyy Suomen Amerikan-siirtolaisuuden alkamisen 350-vuotisjuhlan kunniaksi tehtyyn näyttelyyn.

En stor del av nybyggarna i kolonin Nya Sverige, som grundats vid Delaware-floden år 1638, var finnar som utvandrat både från Finland och från mellersta Sverige. Dessa kolonister byggde den första vita bosättningen i Delaware och Pennsylvania. De hade med sig sitt kulturarv och sitt svedjebruk, och de levde i samsja med indianerna. Deras ättlingar spelade en viktig roll då 13 kolonier förklarade sig självständiga år 1776. Denna publikation, skriven av Olavi Koivukangas, ansluter sig till den utställning som arrangerats för att hedra 350-årsminnet av den finska emigrationen till Amerika.

Many of the settlers in the colony of *New Sweden*, founded on the banks of the Delaware River in 1638, were Finns, who had come both from Finland and from Central Sweden. The settlers were the first whites to build their homes in Delaware and Pennsylvania, they brought with them their cultural traditions, and their burn-beating economy, and lived in harmony with the Indians. Their descendants had an important part to play in the Declaration of Independence by the 13 Colonies in 1776. This text, which has been written by Olavi Koivukangas, is published in conjunction with the Exhibition being launched in honor of the 350th anniversary of Finnish migration to America.

Jäännökset suomalaisten uudisasukkaiden Finns Pointissa Delaware-joella 1600-luvun lopulla rakentamasta laiturista (Kuva: Hilikka Alm).

Réster av en kaj byggd av finska kolonister i slutet av 1600-talet i Finns Point vid Delaware-floden (Foto: Hilikka Alm).

Remains of the jetty built by Finnish settlers at Finns Point on the Delaware River towards the end of the 17th century (Photo: Hilikka Alm).